

Projekt

z dnia 27 sierpnia 2026 r.
Zatwierdzony pr

Dokument
podpisany przez
Piotr Sydor
Data:
2026.08.27
14:30:50 CEST

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA WAŁCZ**

z dnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033

Na podstawie art. 10e, art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt. 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2026 r. poz. 662, 912; z 2023 r. poz. 1688) w związku z art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2025 r. poz. 198 i 1846) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026 - 2033”, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały nr

Rady Miasta Wałcz

z dnia 2026 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ WAŁCZ NA LATA 2026 - 2033

WAŁCZ, 2026

Spis treści

I. Wprowadzenie	5
I.1 Cel opracowania	5
I.2 Podstawa prawna	6
I.3 Metodologia opracowania dokumentu	7
I.4 Komplementarność z innymi dokumentami	8
CZĘŚĆ STRATEGICZNA	12
II. Charakterystyka Gminy Miejskiej Wałcz	13
II.1 Podstawowe informacje o gminie	13
II.2 Uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe	14
III. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i środowiskowej Gminy Miejskiej Wałcz	18
III.1 Sytuacja społeczna	18
III.2 Sytuacja gospodarcza	19
III.3 Sytuacja środowiskowa	21
IV. Sytuacja społeczno-gospodarcza Gminy Miejskiej Wałcz w opinii mieszkańców (badania społeczne)	23
V. Analiza SWOT	31
VI. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Wałcz	35
VI.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	35
VI.2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	45
VI.3 Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	48
VII. Kierunki strategicznego rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz	48
VII.1 Misja i wizja rozwoju Wałcza	48
VII.2 Cele strategiczne i operacyjne	49
VII.3 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033	51
VIII. System wdrażania strategii	61
VIII.1 Źródła finansowania	61
VIII.2 Monitoring i ewaluacja	62
IX. Spis map, schematów, tabel, wykresów i fotografii	66
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	70
Załącznik: Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowej Gminy Miejskiej Wałcz	71
1. Uwarunkowania społeczne	71

1.1 Demografia	71
1.2 Pomoc społeczna.....	74
1.3 Sytuacja społeczna seniorów w Gminie Miejskiej Wałcz	81
1.4 Bezpieczeństwo publiczne	83
1.5 Ochrona zdrowia	85
1.6 Organizacje pozarządowe	90
1.7 Edukacja	92
1.8 Działalność kulturalna i sportowa	96
2. Uwarunkowania gospodarcze	102
2.1 Rynek pracy	102
2.2 Podmioty gospodarcze.....	104
2.3 Planowanie przestrzenne.....	106
2.4 Gospodarka mieszkaniowa i mienie gminne	107
3. Uwarunkowania środowiskowe	108
3.1 Infrastruktura techniczna.....	108
3.1.1 Komunikacja drogowa.....	108
3.1.2 Sieć wodociągowa.....	111
3.1.3 Sieć kanalizacyjna.....	112
3.1.4 Sieć szerokopasmowa	113
3.2 Jakość powietrza	115
3.3 Odnawialne źródła energii	118
3.4 System hydrologiczny gminy.....	118
3.5 Zagrożenie suszą i powodzią.....	121
3.6 System gospodarki odpadami.....	126

Adnotacja:

Usuwanie barier i zapewnienie dostępności dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkim osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Dokument został opracowany zgodnie z Wytocznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 i Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Mając na uwadze potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami tekst dokumentu nie został wyjustowany, zastosowano odpowiednią czcionkę i interlinię, a także dodano opisy alternatywne do zdjęć i grafik.

I. Wprowadzenie

I.1 Cel opracowania

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026–2033 jest jednym z kluczowych dokumentów wyznaczających długofalowe kierunki rozwoju miasta oraz podstawę do podejmowania decyzji przez władze samorządowe i partnerów lokalnych. Określa ona wizję przyszłości Wałcza, cele strategiczne oraz najważniejsze działania, które mają zapewnić zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny gminy, przy jednoczesnym poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych regionu.

Wałcz jest ważnym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i kulturalnym w północno-zachodniej Polsce, pełniąc funkcję stolicy powiatu wałeckiego oraz miasta wiodącego na Pojezierzu Wałeckim. Miasto położone jest na skrzyżowaniu istotnych szlaków komunikacyjnych, w tym dróg krajowych nr 10 i 22, co wzmacnia jego rolę jako lokalnego centrum usług, pracy, edukacji i rekreacji. Atrakcyjne położenie w otoczeniu jezior i lasów tworzy szczególne warunki dla rozwoju turystyki, sportu i wysokiej jakości życia mieszkańców.

Nowa perspektywa strategiczna 2026–2033 przypada na okres dynamicznych przemian – demograficznych, technologicznych, klimatycznych i społecznych. Wałcz, podobnie jak inne miasta średniej wielkości, stoi wobec wyzwań związanych m.in. ze starzeniem się społeczeństwa, zmianami na rynku pracy, koniecznością podnoszenia konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz poprawą efektywności energetycznej i odporności na zmiany klimatu. Jednocześnie miasto dysponuje znacznym potencjałem rozwojowym: zasobami przyrodniczymi, systemem oświaty, lokalnym biznesem, sektorem organizacji pozarządowych oraz rozwijającą się infrastrukturą społeczną i techniczną.

Strategia została przygotowana w oparciu o obowiązujące przepisy dotyczące prowadzenia polityki rozwoju oraz planowania strategicznego na poziomie lokalnym, z uwzględnieniem dokumentów krajowych, regionalnych i ponadlokalnych. Uwzględnia w szczególności cele polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz kierunki rozwoju określone w dokumentach strategicznych województwa zachodniopomorskiego, tak aby działania

podejmowane w Wałczu były spójne z szerszym kontekstem terytorialnym i umożliwiały efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Istotnym elementem prac nad dokumentem był udział mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy: przedstawicieli samorządu, jednostek organizacyjnych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, środowisk edukacyjnych i kulturalnych. Strategia opiera się na diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizie potencjałów i barier rozwojowych, uzupełnionej konsultacjami społecznymi, badaniami ankietowymi oraz warsztatami eksperckimi. Dzięki temu stanowi ona wspólną, wypracowaną partycypacyjnie wizję rozwoju Wałcza – dokument, który ma służyć nie tylko władzom samorządowym, lecz całej wspólnocie lokalnej.

Celem niniejszej Strategii jest zatem stworzenie przejrzystych i realistycznych działań/kierunków rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2026–2033, zapewniających poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej miasta oraz wzmocnienie jego pozycji jako nowoczesnego, otwartego i przyjaznego ośrodka miejskiego na mapie regionu i kraju.

1.2 Podstawa prawna

Opracowany dokument jest zgodny z zapisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w art. 10e, gdzie określono główne wymogi dotyczące zakresu opracowywania strategii rozwoju. Najważniejsze z nich to:

- 1) cele strategicznego rozwoju w wymiarze społecznym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;

- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

I.3 Metodologia opracowania dokumentu

Proces tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026–2033 oparto na podejściu ekspercko-partycypacyjnym, łączącym pracę specjalistów z aktywnym udziałem społeczności lokalnej. Głównym założeniem przyjętej metodyki było włączenie kluczowych interesariuszy w proces kształtowania kierunków polityki rozwojowej gminy, tak aby dokument końcowy odzwierciedlał zarówno uwarunkowania obiektywne, jak i potrzeby oraz oczekiwania mieszkańców.

Już na etapie planowania procesu opracowania Strategii zaprojektowano działania partycypacyjne, ukierunkowane na zebranie opinii i stanowisk dotyczących projektu dokumentu – w szczególności w zakresie diagnozy stanu obecnego, planowanych przedsięwzięć oraz głównych kierunków rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego. W ramach tych działań przeprowadzono konsultacje społeczne, podczas których omawiano zapisy projektu strategii, koncentrując się na częściach: diagnostycznej, celów rozwojowych oraz planów operacyjnych.

Przed przystąpieniem do sporządzenia właściwego dokumentu Strategii opracowano diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej miasta Wałcz. Obejmowała ona analizę zmian zachodzących w ostatnim pięcioleciu oraz identyfikację potencjalnych kierunków rozwoju. Diagnoza ta została następnie włączona do części diagnostycznej Strategii i stanowiła podstawę do formułowania wizji rozwoju, celów strategicznych oraz kierunków działań.

Projekt Strategii został poddany szerokim konsultacjom, w które włączono m.in. sąsiednie jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych, mieszkańców miasta, a także właściwego dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Celem konsultacji było zebranie opinii, uwag i sugestii dotyczących proponowanych zapisów oraz ich weryfikacja pod kątem spójności z dokumentami wyższego rzędu i uwarunkowaniami środowiskowymi.

Prace nad Strategią prowadzone były zgodnie z uchwałą nr IX/XX/185/25 Rady Miasta Wałcz z dnia 23 września 2025 r., z uchwałą nr IX/XXII/209/25 Rady Miasta Wałcz z 25 listopada 2025 r., zmieniająca uchwałę nr IX/XI/111/24 w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2025-2031 i określenie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii. Działania te realizowano w oparciu o przepisy art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zapewniając zgodność procesu z obowiązującymi regulacjami prawnymi.

W trakcie przygotowywania Strategii wykorzystano następujące narzędzia badawcze i analityczne:

- przegląd źródeł i dokumentów (m.in. badania typu *desk research* i *web research*) na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym,
- analizę materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta Wałcz,
- analizę danych statystycznych (w tym danych pochodzących z oficjalnych baz statystyki publicznej),
- konsultacje z lokalnymi liderami oraz ekspertami z zakresu rozwoju lokalnego.

Zastosowanie powyższych metod i narzędzi pozwoliło na wszechstronne rozpoznanie uwarunkowań rozwojowych Gminy Miejskiej Wałcz, a także na opracowanie Strategii, która jest zarówno merytorycznie rzetelna, jak i społecznie legitymizowana.

1.4 Komplementarność z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 została opracowana w zgodzie z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na poziomie regionalnym i krajowym. Zachowanie zgodności celów zawartych w Strategii z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach wyższego szczebla ma kluczowe znaczenie, gdyż umożliwia wykorzystanie efektu synergii poprzez współdziałanie w procesie programowania i realizacji działań we współpracy z otoczeniem instytucjonalnym i terytorialnym.

W celu zapewnienia tej spójności przeprowadzono analizę zgodności celów Strategii z następującymi dokumentami strategicznymi:

- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – krajowym planem rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniającym cele długoterminowe dla Polski (Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017

r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);

- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 – najważniejszym dokumentem wyznaczającym zasady polityki regionalnej państwa (Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030");
- Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 roku – podstawowym instrumentem planowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu (Uchwała Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r.).

Analiza ta miała na celu zapewnienie, że cele gminne wpisują się w szersze ramy polityki rozwoju kraju i regionu, co zwiększa szanse na skuteczną realizację działań oraz uzyskanie wsparcia ze środków zewnętrznych.

Tabela 1 Zgodność z celami innych dokumentów strategicznych

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 roku	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
Cel strategiczny 1 Rozwój strefy społecznej	I CEL STRATEGICZNY OTWARTA SPOŁECZNOŚĆ Świadomi mieszkańcy i zaangażowane społeczności - otwarte i przygotowane na wyzwania przyszłości. 1.1 Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny. 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu. 1.3 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego.	Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych. Cel 1.5 Rozwój infrastruktury dostarczającej usługi publiczne i podnoszących atrakcyjność inwestycyjną obszarów. Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. Cel 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. Cel 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.	Cel szczegółowy I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel szczegółowy III Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.
Cel strategiczny 2 Rozwój strefy inwestycyjnej	I CEL STRATEGICZNY OTWARTA SPOŁECZNOŚĆ Świadomi mieszkańcy i zaangażowane społeczności - otwarte i przygotowane na wyzwania przyszłości. 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie	Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo. Cel 1.5 Rozwój infrastruktury dostarczającej usługi publiczne i podnoszących atrakcyjność inwestycyjną obszarów.	

	szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu. II CEL STRATEGICZNY DYNAMICZNA GOSPODARKA Kształtowanie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianie konkurencyjności regionu. 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu.	Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. Cel 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.	
Cel strategiczny 3 Rozwój strefy zielonej (turystycznej)	II CEL STRATEGICZNY DYNAMICZNA GOSPODARKA Kształtowanie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianie konkurencyjności regionu. 2.3 Udoskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym regionu.	Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. Cel 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym. Cel 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.	

Źródło: opracowanie własne

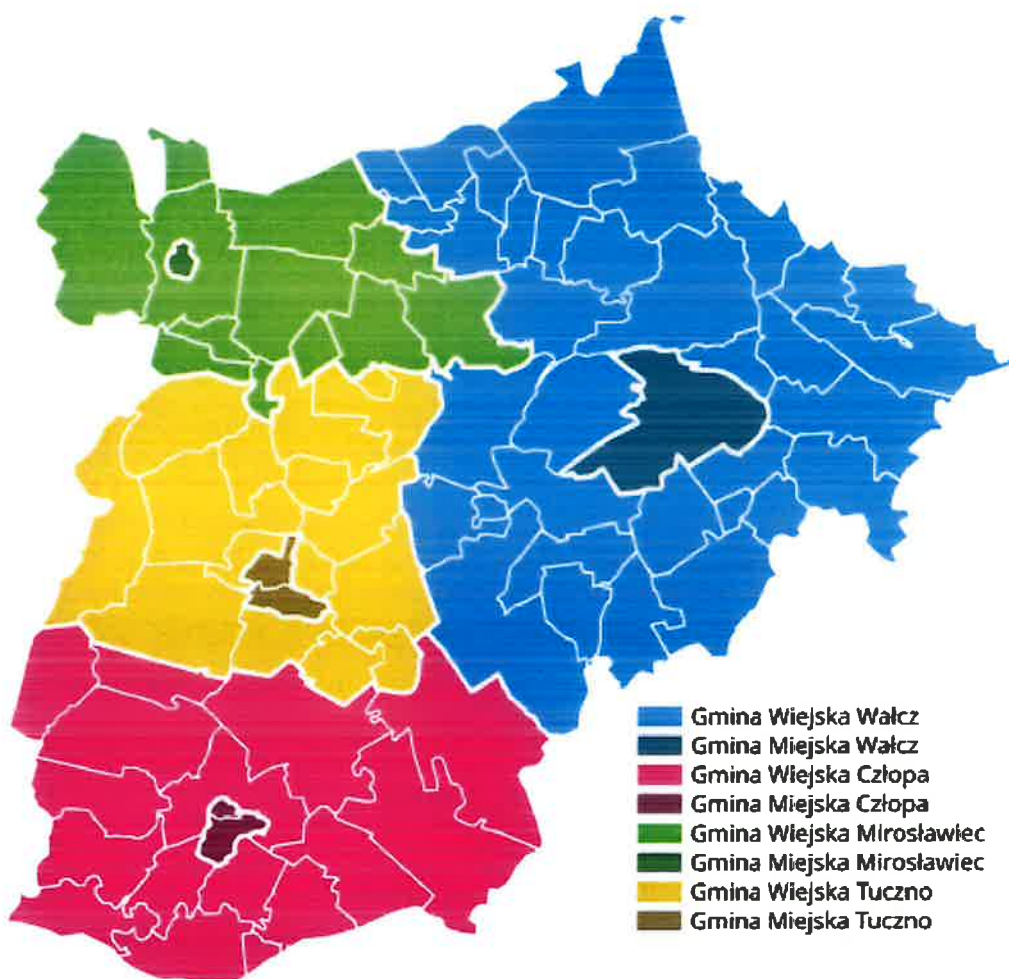
CZĘŚĆ STRATEGICZNA

II. Charakterystyka Gminy Miejskiej Wałcz

II.1 Podstawowe informacje o gminie

Gmina Miejska Wałcz to liczące ok. 22 tys. mieszkańców miasto położone w północno-zachodniej Polsce, pełniące rolę stolicy powiatu wałeckiego i „bramy” Pojezierza Wałeckiego. Usytuowane nad dwoma dużymi jeziorami – Raduń i Zamkowym – oraz przecinane rzeką Pilcą, miasto wyróżnia się bardzo silnym związkiem z wodą i zielenią: ponad jedną dziesiątą jego powierzchni stanowią akweny i ciekі wodne, a od zachodu, południa i wschodu otaczają je rozległe kompleksy leśne. Gmina Miejska Wałcz w granicach administracyjnych miasta liczy ok. 38 km². W powiecie wałeckim sąsiaduje z Gminą Mirosławiec, Tuczno, Człopa oraz Gminą Wiejską Wałcz.

Mapa 1 Położenie Gminy Miejskiej Wałcz w powiecie wałeckim

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_wa%C5%82ecki (dostęp: 5.11.2025)

Wałcz jest ważnym lokalnym węzłem komunikacyjnym: krzyżują się tu dwie drogi krajowe o znaczeniu ponadregionalnym – nr 10 (Szczecin–Warszawa) i nr 22 (Słubice–Gdańsk) –

co sprzyja rozwojowi usług, logistyki i przedsiębiorczości oraz ułatwia dojazd do większych ośrodków miejskich i portów lotniczych regionu. Nad Jeziorem Raduń ulokowane są obiekty sportowe o znaczeniu krajowym – m.in. Centralny Ośrodek Sportu – Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Wałczu (COS-OPO) z torem wioślarsko-kajakowym, kąpieliska i infrastruktura rekreacyjna, co wzmacnia pozycję miasta jako ośrodka sportu wyczynowego i rekreacji. Aktywną działalność w obszarze rozwoju sportu prowadzi również Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wałczu (MOSiR). Ośrodek organizuje liczne imprezy sportowe i rekreacyjne (m.in. biegi uliczne, ligi amatorskie, wydarzenia miejskie), udostępnia bazę noclegową (ok. 60 miejsc), zarządza obiektami sportowymi (sale, boiska) i rekreacyjnymi (plaża, pole biwakowe), a także prowadzi wypożyczalnię sprzętu wodnego (kajaki, rowery wodne, motorówki, statek „Delfin”), siłownię, saunę itp.

Z kolei nad Jeziorem Zamkowym rozciąga się promenada i zabudowa śródmiejska tworząca charakterystyczną panoramę Wałcza, podkreślając jego funkcje mieszkaniowe, usługowe i turystyczne.

Połączenie funkcji administracyjnej, gospodarczej, edukacyjnej i rekreacyjno-turystycznej, wzmocnione wysokimi walorami przyrodniczymi, sprawia, że Gmina Miejska Wałcz postrzegana jest jako atrakcyjne miejsce do życia, pracy i wypoczynku, o istotnym znaczeniu w układzie osadniczym południowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego.

II.2 Uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe

Uwarunkowania przyrodnicze

Miasto Wałcz położone jest w środkowej części Pojezierza Południowopomorskiego/ Pojezierza Wałeckiego, w krajobrazie wysoczyzn młodoglacjalnych z licznymi jeziorami i łagodnie pofałdowaną rzeźbą terenu. Miasto leży między jeziorami Raduń i Zamkowym oraz nad rzeką Żydówką (potocznie nazywaną: Młynówką, nazwa urzędowa: Pilca), co w sposób zasadniczy kształtuje jego przestrzeń, klimat lokalny i funkcje rekreacyjne.

W granicach administracyjnych Wałcza znajdują się dwa duże zbiorniki wodne: Jezioro Raduń (połączone z Jeziorem Dybrzno o łącznej powierzchni ok. 234 ha) oraz Jezioro Zamkowe (ok. 133 ha, maks. głębokość ok. 41 m). Łącznie jeziora i cieki wodne zajmują ok. 11,2% powierzchni miasta (ok. 427 ha), co czyni Wałcz jednym z bardziej „wodnych” ośrodków miejskich regionu. Jezioro Zamkowe wydłużonym kształtem wcina się w śródmiejską

zabudowę, tworząc charakterystyczną panoramę miasta i naturalną oś kompozycyjną jego centrum, podczas gdy Jezioro Raduń i Jezioro Dybrzno otoczone są od północy i zachodu rozległymi lasami, pełniąc funkcję zaplecza rekreacyjnego o znaczeniu ponadlokalnym.

Dostępność jezior, dobre warunki wiatrowe i rozbudowana infrastruktura brzegowa (plaże miejskie, przystanie, wypożyczalnie sprzętu wodnego) sprzyjają rozwojowi sportów wodnych – żeglarstwa, kajakarstwa, wioślarstwa oraz wędkarstwa. W otaczających Wałcz lasach rozwijane są formy turystyki aktywnej, takie jak piesze i rowerowe szlaki turystyczne, nordic walking czy grzybobranie, co współtworzy wizerunek miasta jako ośrodka wypoczynku i sportu. Symbol miasta – wałka – nawiązuje właśnie do bogactwa lokalnych ekosystemów wodnych i leśnych oraz „lekkości” wałęckiego krajobrazu.

Uwarunkowania kulturowe

Wałcz jest miastem o długiej, sięgającej średniowiecza historii – prawa miejskie uzyskał w 1304 r., a jego rozwój przez stulecia determinowało położenie na styku Wielkopolski i Pomorza oraz przy ważnych szlakach komunikacyjnych. Mimo zniszczeń wynikających z wojen i wielokrotnych pożarów, zachowany układ urbanistyczny centrum z rynkiem (obecny Plac Wolności) oraz XIX- i wczesno XX-wieczna zabudowa kamieniczna tworzą czytelną, historyczną strukturę miasta.

Najważniejsze obiekty dziedzictwa materialnego koncentrują się w śródmieściu i w jego bezpośrednim otoczeniu. Należą do nich m.in. neorenesansowy ratusz z 1890 r. przy Placu Wolności, neogotycki kościół pw. św. Mikołaja (1865 r.), dawna świątynia ewangelicka – obecnie kościół pw. św. Antoniego (1903 r.), budynek dawnego kolegium jezuickiego, neogotycki gmach poczty oraz szereg kamienic i budynków użyteczności publicznej z przełomu XIX i XX wieku. Ważnym elementem krajobrazu kulturowego są także cmentarze (w tym wojenne) oraz elementy małej architektury upamiętniające wydarzenia historyczne regionu. W rejestrze zabytków na terenie miasta Wałcz odnotowano 25 zabytków.

W Gminnej Ewidencji Zabytków zewidencjonowano łącznie 243 budynki zabytkowe.

Istotną częścią dziedzictwa Gminy Miejskiej Wałcza są relikty umocnień Wału Pomorskiego – systemu fortyfikacji z okresu II wojny światowej, którego fragmenty znajdują się na obrzeżach miasta i w jego otoczeniu. Obiekty te, wraz z ekspozycjami muzealnymi poświęconymi działaniom wojennym, tworzą specyficzną warstwę pamięci historycznej i są

wykorzystywane jako atrakcja turystyki historyczno-militarnej. Ciekawą atrakcją miasta jest Grupa Warowna „Cegielnia”. To skansen fortyfikacyjny i militarny położony na peryferiach Wałcza, na wschód od Jeziora Zamkowego, między przedłużeniem ulic Bydgoskiej i Południowej. Jest to oddział Muzeum Ziemi Wałeckiej, funkcjonujący od 2013 r. jako jedna z kluczowych atrakcji historyczno-turystycznych miasta Wałcz. Obiekt wchodzi w skład dawnych niemieckich umocnień Wału Pomorskiego, zbudowanych głównie w latach 1932–1935 w celu obrony miasta, szosy w kierunku Piły oraz linii kolejowej. W skład grupy warownej wchodzi kilkanaście obiektów, w tym ciężkie schrony bojowe typu B (tzw. B-Werki) oraz nowsze stanowiska typu „Tobruk” z 1944 r.

Centrum życia kulturalnego stanowi Wałeckie Centrum Kultury, prowadzące szeroką ofertę wydarzeń artystycznych, edukacyjnych i rozrywkowych – od koncertów, spektakli i projekcji filmowych po zajęcia stałe, koła zainteresowań oraz działalność galerii i biblioteki miejskiej. Wałcz pełni również funkcję ponadlokalnego ośrodka kulturowego dzięki Muzeum Ziemi Wałeckiej, zlokalizowanemu w zabytkowym budynku, dokumentującemu dzieje miasta i regionu oraz dziedzictwo wielokulturowe tych ziem.

W rezultacie uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe Gminy Miejskiej Wałcza tworzą spójną całość: miasto rozwija się w ścisłym związku z krajobrazem jeziorno-leśnym, a jednocześnie pielęgnuje historyczną tożsamość pogranicza wielkopolsko-pomorskiego. Ten splot zasobów naturalnych, dziedzictwa architektonicznego i aktywnego życia kulturalnego stanowi ważny potencjał rozwojowy, który powinien być uwzględniony w planowaniu dalszej polityki przestrzennej i społeczno-gospodarczej gminy miejskiej.

Fotografia 1 Urząd Miasta Wałcz

Źródło: Urząd Miasta Wałcz

Fotografia 2 Plac Wolności z lotu ptaka

Źródło: Urząd Miasta Wałcz

III. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i środowiskowej Gminy Miejskiej Wałcz

III.1 Sytuacja społeczna

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy uwarunkowań społecznych Gminy Miejskiej Wałcz wysunięto następujące wnioski:

1. Postępujący spadek liczby ludności i starzenie się społeczeństwa

- Liczba mieszkańców miasta spadła w latach 2020–2024 o 1 354 osoby, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadku liczby osób w wieku przed- i produkcyjnym.
- Narastające obciążenie systemu usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych oraz konieczność prowadzenia działań prorodzinnych i zatrzymujących odpływ mieszkańców.

2. Rosnące potrzeby w zakresie pomocy społecznej i opieki długoterminowej

- Wzrost liczby świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych oraz wysoki poziom wydatków na usługi opiekuńcze wskazują na powiększającą się grupę osób niesamodzielnych, przewlekle chorych i w podeszłym wieku.
- Zwiększa się liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny, co świadczy o narastających problemach opiekuńczo-wychowawczych i potrzebie wczesnej, zintegrowanej interwencji.

3. Poprawa bezpieczeństwa publicznego przy jednoczesnej potrzebie utrzymania działań profilaktycznych

- W latach 2020–2025 odnotowano bardzo wyraźny spadek liczby wykroczeń niemal we wszystkich kategoriach, co oznacza poprawę stanu bezpieczeństwa mieszkańców.
- Wdrożenie systemu monitoringu oraz poprawa oświetlenia miejskiego w miejscach niebezpiecznych.
- Funkcjonowanie Straży Miejskiej oraz Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, a także współpraca służb w zakresie bezpieczeństwa i realizacji programów profilaktycznych, co wpływa na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

4. Dobrze rozwinięta i zróżnicowana infrastruktura usług publicznych (edukacja, kultura, sport)

- Miasto dysponuje rozwiniętą ofertą edukacyjną (żłobek, przedszkola, szkoły podstawowe, średnie i uczelnia wyższa), co sprzyja wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
- Silna pozycja instytucji kultury i sportu (WCK, MOSiR, Muzeum Ziemi Wałeckiej, biblioteka) tworzy bogatą ofertę zagospodarowania czasu wolnego oraz buduje lokalną tożsamość i kapitał społeczny.

5. Aktywny sektor organizacji pozarządowych i rosnąca skala współpracy z samorządem

- Systematycznie zwiększane środki finansowe na realizację zadań publicznych oraz rosnąca liczba wspieranych inicjatyw pokazują, że III sektor jest ważnym partnerem gminy w obszarach profilaktyki, wsparcia rodziny, zdrowia oraz bezpieczeństwa.
- Współpraca finansowa i pozafinansowa z organizacjami pozarządowymi wzmacnia integrację społeczną i umożliwia bardziej elastyczne reagowanie na lokalne potrzeby.

Ogólny wniosek:

Miasto dysponuje rozbudowaną infrastrukturą usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnych oraz aktywnym sektorem pozarządowym, jednak stoi przed poważnym wyzwaniem demograficznym (depopulacja, starzenie się ludności) i rosnącymi potrzebami opiekuńczo-wychowawczymi oraz opieki długoterminowej. Dodatkowo w zakresie edukacji publicznej miasto Wałcz zmaga się z problemem możliwości likwidacji szkoły, przedszkola.

III.2 Sytuacja gospodarcza

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy uwarunkowań gospodarczych Gminy Miejskiej Wałcz wysunięto następujące wnioski:

1. Rynek pracy i tendencja wzrostu bezrobocia w Gminie Miejskiej Wałcz

- Liczba bezrobotnych w 2025 r. wynosiła 717 osób i widoczny jest wzrost liczby bezrobotnych w ostatnich latach.

- Głównym problemem społecznym jest wysoka liczba bezrobotnych kobiet oraz długotrwale bezrobotnych.
- Bezrobocie jest jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej.

2. Relatywnie aktywne otoczenie przedsiębiorczości, ale z ryzykiem związanym z depopulacją i strukturą rynku pracy

- W latach 2020–2025 liczba nowo powstających firm była większa niż liczba likwidowanych, a w 2025 r. powstało 81 nowych podmiotów przy 49 likwidacjach.
- Widoczny jest systematyczny wzrost gospodarczy na terenie Gminy Miejskiej Wałcz, m.in. poprzez również rozwój infrastrukturalny.

3. Dogodne położenie komunikacyjne jako ważny atut rozwojowy

- Miasto położone jest na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych (nr 10 i 22), co wzmacnia funkcje Wałcza jako lokalnego węzła logistycznego, usługowego i miejsca pracy oraz ułatwia powiązania z większymi ośrodkami i rynkami.
- Połączenie dobrego skomunikowania drogowego z walorami przyrodniczymi (jeziora, lasy) sprzyja rozwojowi turystyki, usług czasu wolnego i gospodarki opartej na walorach środowiskowych.

4. Opracowywanie planu ogólnego przy jednoczesnej aktywności inwestycyjnej

- W 2025 r. wydano znaczną liczbę decyzji o warunkach zabudowy oraz zaświadczeń o zgodności z mpzp, co potwierdza aktywność inwestycyjną i rozwój przestrzenny Gminy Miejskiej Wałcz.
- Jednocześnie miasto nie posiada jeszcze przyjętego planu ogólnego, co utrudnia spójne zarządzanie przestrzenią i może wydłużać procesy inwestycyjne; uchwała o przystąpieniu do jego sporządzenia została podjęta w 2024 r. – obecnie trwają prace nad opracowaniem dokumentu planu ogólnego Gminy Miejskiej Wałcz.

5. Posiadany zasób majątku komunalnego i mieszkań, ale utrzymujące się niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe

- Gmina Miejska Wałcz posiada tereny przygotowane pod zabudowę mieszkaniową i usługową oraz dysponuje 759 lokalami mieszkalnymi, które w większości należy przeznaczyć do remontu.

- Potrzeba tworzenia mieszkań wspomaganych oraz treningowych.
- Potrzeba termomodernizacji budynków mieszkalnych na terenie miasta.

Ogólny wniosek:

Gmina Miejska Wałcz mierzy się z trudnościami na lokalnym rynku pracy i wysokim wskaźnikiem stopy bezrobocia (względem średniej krajowej). Dogodne położenie komunikacyjne i walory środowiskowe sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości, również w obszarze turystyki. Posiadany zasób mienia komunalnego rozwija się sukcesywnie, choć obecny stan wielu budynków gminnych wymaga modernizacji i termomodernizacji. Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz istnieje potrzeba tworzenia mieszkań treningowych i wspomaganych. Gmina Miejska Wałcz jest na etapie opracowywania planu ogólnego miasta.

III.3 Sytuacja środowiskowa

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy uwarunkowań środowiskowych Gminy Miejskiej Wałcz wysunięto następujące wnioski:

1. Wysoki poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną (woda, kanalizacja, drogi), ale potrzeba dalszej rozbudowy/remontów i spójności systemu transportu

- Gmina Miejska Wałcz posiada rozwinięty system dróg (drogi ruchu przyspieszonego – 6,772 km, drogi lokalne – 17,578 km oraz drogi dojazdowe – 25,542 km).
- W latach poprzednich zrealizowano szereg inwestycji drogowych i oświetleniowych (m.in. wymiana opraw na LED, budowa nowych dróg i chodników).
- Komunikację publiczną zapewniają linie autobusowe (w tym ich rozwój poprzez zakup nowych autobusów niskoemisyjnych).
- System ścieżek rowerowych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz jest rozwinięty (18 077 m), jednak nie tworzy spójnej, zamkniętej sieci, co ogranicza rozwój niskoemisyjnej mobilności.
- Miasto jest w pełni zwodociągowane, a długość sieci wodociągowej i liczba przyłączy rośnie; podobnie rozwija się sieć kanalizacyjna, do której podłączonych jest ok. 96,9% budynków mieszkalnych.

2. Relatywnie dobra dostępność do internetu przy istotnych „białych plamach”

- Około 79,7% punktów adresowych znajduje się w zasięgu stacjonarnych usług szerokopasmowych, a większość z nich ma dostęp do łączy 1 Gb/s opartych o światłowód, co jest dużym atutem rozwojowym.

3. Wyzwania związane z jakością powietrza i konieczność kontynuacji działań proekologicznych

- Na terenie gminy wyznaczono obszar przekroczeń docelowego stężenia rocznego ozonu (O₃); jakość powietrza na terenie Gminy Miejskiej Wałcz jest dobra; do dwóch głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza w mieście można zaliczyć zanieczyszczenia komunikacyjne oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji.
- Inwestycje w oświetlenie LED, rozwój sieci tras rowerowych oraz poprawę komunikacji publicznej stanowią ważne kroki w kierunku poprawy jakości powietrza.

4. Znaczące zasoby przyrodniczo-krajobrazowe przy jednoczesnych zagrożeniach klimatycznych (susza, powódź)

- Położenie nad jeziorami, w otoczeniu lasów oraz rozwinięty system wodny stanowią silny atut dla jakości życia mieszkańców oraz rozwoju turystyki i rekreacji.
- Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz zagrożenie klasycznymi powodziąmi rzecznyymi ma ograniczony charakter. Większe znaczenie mogą mieć lokalne podtopienia i powodzie opadowe, związane z intensywnymi opadami, uszczelnieniem powierzchni oraz ograniczoną możliwością szybkiego odprowadzania wód
- Susza stanowi istotne i potencjalnie narastające zagrożenie, szczególnie w warunkach zmian klimatu. Wymaga podejmowania działań zwiększających retencję, ochrony jezior i terenów zielonych, ograniczania uszczelniania powierzchni oraz racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.

5. Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii

- W Gminie Miejskiej Wałcz obserwuje się stopniowy rozwój działań ukierunkowanych na ograniczanie emisji i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W latach 2020–2024 zrealizowano szereg projektów w obszarze

niskoemisyjnego transportu, w tym wymianę taboru komunikacji miejskiej na autobusy niskoemisyjne;

- Przynależność Gminy Miejskiej Wałcz do Wałeckiego Klastra Czystej Energii - skupia samorządy oraz lokalne podmioty gospodarcze w celu zrównoważonej produkcji i konsumpcji energii odnawialnej;
- Funkcjonujące farmy fotowoltaiczne na terenie Gminy Miejskiej Wałcz;

6. Sprawny, ale obciążony system gospodarki odpadami

- Ilość odpadów odebranych od mieszkańców na osobę utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a całkowita ilość odpadów w latach 2020–2025 wykazuje na trend spadkowy wytwarzanych odpadów.
- Wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie w PSZOK (996,627 Mg).
- Osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów (60,91%) oraz poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe (96,36%).

Ogólny wniosek:

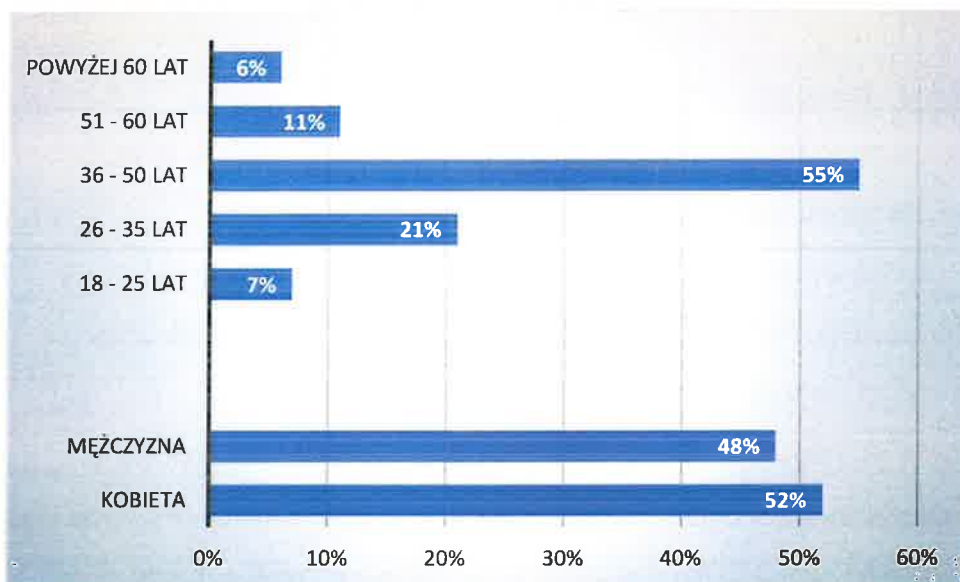
Gmina dysponuje dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i bardzo wartościowym środowiskiem przyrodniczym. Inwestuje w infrastrukturę drogową oraz odnawialne źródła energii. Jakość powietrza na terenie Gminy Miejskiej Wałcz jest bardzo dobra. Bogactwo obszarów wodnych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz jest atutem społecznym, gospodarczym i turystycznym. System gospodarki odpadami jest racjonalny i efektywny, co przekłada się na osiąganie wymagających poziomów recyklingu.

IV. Sytuacja społeczno-gospodarcza Gminy Miejskiej Wałcz w opinii mieszkańców (badania społeczne)

W ramach opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 przeprowadzono badania społeczne wśród mieszkańców. Celem badań było poznanie opinii mieszkańców na temat warunków życia w Gminie Miejskiej Wałcz oraz ocena poszczególnych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych. Badania zostały przeprowadzone w III kwartale 2025 r., wzięło w nich udział 52% kobiet (74 kobiety) oraz 48% mężczyzn (68 mężczyzn). Najliczniejszą grupę

respondentów stanowiły osoby w wieku 36-50 lat (55%), a następnie osoby w wieku 26-35 lat (21%).

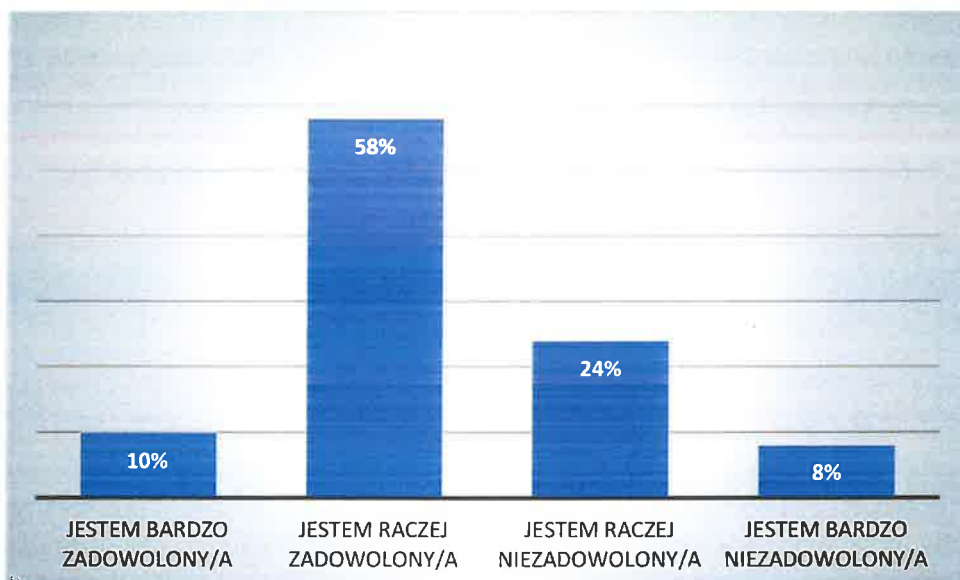
Wykres 1 Charakterystyka respondentów biorących udział w badaniu społecznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zdecydowana większość respondentów wykazuje zadowolenie z zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Wałcz (łącznie 68%). 24% badanych wskazało, że jest raczej niezadowolona z życia na terenie Wałcza, a 8% - jest bardzo niezadowolona.

Wykres 2 Ocena zadowolenia z zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Wałcz

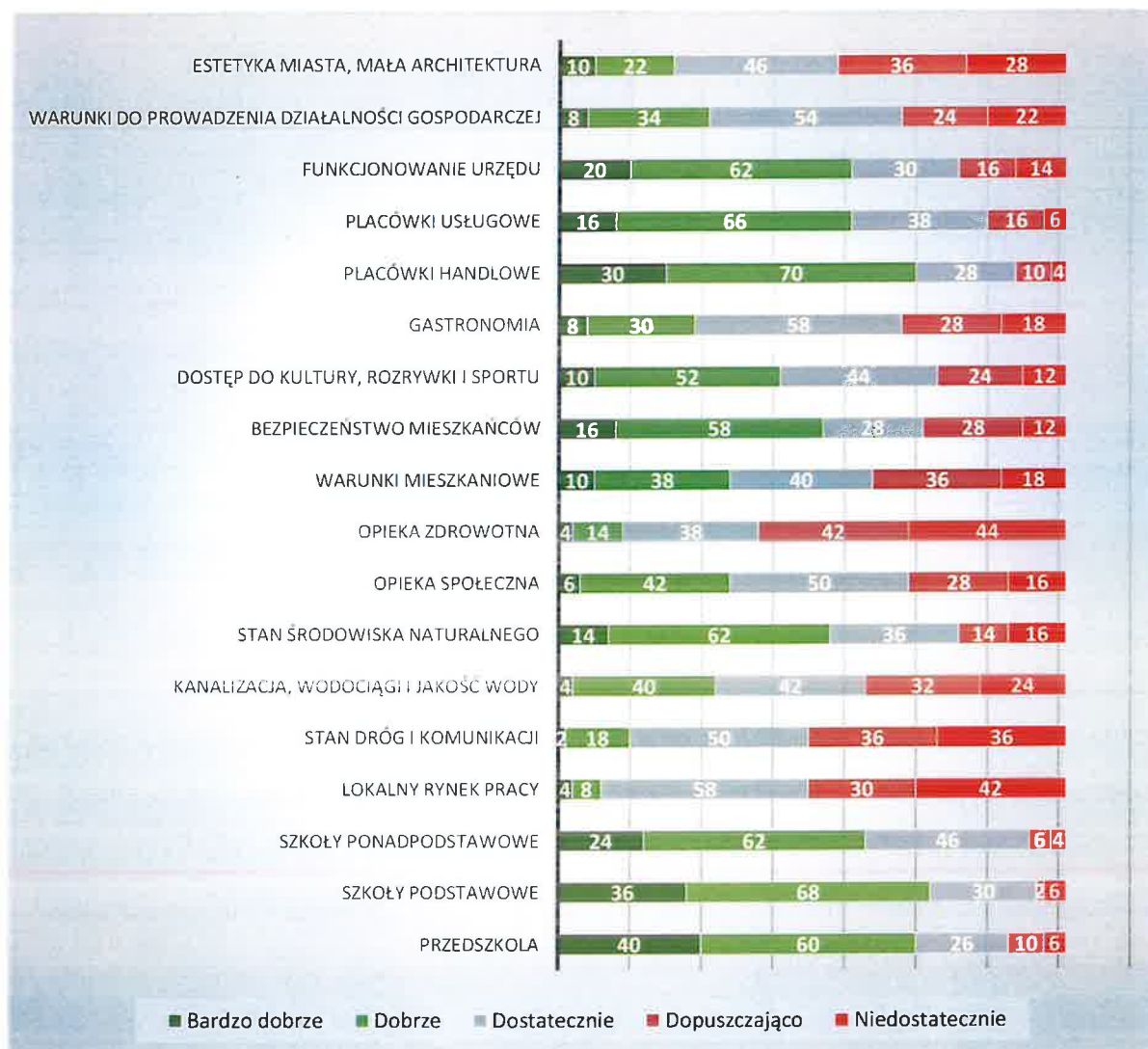

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ocena warunków życia poszczególnych uwarunkowań wskazuje pozytywną oceną większości wskazanych warunków (placówki handlowe, placówki edukacyjne, stan środowiska naturalnego, bezpieczeństwa mieszkańców, funkcjonowanie urzędu czy placówki usługowe).

Wśród negatywnych ocen poszczególnych uwarunkowań w opinii badanych znalazły się: oferta zdrowotna, stan dróg i komunikacji, lokalny rynek pracy, a także estetyka miasta/mała infrastruktura oraz warunki mieszkaniowe i stan sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i jakość wody.

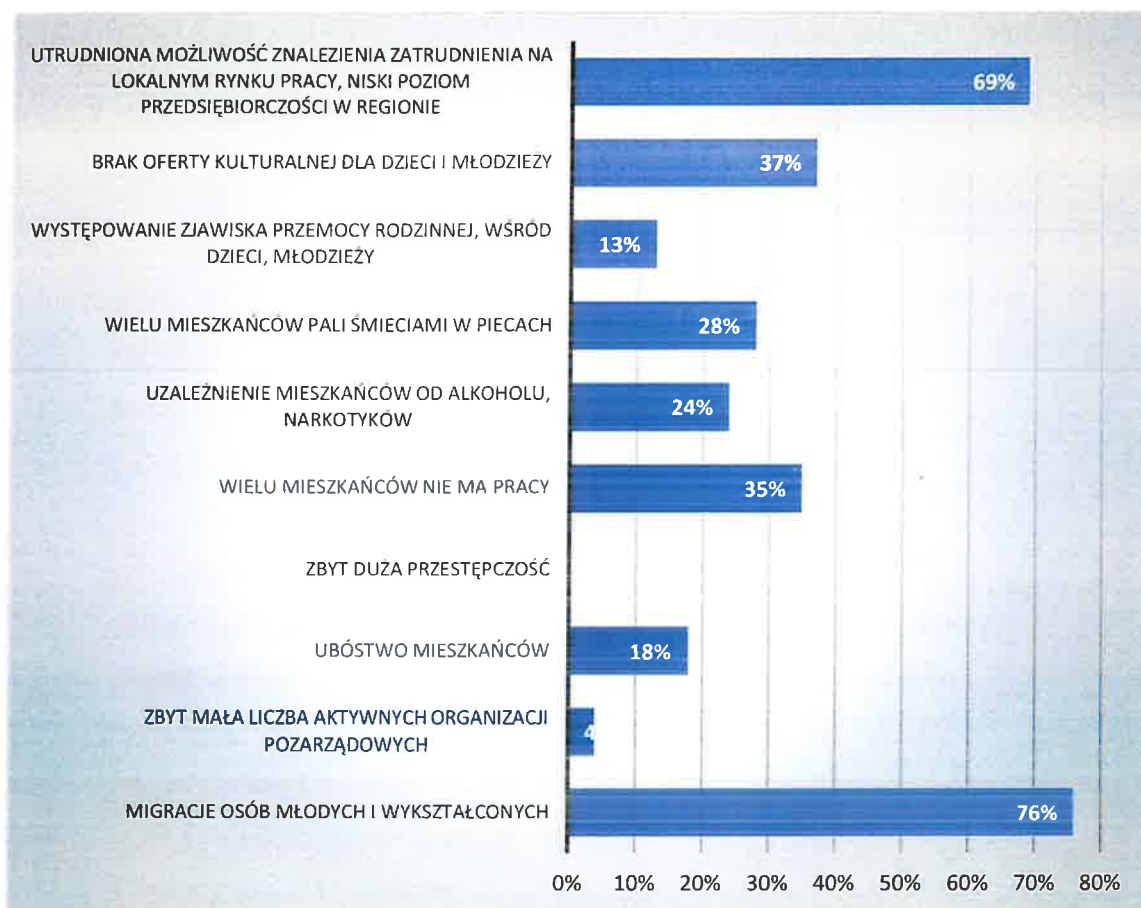
Wykres 3 Ocena warunków życia w Gminie Miejskiej Wałcz

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Do najważniejszych problemów społecznych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w opinii respondentów należą przede wszystkim: migracje osób młodych i wykształconych (76%) oraz utrudniona możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, niski poziom przedsiębiorczości w regionie (69%). Kolejnymi dostrzegalnymi problemami o wysokim natężeniu są: brak oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży (37%) oraz brak pracy/poziom bezrobocia (35%).

Wykres 4 Najważniejsze problemy społeczne w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ocena warunków przestrzenno-funkcjonalnych wskazuje na natężenie problemów głównie w obszarze estetyki miasta w postaci zniszczonych fasad domów/mieszkań. Respondenci wskazali również problem złego stanu dróg lokalnych czy niedoświetlonych ulic i chodników. Dostrzegalnym problemem w przestrzeni publicznej są także zdewastowane i opuszczone pustostany występujące na terenie Gminy Miejskiej Wałcz.

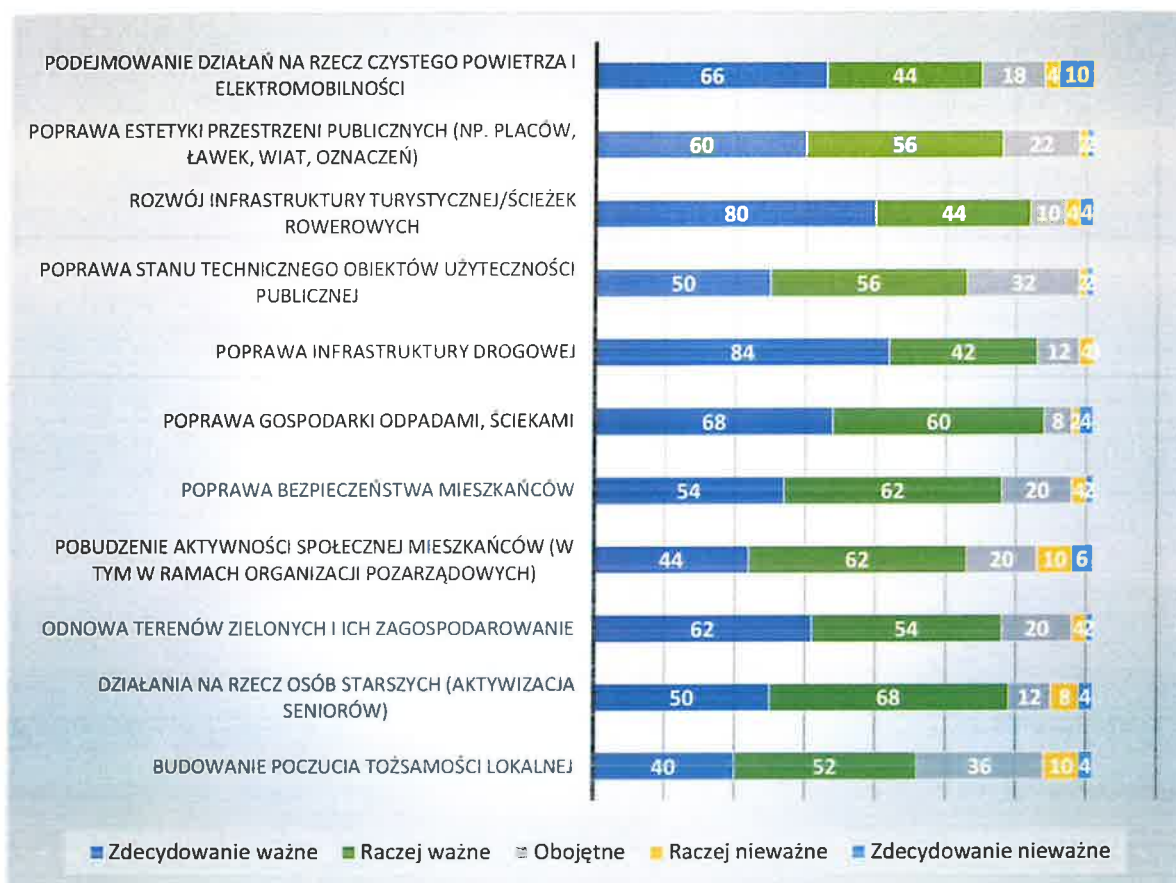
Wykres 5 Stopień występowania problemów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wszystkie wskazane obszary działań są ważne dla mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz, co prezentuje poniższy wykres.

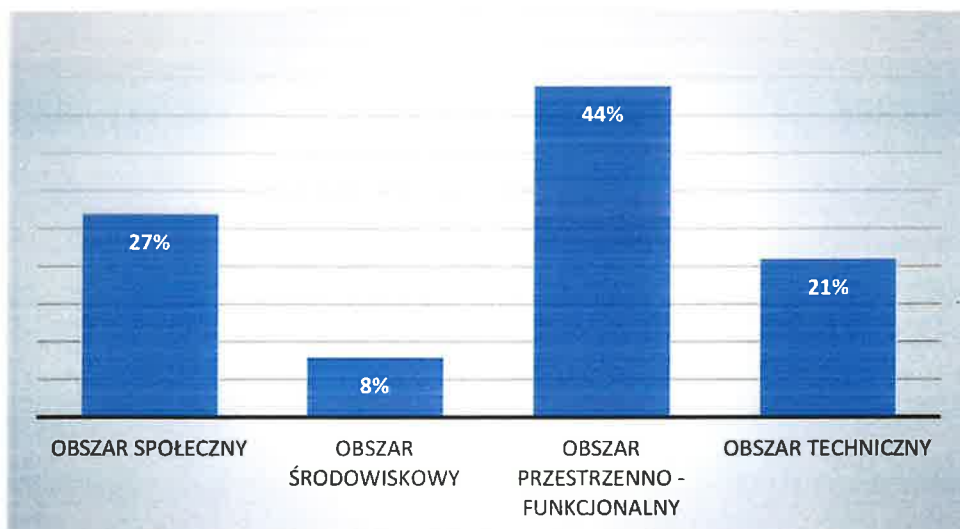
Wykres 6 Ocena ważności poszczególnych obszarów działań

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Działania podejmowane w przyszłości według mieszkańców biorących udział w badaniu powinny się koncentrować w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym (44%), następnie w obszarze społecznym (27%) i technicznym (21%).

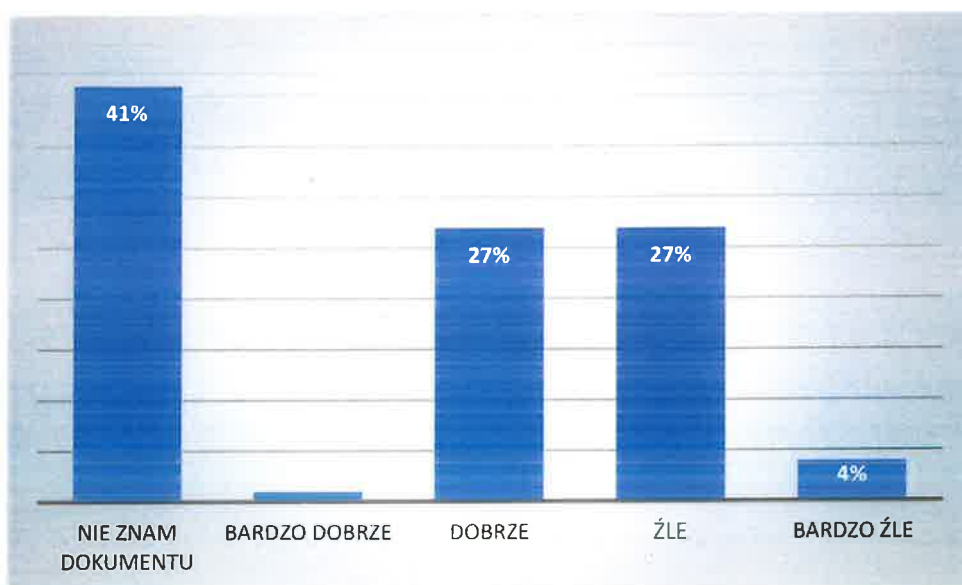
Wykres 7 Obszar koncentracji działań w przyszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Strategia Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r. jest dokumentem mało znanym wśród mieszkańców (41%), dlatego trudno było wskazać respondentom czy zaplanowane działania do realizacji zostały wykonane. 27% badanych jest zdania, że realizacja zaplanowanych działań została wykonana. Taki sam odsetek badanych uważa jednak, że zaplanowane działania w Strategii nie zostały zrealizowane.

Wykres 8 Stopień realizacji obowiązującej Strategii Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r.

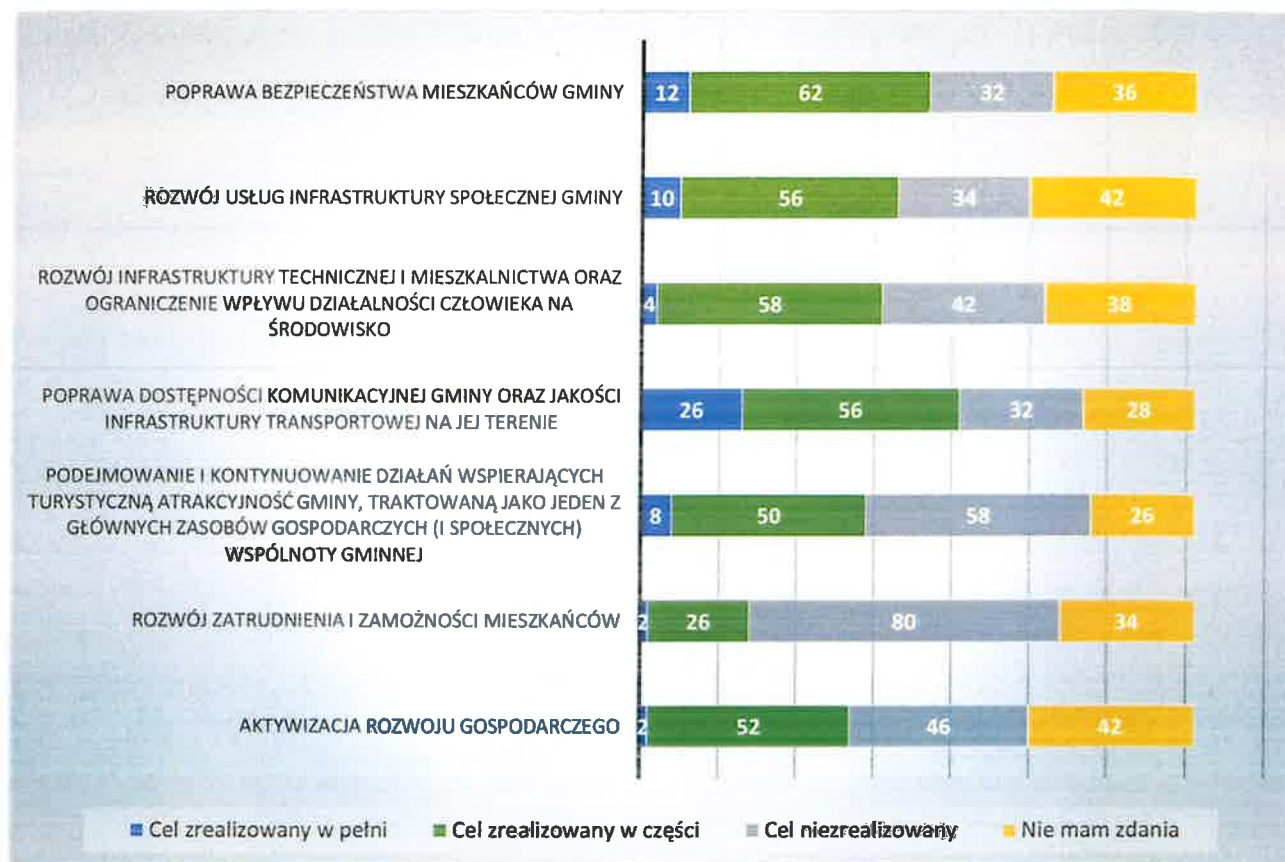

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci wskazują, że w największym zakresie realizacji Strategię Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r. zrealizowano cel poprawy dostępności komunikacyjnej (26 wskazań).

W zdecydowanej mierze badani wskazali realizację celów w części. Za cel niezrealizowany uznano w przeważającej mierze (80 wskazań) rozwój zatrudnienia i zamożności mieszkańców.

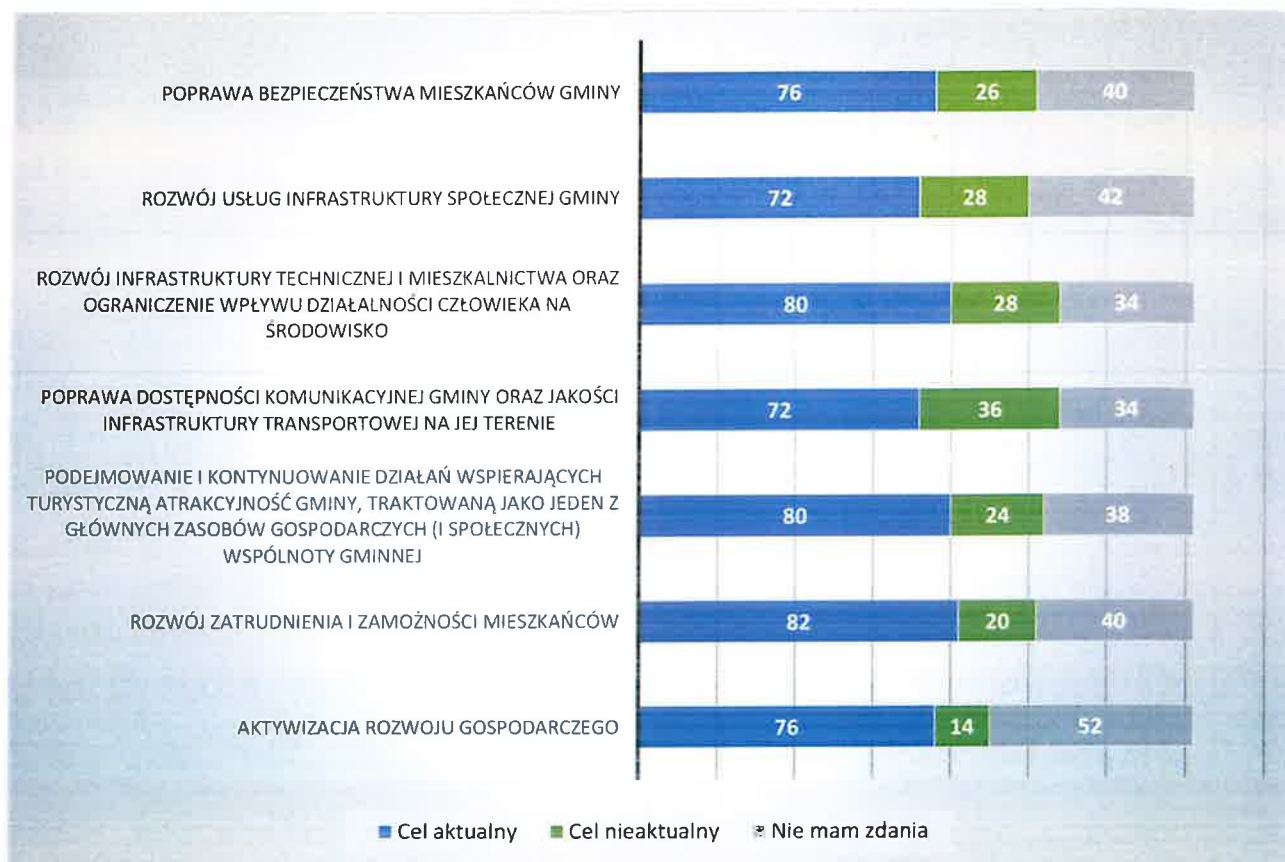
Wykres 9 Ocena stopnia realizacji głównych kierunków działań w Strategii Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wskazane cele do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r. pozostają nadal aktualne i powinny po części obowiązywać w nowej Strategii.

Wykres 10 Ocena aktualności głównych kierunków działań w obecnie tworzonej Strategii

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

V. Analiza SWOT

Analiza SWOT (ang. *Strenghts, Weakness, Opportunities, Threats*) jest jedną z metod określania rozwoju diagnozowanego obszaru, ponieważ uwydatnia mocne i słabe strony oraz przedstawia szanse i zagrożenia, jakie mogą wystąpić w środowisku lokalnym. Mocne strony to atuty diagnozowanego obszaru, słabe strony to słabości, bariery i wady analizowanego obszaru. Z kolei szanse określają dodatkowe okoliczności pociągające za sobą korzystne zmiany, a zagrożenia – okoliczności, które negatywnie wpływają na plan rozwoju gminy. Szczegółowe opracowanie analizy SWOT jest ważnym etapem procesu planowania strategicznego, ponieważ jest to punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz podejmowanych w przyszłości działań społecznych.

Tabela 2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (Strengths)
• Silne walory przyrodnicze i krajobrazowe (jeziora, rzeka, kompleksy leśne, istotny udział wód i zieleni); • Dogodne położenie Gminy Miejskiej Wałcz (funkcje węzłowe) - skrzyżowanie dróg krajowych 10 i 22, ułatwiające logistykę, dojazdy i funkcje usługowe; • Realizacja różnych programów społecznych na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem, osób starszych, zależnych i z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin; • Funkcjonowanie na terenie miasta Dziennego Domu Pomocy, Ogrzewalni Miejskiej oraz Środowiskowego Domu Samopomocy; • Dostępność do mieszkań wspomaganych („Przyjazna Kamienica”) i treningowych; • Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców na Terenie Gminy Miejskiej Wałcz dzięki rozwiniętej współpracy służb bezpieczeństwa (Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Powiatowa Policji w Wałczu oraz Straż Miejska); • Działalność organizacji pozarządowych i rosnąca współpraca ich z samorządem; • Centrum Aktywności i Wolontariatu Seniorów w Wałczu oraz Centrum Organizacji Pozarządowych; • Rozbudowana sieć podmiotów edukacyjnych i opiekuńczych (żłobek, przedszkola, szkoły podstawowe i średnie oraz uczelnia wyższa); • Działalność kulturalna i sportowa (działalność Muzeum Ziemi Wałeckiej, Wałeckiego Centrum Kultury, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Miejski Biblioteki Publicznej w Wałczu); • Funkcjonowanie Kina „Tęcza” w Wałczu; • Infrastruktura techniczna; • Relatywnie dobra infrastruktura cyfrowa; • Specjalizacja przemysłowa (metal) i potencjał klastrowy/logistyczny; • Udział dużych przedsiębiorstw na lokalnym rynku (np. EAGLE Sp. z o.o., PZZ WAŁCZ Sp. z o.o., Ekomech Sp. z o.o., INVESTA Sp. z o.o. i inni); • Wysoki wskaźnik pokrycia Gminy Miejskiej Wałcz obowiązującymi mpzp; • Funkcjonowanie komunikacji publicznej i ekologiczny rozwój transportu publicznego; • Dobry poziom dostępności do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; • Wysoki poziom wyposażenia w nowoczesną infrastrukturę telekomunikacyjną. • Funkcjonowanie PSZOK. • Spadek ilości odpadów wytwarzanych przez mieszkańców.

SŁABE STRONY (Weaknesses)

- Utrzymujące się ujemne saldo migracji;
- Wzrost liczby osób bezrobotnych, trudna sytuacja bezrobotnych kobiet oraz znaczący problem długotrwałego bezrobocia;
- Migracje osób młodych i wykształconych;
- Niski poziom przedsiębiorczości, brak zaspokojonych potrzeb w znalezieniu zatrudnienia;
- Likwidacja drobnego handlu, małych firm;
- Malejąca liczba aktywnych organizacji pozarządowych;
- Niedobory mieszkaniowe (w tym dla pracowników jednostek wojskowych);
- niespójna sieć rowerowa, brak zamkniętego układu komunikacji rowerowej;
- Konieczność remontów, dostosowania budynków, obiektów użyteczności publicznej do nowych przepisów o dostępności dla osób z niepełnosprawnością itp.;
- „Białe plamy” w dostępie do internetu stacjonarnego;
- Zły stan dróg, budynków i obiektów użyteczności publicznej oraz infrastruktury sportowej (potrzeba budowy/przebudowy/remontów dróg i dostosowywania do potrzeb mieszkańców);
- Brak zasobu mieszkaniowego dla osób 60+;
- Brak wystarczającej ilości parkingów i miejsc postojowych;
- Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych;
- Brak zacienienia wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych;
- Wykluczenie komunikacyjne – zbyt mała liczba połączeń autobusowych i kolejowych;
- Istnienie wielu zdegradowanych terenów zielonych (parki, skwery, w tym występowanie barier architektonicznych w komunikacji przestrzennej);
- Zły stan techniczny zabytków;
- Brak realizacji polityki dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (występowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej oraz przestrzeni miejskiej);
- Występowanie zjawisk rozdrobnienia własności (np. wielu właścicieli dróg, co pogłębia trudności inwestycyjne i zwiększa biurokrację).

SZANSE (Opportunities)

- Rozwój terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych;
- Wzmocnienie przedsiębiorczości;
- Rozwój usług turystycznych i rekreacyjnych;

- Poprawa bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców poprzez budowę/remont/rozbudowę dróg lokalnych i istniejącego systemu komunikacyjnego (w tym oświetlenie, budowa chodników, przejść dla pieszych);
- Rozwój OZE na poziomie planowania przestrzennego;
- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i sieci komunikacyjnej (wewnętrzne obwodnice łączące sieć dróg miejskich z węzłami dróg krajowych);
- Wykorzystywanie środków zewnętrznych na rozwój Gminy Miejskiej Wałcz;
- Utworzenie systemu reintegracji społecznej i zawodowej, poprzez utworzenie i rozwój Centrum Usług Wspólnych;
- Uzbrojenie terenów inwestycyjnych;
- Rewitalizacja zasobu komunalnego (mieszkaniowego) – budowa, przebudowa, remont;
- Rozwój sieci wodociągowo – kanalizacyjnej wraz z dodatkową stacją uzdatniania wody;
- Adaptacja do zmian klimatu poprzez stosowanie ekologicznych rozwiązań technologicznych;
- Rozwój bazy turystycznej, społecznej i kulturalnej;
- Rozwój infrastruktury sportowej i remont obiektów, m.in. stadion miejski, remonty hal sportowych przy szkołach, orliki, budowa nowych obiektów sportowych oraz MOSiR;
- Remont, przebudowa i rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych oraz poprawa estetyki miasta;
- Turystyka historyczna i militarna w zakresie rozwoju produktu turystycznego Wał Pomorski 1945 (rodzaj turystyki militarnej), w tym rozbudowa strzelnicy lub budowa nowej;
- Remont, przebudowa zabytków na terenie Gminy Miejskiej Wałcz;
- Zwiększanie granic administracyjnych miasta o miejscowości ościenne w związku z trendem suburbanizacyjnym;
- Zwiększenie liczby ludności miasta związku z procesem reurbanizacyjnym;
- Rozbudowa i przebudowa istniejących terenów przybrzeżnych;
- Rozbudowa PSZOKU.

ZAGROŻENIA (Threats)

- Systematyczny spadek liczby ludności, przy wzroście osób w wieku poprodukcyjnym;
- Starzenie się społeczeństwa i wzrastające potrzeby osób starszych (pomoc społeczna, opieka, dostosowanie budynków pod względem architektonicznym, miejsca integracji itp.);
- Utrwalenie depopulacji i odpływu mieszkańców;
- Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i długoterminowe;
- Wzrost poziomu bezrobocia i pogorszenie się kondycji finansowej wielu rodzin;

- Trudności gospodarcze, wzrastające koszty prowadzenia własnych działalności itp.;
- Ryzyka klimatyczne;
- Brak środków finansowych na przebudowę/remont sieci wodno-kanalizacyjnej i infrastruktury drogowej;
- Brak wydajności sieci wodno-kanalizacyjnej i dróg;
- Obciążenie budżetu ze względu na przejęcia dróg;
- Zanieczyszczone jeziora;
- Degradacja zabytków w tym komunalnych;
- Wzrost liczby ludności żyjącej na skaju ubóstwa;
- Konieczność zapewnienia lokali socjalnych dla osób w trudnych sytuacji i tracących zamieszkanie;
- Ciągły wzrost nakładów finansowych na opiekę dla osób z niepełnosprawnością, seniorów, chorych;
- Wzrost liczby ludności zwłaszcza wśród młodych z chorobami cywilizacyjnymi;
- Brak specjalistów w opiece zdrowotnej;
- Konflikty zbrojne;
- Niż demograficzny skutkujący zamykaniem placówek oświatowych;
- Rosnąca liczba pustostanów;
- Rosnące koszty prowadzenia działalności - upadłość firm.

Źródło: opracowanie własne

VI. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Wałcz

VI.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

W odpowiedzi na trendy w rozwoju przestrzennym w skali regionalnej i krajowej opracowano model rozwoju struktury przestrzenno-funkcjonalnej Miasta Wałcz. Model ten jest integralną częścią Strategii i ma na celu w syntetyczny sposób zobrazować strukturę zagospodarowania przestrzennego miasta, jak również kierunki jego rozwoju.

Model często utożsamiany jest z mapą, która jest zgeneralizowanym, uproszczonym odwzorowaniem różnego rodzaju zjawisk na płaszczyźnie. W odniesieniu do funkcji jaką pełni model w Strategii, jego forma ma na celu zobrazowanie kluczowych treści z punktu widzenia rozwoju miasta, które w bardziej szczegółowej formie będą spójne z opracowaniami planistycznymi gminy. Wobec powyższego model struktury przestrzenno-funkcjonalnej

Miasta Wałcz składa się z części graficznej – map prezentujących kolejno takie zjawiska jak: ogólne funkcje terenu, podstawowe usługi, sieć komunikacyjną oraz ochronę przyrody, a także z części opisowej, zawierającej kluczowe kierunki rozwoju elementów zagospodarowania przestrzennego w obrębie miasta.

Na model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta wpływają zarówno uwarunkowania wewnętrzne rozwoju, cele samorządu jak również cele polityki przestrzennej na szczeblu regionalnym i krajowym. W związku z powyższym, opracowując dokument Strategii Rozwoju Miasta Wałcz, przeprowadzono analizę dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblach ponadlokalnych. Uwzględniono wizję rozwoju struktur osadniczych, rozwoju transportu, turystyki, delimitację obszarów strategicznej interwencji i obszarów funkcjonalnych (według PZPW i SRW województwa zachodniopomorskiego oraz dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym), planowane inwestycje kolejowe (PKP) i drogowe (GDDKiA). Elementy przestrzeni planowane na szczeblach wyższych niż gmina stanowią punkt odniesienia do wizji rozwoju struktur przestrzennych w wymiarze lokalnym. Strategia rozwoju ma za zadanie przedstawić model struktury funkcjonalno-przestrzennej w oparciu o priorytety rozwojowe w zachowaniu spójności z priorytetami inwestycyjnymi i rozwojowymi na szczeblach regionalnym i krajowym.

Podstawowe elementy zagospodarowania przestrzeni

Zagospodarowanie przestrzenne miasta Wałcz regulowane jest przez odpowiednie dokumenty planistyczne, natomiast funkcją modelu struktury przestrzenno-funkcjonalnej jest określenie głównych kierunków rozwoju. Głównym celem polityki przestrzennej jest pełnienie przez organy administracji kontroli nad rozwojem przestrzennym miasta, na którą składa się wiele zadań związanych z planowaniem przestrzennym zgodnie z obowiązującym prawem, planami zagospodarowania przestrzennego wyższych szczebli administracji, potrzebami mieszkańców, dziedzictwem kulturowym oraz z poszanowaniem środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

Teren miasta Wałcz podzielony jest na kilka podstawowych form użytkowania terenu.

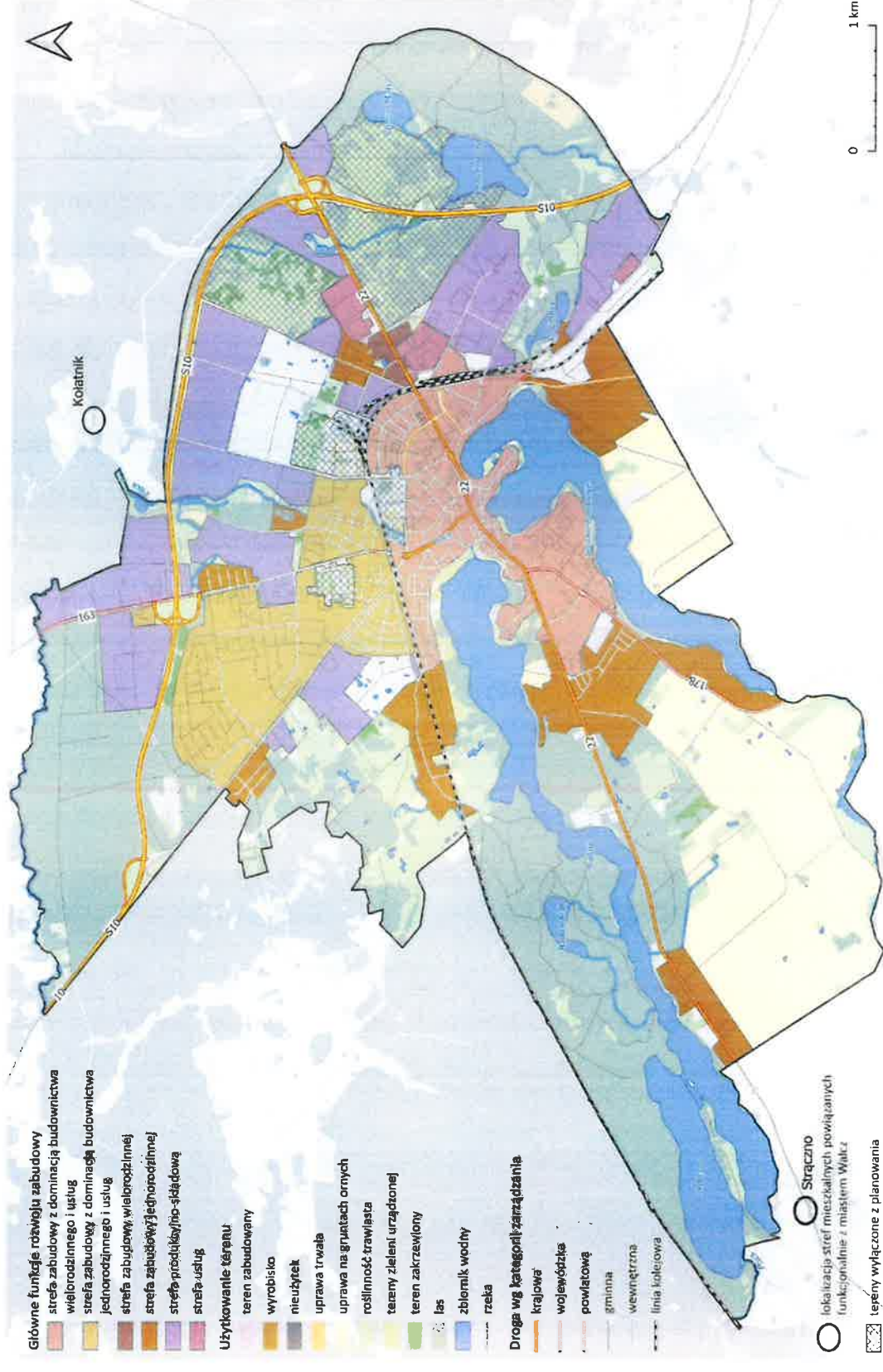
Obejmują one: tereny zabudowane, tereny zieleni miejskiej, tereny rolne, wody powierzchniowe oraz pozostałe tereny zieleni (zadrzewienia, zakrzewienia, łąki itd.).

Największą powierzchnię zajmują tereny trawiaste oraz zieleni urządzona (35%) oraz lasy

(32,2%). Tereny zabudowane stanowią 13% powierzchni miasta. Wałcz charakteryzuje się znacznym udziałem terenów zieleni i zbiorników wodnych (ok. 11% powierzchni miasta), co nadaje mu korzystne warunki krajobrazowe i środowiskowe.

Ścisłe centrum miasta charakteryzuje się występowaniem funkcji ogólnomiejskich oraz funkcji mieszkaniowej. Funkcja mieszkaniowa pełni istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym miasta. Jej rozwój związany jest ściśle z procesami demograficznymi oraz migracją ludności z obszarów wiejskich do miast. Obrzeża miasta cechują się mniej intensywną zabudową, głównie jednorodzinną oraz terenami rolniczymi. Strefy wolne od zabudowy-zlokalizowane są głównie poza ścisłym centrum miasta, w którym zwartej zabudowie powinny towarzyszyć niezabudowane przestrzenie miejskiej zieleni urządzonej. Największe rezerwy terenu mogącego pełnić funkcję mieszkaniową znajdują się w północno-zachodniej części miasta oraz na osiedlach domów jednorodzinnych w pobliżu al. Zdobywców Wału Pomorskiego w części południowo-zachodniej. Funkcja przemysłowa dominuje we wschodniej części miasta, lecz jej rozwój planowany jest również po stronie północnej (ul. Kołobrzeska) oraz fragmentarycznie zachodniej (ul. Nowomiejska). Rozwój usług planowany jest głównie w centrum miasta oraz wzdłuż głównych ulic (ul. Wojska Polskiego, ul. gen. Władysława Andersa, ul. Bydgoska, ul. Budowlanych, ul. Kilińszczaków, ul. Kołobrzeska).

Mapa 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – główne funkcje terenu

Źródło: opracowanie własne

Demografia i usługi społeczne

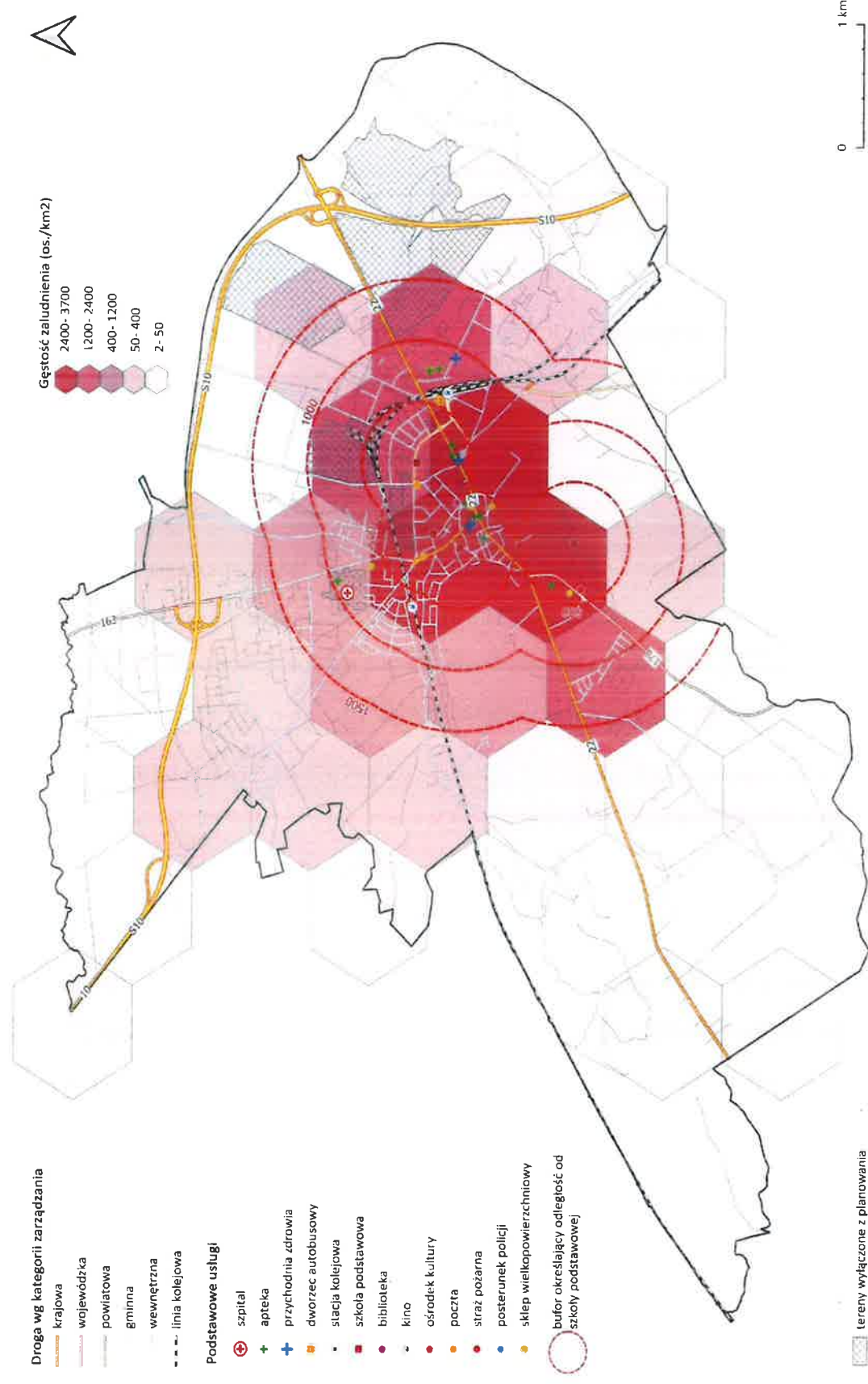
Dobra dostępność do usług jest uwarunkowana rozmieszczeniem poszczególnych stref funkcjonalnych względem zabudowy mieszkaniowej. Dlatego najwyższa koncentracja usług w mieście Wałcz cechuje obszary o najwyższej gęstości zaludnienia. Ponadto planowane strefy usługowe poza centrum miasta będą komplementarnie uzupełniać rozwój zabudowy mieszkaniowej na jego obrzeżach, w tym w strefach dobrze skomunikowanych. W strefie do 1,5 km od szkół podstawowych proces uzupełniania zabudowy (wynikające bezpośrednio z nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) powinien być traktowany priorytetowo.

Przewiduje się wzrost gęstości zaludnienia, przede wszystkim w części zachodniej i południowo-wschodniej miasta, co będzie wiązało się ze wzrostem zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi oraz z koniecznością rozwoju infrastruktury technicznej w tej części miasta. Jednocześnie planowane jest zagospodarowanie terenów w pobliżu węzła drogowego „Wałcz Północ” na trasie S10. Rozwój zabudowy mieszkaniowej wraz z pasem usług planuje się zlokalizować na południe od trasy S10 (ul. Wyspiańskiego, Północna, Podleśna, Moniuszki), natomiast strefę przemysłową po północnej stronie drogi ekspresowej. Szczególnie istotne jest zapewnienie dobrej dostępności do usług społecznych, co będzie stanowić wyzwanie dla polityki przestrzennej.

W związku z powyższym, na potrzeby długookresowego prowadzenia polityki przestrzennej, szczególne potrzeby Gminy Miejskiej Wałcz w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej uzasadniają przyjęcie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową na poziomie odpowiadającym 25 tysięcy mieszkańców.

Przyjęcie podwyższonego zapotrzebowania ma umożliwić realizację zaplanowanego scenariusza rozwoju miasta, zakładającego zahamowanie negatywnych tendencji demograficznych, jak suburbanizacja, zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Wałcza oraz stworzenie przestrzennych warunków do wzrostu liczby mieszkańców w perspektywie długoterminowej.

Mapa 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – rozmieszczenie podstawowych usług oraz gęstość zaludnienia

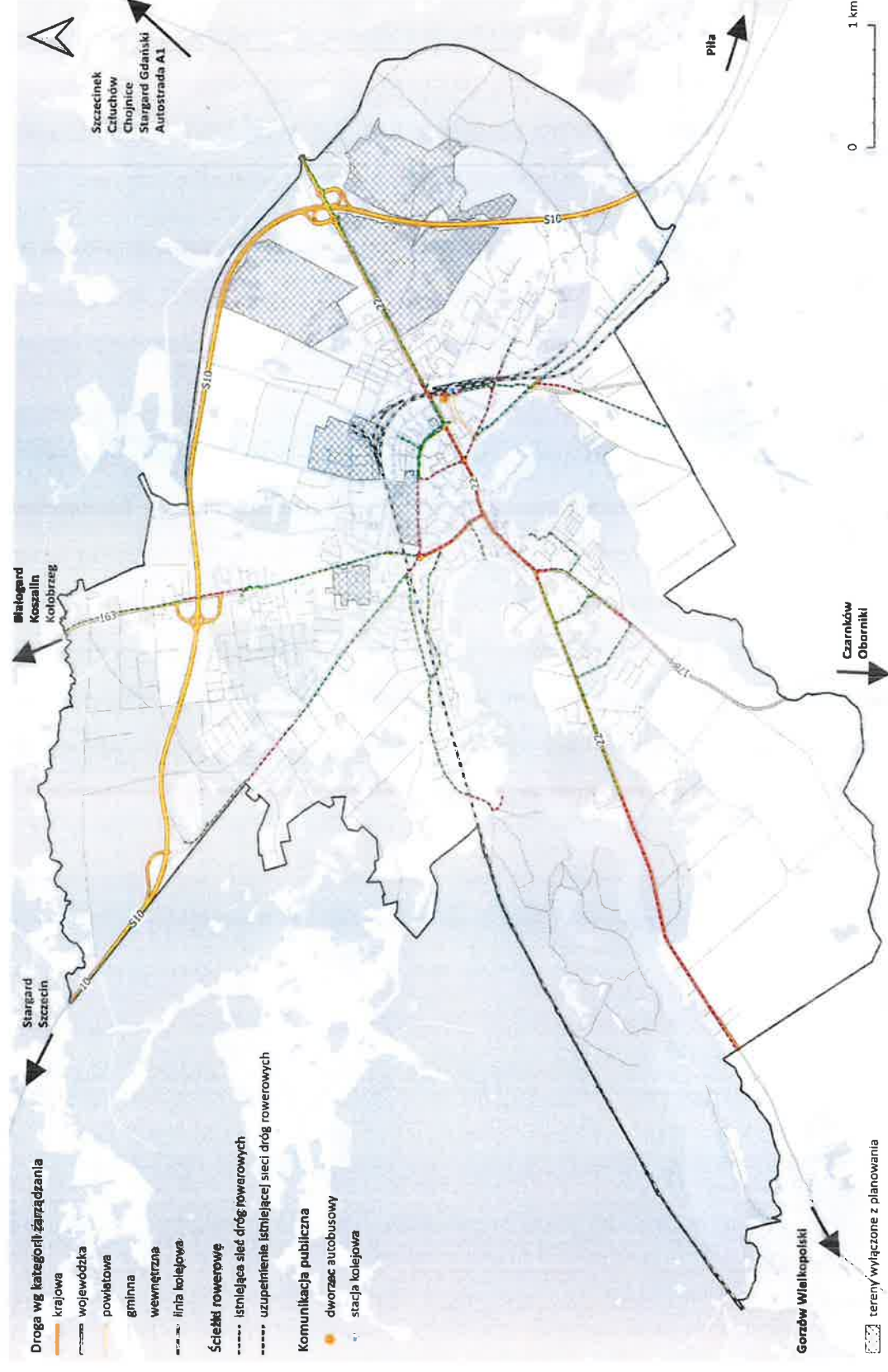
Komunikacja i dostępność przestrzenna

Dostępność komunikacyjną w wymiarze zewnętrznym zapewnia sieć dróg krajowych (S10, DK22) oraz linia kolejowa (nr 403). Dzięki przebiegowi trasy S10 na obrzeżach miasta ruch tranzytowy mógł zostać znacznie zredukowany. Poprawiła się dzięki temu także dostępność do większych miast (Szczecina oraz Piły). W centrum Wałcza zbiegają ponadto dwie drogi wojewódzkie (nr 163 oraz nr 178). Połączenie kolejowe zapewnia transport pasażerski do takich miast jak: Warszawa, Szczecin, Bydgoszcz, Piła, Kalisz Pomorski, Stargard, Lublin). Stacja obsługuje połączenia kolejowe Intercity oraz połączenia regionalne Polregio.

Istotny aspekt rozwoju miasta to także dostępność komunikacyjna w jego obrębie. Na ten aspekt dostępności składa się rozmieszczenie sieci drogowej oraz jej jakość. Rozwój sieci drogowej powinien być spójny z zamierzeniami planistycznymi odnoszącymi się do rozwoju funkcji mieszkaniowej i usługowej.

Dostępność komunikacyjną poprawia rozbudowa sieci dróg rowerowych. Obecnie sieć ścieżek rowerowych wymaga uspołnienia i połączenia istniejących odcinków. Priorytetowe jest wyznaczenie i zaprojektowanie dróg rowerowych w układzie centrum-obrzeża miasta łącząc Wałcz z sąsiednimi miejscowościami oraz główne odcinki dróg w ścisłym centrum. Rozwój ścieżek rowerowych wiąże się nie tylko z polepszeniem dostępności mieszkańców do wielu usług zlokalizowanych w centrum, lecz również zapewnienie lepszej komunikacji w kierunku terenów rekreacyjnych położonych na peryferiach miasta, w szczególności do kompleksów leśnych i zbiorników wodnych.

Mapa 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – sieć komunikacyjna

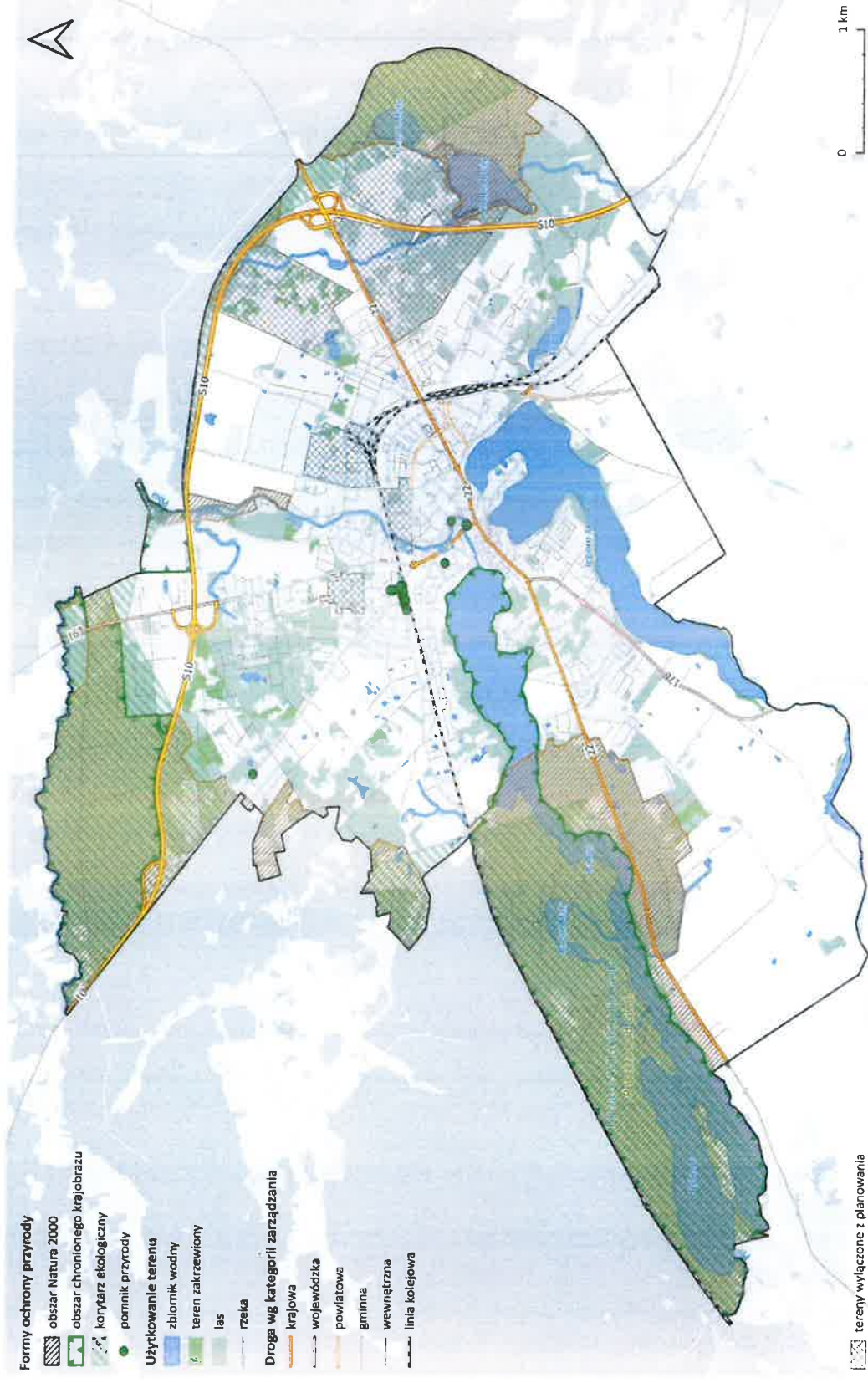
Źródło: opracowanie własne

1. Ochrona środowiska przyrodniczego

Miasto Wałcz cechuje się względnie wysokimi walorami przyrodniczymi. Położone jest nad akwenami wodnymi: Jez. Zamkowym, Jez. Raduń, Jez. Chmiel Duży, Jez. Chmiel Mały, Jez. Cegielnia. Dostęp do zbiorników wodnych znacznie podnosi walor turystyczny miasta Wałcz, dlatego obszary wzdłuż linii brzegowej powinny pozostać wolne od zabudowy. Obszar jezior Raduń, Raduń Mały i Dybrzno objęte są granicami Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy”. Nad tymi jeziorami rozpościera się ponadto obszar Natura 2000 „Puszcza nad Gwdą”. Las Bukowina w Wałczu to z kolei malowniczy kompleks leśny położony nad jeziorem Raduń, który zachwyca wiekowym drzewostanem i licznymi ścieżkami spacerowymi idealnymi do rekreacji.

Rozwój zabudowy miasta ograniczają obszary leśne od strony północnej oraz wschodniej, które odseparowane są od tkanki miejskiej obwodnicą w postaci drogi ekspresowej S10. Obwodnica miasta stanowi granicę ekspansji zabudowy miasta od strony północnej i wschodniej, natomiast naturalną barierą dla rozlewania się struktur osadniczych od strony południowej i zachodniej są akweny wodne. Położenie pomiędzy obszarami chronionymi, lasami i jeziorami powoduje, że potencjał do rozwoju zabudowy jest ograniczony, lecz jednocześnie skłania do planowania nowych stref funkcjonalnych w poszanowaniu natury, umożliwiając jednocześnie rozwój tzw. miasta zwartego.

Mapa 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – podstawowe formy ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne

VI.2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Rekomendacje dla rozwoju przestrzennego Gminy Miejskiej Wałcz sformułowano w oparciu o diagnozę sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ustalenia PZPW WZ 2030. Działania powinni objąć takie aspekty jak:

- Zwiększenie liczby połączeń autobusowych w Gminie Miejskiej Wałcz we współpracy z innymi samorządami w celu utworzenia i utrzymania połączeń ponadlokalnych do większych miast oraz rewitalizacja infrastruktury (przystanków), budowa centrum przesiadkowego w Wałczu zintegrowanego z dworcem kolejowym.
- Utworzenie zintegrowanego centrum przesiadkowego.
- Kontrolowany proces rozwoju OZE poprzez zabezpieczenie terenów pod budowę OZE na terenach otwartych poza obszarem zabudowanym miasta w zgodzie z interesem mieszkańców. Wyznaczenie terenów w stosownych dokumentach planistycznych.
- Kontrolowany proces rozwoju zabudowy – rozwój zabudowy mieszkaniowej w strefach dobrej dostępności do usług podstawowych i infrastruktury technicznej oraz dogęszczanie zabudowy poprzez zabudowywanie pustych przestrzeni w obrębie istniejącej zabudowy. Zabezpieczenie interesów inwestorów w kwestii nieuciążliwego sąsiedztwa (dopuszczenie w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej usług i nieuciążliwym charakterze), wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną oraz ograniczenie zabudowy w potencjalnych strefach konfliktu (w pobliżu lokalizacji, stref produkcyjnych, oczyszczalni ścieków, OZE i innych).
- Minimalizowanie konfliktu przestrzennoprojektowego poprzez ograniczenie lokalizacji mieszkań w sąsiedztwie obiektów infrastruktury generującej uciążliwość.
- Rozwój funkcji usługowej na obrzeżach miasta, w szczególności na terenach dobrze skomunikowanych w celu zapewnienia dobrej dostępności do usług dla mieszkańców miasta, jak i okolicznych miejscowości.
- Zapewnienie dostępu do infrastruktury społecznej i technicznej nowym osiedlom.
- Kształtowanie zwartej struktury osadniczej w oparciu o kryteria estetyki budynków, energooszczędność.
- Dostosowanie standardów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do specyfiki miejsca – z uwzględnieniem dostępności do usług społecznych, komunikacji publicznej oraz infrastruktury technicznej.

- Dbanie o spójność architektoniczną zabudowy.
- Tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie planowania przestrzennego.
- Utrzymanie zwartych kompleksów produkcji rolniczej, ochrona przed zabudową obszarów o żyznych glebach.
- Wykorzystanie potencjału lokalizacji węzła komunikacyjnego na trasie S10 poprzez wyznaczenie i zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych.
- Przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy i tworzenie ram prawnych dążących do koncentracji i dogęszczania istniejących struktur osadniczych.
- Realizacja zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz zabudowy.
- Specjalizacja przemysłowa obszaru Wałcza (przemysł metalowy).
- Rozwój transportu publicznego.
- Rozwój usług o znaczeniu subregionalnym.
- Kierowanie się zasadami ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym – w szczególności na obszarach o wysokim potencjale rozwoju turystyki, w tym na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.
- Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie wertykalnym: na poziomie lokalnym ze szczeblem krajowym i regionalnym – uwzględnienie w planowaniu rozwoju przestrzennego inwestycji krajowych i wojewódzkich.
- Skoncentrowany rozwój usług turystycznych w miejscach o wysokim potencjale, w szczególności w centrum miasta Wałcz, na obszarach wzdłuż linii brzegowych jezior.
- Ochrona powiązań przyrodniczych.
- Poprawa dostępności przestrzennej do usług poprzez rozwój infrastruktury drogowej.
- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych w obrębie miasta poprzez połączenie istniejących odcinków oraz jej dogęszczenie, przede wszystkim wzdłuż głównych ulic oraz do sąsiednich miejscowości w gminie Wałcz.
- Wyznaczenie strefy buforowej ograniczającej rozwój zabudowy mieszkalnej w pobliżu obwodnicy oraz obszarów chronionych.

- Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i uzbrojenie terenów inwestycyjnych we wschodniej i północnej i zachodniej części miasta.
- Rewitalizacja terenów zieleni miejskiej, w tym wprowadzenie terenów o funkcji społeczno-rekreacyjnej do centrum miasta.
- Rewitalizacja przestrzeni targowiska miejskiego – zagospodarowanie terenu i wprowadzenie funkcji usługowej i rekreacyjnej oraz poprawa komunikacji drogowej i rowerowej.
- Rewitalizacja zabudowy miejskiej, adaptacja budynków zabytkowych objętych ochroną konserwatorską do nowych celów zgodnie z historycznym stylem architektonicznym i zachowaniem dziedzictwa kulturowego i historycznego.
- Rozwój turystyki i rekreacji: modernizacja MOSiR oraz stworzenie infrastruktury dla camperów i pola biwakowego przyciągnie nowych turystów – zarówno sezonowych, jak i całorocznych.
- Poprawa jakości życia mieszkańców: dostęp do nowoczesnej infrastruktury sportowej, rehabilitacyjnej, wypoczynkowej oraz rekreacyjnej sprzyja zdrowemu trybowi życia i integracji społecznej.
- Dostępność dla osób o różnych potrzebach: projektowanie z myślą o dostępności obiektów dla osób z niepełnosprawnościami.
- Lepsze zarządzanie przestrzenią nadwodną: regulacja kąpielisk, budowa nowych pomostów.
- Zrównoważona turystyka: wydzielenie stref dla camperów i pola biwakowego.
- Zwiększenie atrakcyjności terenów zielonych: przebudowa ścieżek i placów przy zachowaniu ich naturalnego charakteru przestrzeni publicznych.
- Promowanie transportu niezmotoryzowanego: usprawnienie ciągów pieszo-rowerowych zachęci mieszkańców do korzystania z ekologicznych form transportu.
- działania na rzecz wykorzystania potencjału w sektorze biogospodarki: wykorzystanie potencjału biomasy.
- wdrażanie zasad ładu przestrzennego, w szczególności w zakresie porządkowania reklam i szyldów.

VI.3 Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Gmina Miejska Wałcz położone jest w obrębie trzech wydzieleni obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji przeanalizowane zostały następujące dokumenty:

- dokumenty strategiczne szczebla krajowego,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

W poniższej tabeli zestawiono obszary specjalne, które obejmują miasto Wałcz

Tabela 3 Obszary specjalne obejmujące miasto Wałcz

Lp.	Typ obszaru	Nazwa	Nazwa dokumentu
1	OF	OF Wałcza	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego 2030
2	OF	OF Specjalnej Strefy Włączenia	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego 2030
3	OF	Ośrodek subregionalny	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego 2030
4	OF	Subregionalny region obsługi ludności	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów krajowych i wojewódzkich

VII. Kierunki strategicznego rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz

VII.1 Misja i wizja rozwoju Wałcza

Na bazie przeprowadzonej diagnozy oraz dokonania analizy SWOT określono następującą misję i wizję Gminy Miejskiej Wałcz:

MISJA ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ WAŁCZ

Misją Gminy Miejskiej Wałcz jest tworzenie miasta bezpiecznego i przyjaznego do życia, pracy i wypoczynku, które wykorzystuje swoje zasoby przyrodnicze do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, wysokiej jakości usług publicznych i silnej wspólnoty lokalnej.

WIZJA ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ WAŁCZ

W 2033 roku Gmina Miejska Wałcz jest zielonym, nowoczesnym i dobrze zarządzanym miastem – atrakcyjnym do życia, pracy i wypoczynku. Miasto oferuje wysokiej jakości usługi publiczne, dostępne mieszkalnictwo i bezpieczną przestrzeń. Wykorzystując swoje położenie, wzmacnia przedsiębiorczość i innowacje, przy jednoczesnej ochronie środowiska i walorów przyrodniczych. Rozwija się turystycznie i przyciąga nowych inwestorów. Działa w obszarze ochrony ludności i przeciwdziała negatywnym skutkom depopulacji i starzenia się społeczeństwa. Rozwija system działań w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego oraz wzmacnia dobrostan mieszkańców, oparty na monitorowaniu potrzeb społecznych, ocenie skuteczności podejmowanych działań, również we współpracy z lokalnymi specjalistami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami.

VII.2 Cele strategiczne i operacyjne

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej określone zostały potencjały i deficyty gminy miejskiej analizowanych obszarów. Na podstawie analizy SWOT powstała wizja i misja dalszego rozwoju gminy. Te z kolei stały się podstawą do wyznaczenia celów strategicznych. Zaprezentowane poniżej cele strategiczne odpowiadają zdiagnozowanym problemom w obszarze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Realizacja celów strategicznych wynika z zaplanowanych celów operacyjnych, które wpływają na całokształt rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Miejskiej Wałcz oraz jej główny cel rozwojowy, którym jest wieloaspektowy rozwój społeczno-gospodarczy z uwzględnieniem funkcji środowiskowych, turystycznych i kulturowych.

Cele strategicznego rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz zostały przedstawione na poniższym schemacie w układzie odpowiadającym poszczególnym celom rozwojowym województwa zachodniopomorskiego ujętym w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2036.

Schemat 1 Cel główny i cele strategiczne rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz

Źródło: opracowanie własne

Przedstawionym celom strategicznym odpowiadają cele operacyjne, realizacja których wpłynie na osiągnięcie celu wyższego rzędu. Zachowując układ kolorystyczny w poniższej tabeli zostały przedstawione cele operacyjne.

Tabela 4 Cele operacyjne

Cel strategiczny	Cele operacyjne
CEL STRATEGICZNY 1 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	1.1. Modernizacja i poprawa bezpieczeństwa układu drogowego oraz infrastruktury pieszej i rowerowej. 1.2. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej. 1.3. Uzupełnienie i unowocześnienie infrastruktury technicznej. 1.4. Wzmocnienie odporności infrastruktury na zmiany klimatu. 1.5. Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacji. 1.6. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury miejskiej i rozwój rozwiązań niskoemisyjnych. 1.7. Rozwój infrastruktury cyfrowej i dostępności usług. 1.8. Zapewnienie dostępności infrastruktury dla wszystkich. 1.9. Zwiększenie zasobu komunalnego. 1.10. Wzmocnienie włączenia społecznego i kapitału społecznego. 1.11. Rozwój polityki senioralnej i usług opiekuńczych jako odpowiedź na starzenie się populacji.

CEL STRATEGICZNY 2 ROZWÓJ STREFY INWESTYCYJNEJ	2.1 Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych. 2.2 Rozwój ekosystemu.
CEL STRATEGICZNY 3 ROZWÓJ STREFY ZIELONEJ (TURYSTYCZNEJ)	3.1 Promocja produktu turystycznego Wał Pomorski 1945. 3.2 Rozwój usług turystycznych i rekreacyjnych. 3.3 Promocja turystyki.

Źródło: opracowanie własne

VII.3 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033

Poniżej zaprezentowano działania przyczyniające się do rozwoju społeczno-gospodarczego oraz środowiskowego Gminy Miejskiej Wałcz.

Tabela 5 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wątcz na lata 2026-2033 – cel strategiczny 1

CEL STRATEGICZNY 1	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
1.1 Modernizacja i poprawa bezpieczeństwa układu drogowego oraz infrastruktury pieszej i rowerowej.	1.1.1 Budowa, przebudowa, rozbudowa ulic, chodników, zjazdów, dojazdów do posesji (w tym osiedlowych). 1.1.2 Budowa nowych dróg, w tym łączników i małych obwodnic. 1.1.3 Poprawa bezpieczeństwa ruchu (przejścia, doświetlenia, progi zwalniające, ograniczenia prędkości itp.). 1.1.4 Budowa/porządkowanie parkingów i stref postojów. 1.1.5 Likwidacja „wąskich gardeł” i odcinków w złym stanie technicznym. 1.1.6 Utrzymanie stanu nawierzchni i bieżące remonty cząstkowe.
1.2 Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej.	1.2.1 Optymalizacja siatki połączeń, częstotliwości i dostępności przystanków oraz zasięgów komunikacji miejskiej poza granice administracyjne miasta. 1.2.2 Remont/rewitalizacja przystanków, wiat, informacji pasażerskiej. 1.2.3 Tworzenie rozwiązań integrujących środki transportu (węzeł/centrum przesiadkowe). 1.2.4 Dalsze działania na rzecz taboru niskoemisyjnego i poprawy komfortu podróży.
1.3 Uzupełnienie i unowocześnienie infrastruktury technicznej.	1.3.1 Połączenie istniejących odcinków tras i „domknięcie” sieci (likwidacja przerw) oraz uzupełnienie odcinków. 1.3.2 Dogęszenie tras wzdłuż głównych ulic i do generatorów ruchu (szkoły, usługi, praca). 1.3.3 Standardy bezpieczeństwa (oznakowanie, doświetlenie).

	1.3.4 Parkingi rowerowe i integracja z przystankami.
1.4 Wzmocnienie odporności infrastruktury na zmiany klimatu.	1.4.1 Przebudowa, rozbudowa odcinków sieci wodociągowej i przyłączy (awarie, straty). 1.4.2 Domykanie/rozbudowa kanalizacji sanitarnej i urządzeń (przepompownie). 1.4.3 Rozwój kanalizacji deszczowej i odwodnień ulic. 1.4.4 Czyszczenia/inspekcje i plan remontów studni/odcinków problemowych. 1.4.5 Działania „antyodorowe” i poprawa niezawodności systemu. 1.4.6 Budowa zastępczej SUW.
1.5 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacji.	1.5.1 Inwestycje w retencję (mała retencja, ogrody deszczowe, zbiorniki, rozszczelnienia). 1.5.2 Przebudowa, rozbudowa przepustów/odcinków krytycznych cieków i urządzeń odwadniających. 1.5.3 Standard „błękitno-zielonej infrastruktury” w nowych inwestycjach drogowych i placach. 1.5.4 Rewitalizacja przestrzeni nadwodnych, rozwój infrastruktury rekreacyjnej. 1.5.5 Audyt miejsc podtopień i program działań punktowych/uwzględnienie ryzyka podtopień w planowaniu i projektowaniu). 1.5.6 Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (w tym nadwodnej i wodnej). 1.5.7 Rozszerzenie oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej. 1.5.8 Działania prozdrowotne i profilaktyczne dla mieszkańców. 1.5.9 Tworzenie sieci miejsc aktywności społecznej na terenie miasta dla wszystkich mieszkańców we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami, organizacjami społecznymi, instytucjami kultury.
1.6 Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury miejskiej i rozwój rozwiązań niskoemisyjnych.	1.6.1 Kontynuacja wymiany oświetlenia na LED i smart LED. 1.6.2 Termomodernizacje obiektów publicznych, modernizacja źródeł ciepła. 1.6.3 Przygotowanie projektów OZE dla obiektów miejskich (PV/solary/HP) i magazynowania. 1.6.4 Edukacja i standardy „zielonych zamówień” w inwestycjach.

	1.6.5 Poprawa efektywności energetycznej budynków.
1.7 Rozwój infrastruktury cyfrowej i dostępności usług.	1.7.1 Budowa i wsparcie budowy sieci światłowodowej oraz współtworzenie Lokalnego Centrum Cyberbezpieczeństwa, a także wprowadzenie optymalizacji procesów z wykorzystaniem AI. 1.7.2 Ułatwienia formalne dla rozbudowy sieci (koordynacja pasów drogowych, planowanie). 1.7.3 Rozwój e-usług urzędu i jednostek miejskich (wnioski, płatności, komunikacja). 1.7.4 Cyfryzacja procesów i integracja systemów (obsługa mieszkańca). 1.7.5 Programy przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu (w tym cyfryzacja seniorów). 1.7.6 Współpraca z pracodawcami w zakresie staży/praktyk i zatrudnienia. 1.7.7. Wspieranie miejsc integracji prowadzonych przez lokalnych przedsiębiorców we współpracy z samorządem.
1.8 Zapewnienie dostępności infrastruktury dla wszystkich.	1.8.1 Standardy dostępności (uniwersalne projektowanie) w inwestycjach drogowych i obiektach publicznych. 1.8.2 Likwidacja barier architektonicznych (ciągi pieszce, wejścia, toalety, oznakowanie). 1.8.3 Dostępność transportu (niskopodłogowość, dojścia do przystanków). 1.8.4 Audyt dostępności kluczowych obiektów i plan działań. 1.8.5 Dostępne przestrzenie rekreacyjne i nadwodne. 1.8.6 Rozwój przestrzeni przyjaznych rodzinom (place zabaw, strefy rekreacji).
1.9 Zwiększenie zasobu komunalnego.	1.9.1 Budowa/pozyskanie nowych lokali (komunalne/TBS/spółki), remont zasobu komunalnego. 1.9.2 Wykorzystanie pustostanów gminnych i adaptacje budynków do funkcji mieszkaniowej. 1.9.3 Rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych. 1.9.4 Promocja osiedlania się (kampania, oferta mieszkaniowa + usługi).
1.10 Wzmocnienie włączenia społecznego i kapitału społecznego.	1.10.1 Wzmocnienie współpracy międzysektorowej (samorząd – przedsiębiorcy – NGO – ANS – wojsko - WOT). 1.10.2 Rozwój wolontariatu i inicjatyw sąsiedzkich.

	1.10.3 Mechanizmy konsultacji i partycypacji (budżet obywatelski, panele). 1.10.4 Program działań integrujących, wsparcie inicjatyw międzypokoleniowych. 1.10.5 Współpraca z pracodawcami w zakresie staży/praktyk i zatrudnienia. 1.10.6 Rozwijanie i umacnianie współpracy z Młodzieżową Radą Miasta i Rada Seniorów. 1.10.7 Inwestycje w infrastrukturę oświatową – remont i rozbudowę obiektów szkolnych, unowocześnienie szkolnej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej oraz zagospodarowanie terenów przyległych. 1.10.8 Pomoc stypendialna dla uczniów. 1.10.9 Wspieranie tworzenia całorocznych Centrów Spotkań Mieszkańców prowadzonych we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami poprzez oceanizację wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i integracyjnych. 1.10.10 Organizacja regularnych wydarzeń dla młodzieży realizowanymi we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami (np. turnieje gier, quizy, e-sport, koncerty, spotkania tematyczne itp.).
1.11 Rozwój polityki senioralnej i usług opiekuńczych jako odpowiedź na starzenie się populacji.	1.11.1 Rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i dziennych form wsparcia. 1.11.2 Programy aktywności seniorów (kultura, sport, edukacja). 1.11.3 Wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja usług publicznych. 1.11.4 Poprawa dostępności przestrzeni i transportu dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami. 1.11.5 Programy profilaktyki zdrowotnej i przeciwdziałania samotności. 1.11.6 Tworzenie i dostosowywanie, remont mieszkań komunalnych z uwzględnieniem zasad dostępności.
REZULTATY	• Wyższy poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz komfortu poruszania się pieszo i rowerem. • Lepsza dostępność usług publicznych i przestrzeni miejskiej (krótsze/dojścia i dojazdy, bardziej czytelna organizacja ruchu i parkowania).

	• Zwiększenie udziału transportu zbiorowego i niskoemisyjnego oraz ograniczenie emisji i hałasu w mieście. • Mniejsza awaryjność infrastruktury komunalnej, ograniczenie strat wody i poprawa niezawodności usług. • Zwiększona odporność miasta na zmiany klimatu (mniejsze ryzyko lokalnych podtopień, lepsze gospodarowanie wodami opadowymi, poprawa mikroklimatu). • Obniżenie kosztów energii w infrastrukturze i budynkach publicznych oraz redukcja emisji CO₂. • Ograniczenie wykluczenia cyfrowego i szybsza obsługa spraw urzędowych dzięki e-usługom. • Lepsza jakość życia i atrakcyjność miasta jako miejsca do zamieszkania (w tym dla rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnościami). • Poprawa warunków życia i dostępności usług (mieszkalnictwo, opieka, edukacja, kultura, sport), co ogranicza odływ mieszkańców do większych ośrodków. • Wzmocnienie spójności społecznej i kapitału społecznego (większa aktywność obywatelska, integracja międzypokoleniowa, wsparcie grup wrażliwych). • Lepsza jakość starzenia się mieszkańców dzięki rozwojowi usług opiekuńczych, dostępności przestrzeni i działań prozdrowotnych. • Wzrost jakości edukacji i szans rozwojowych dzieci i młodzieży.
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2026-2033
SZACUNKOWA WARTOŚĆ ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	60 mln
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	Budżet gminy Dotacje i granty rządowe, krajowe Fundusze Europejskie dla Województwa Zachodniopomorskiego 2021 - 2027 Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS) Fundusze Rozwoju Regionalnego Europejski Fundusz Społeczny

	Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Pożyczki i kredyty bankowe Inne
--	--

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 – cel strategiczny 2

CEL STRATEGICZNY 2	ROZWÓJ STREFY INWESTYCYJNEJ
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
2.1 Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych.	2.1.1 Inwentaryzacja terenów + etapowanie uzbrojenia. 2.1.2 Budowa/rozbudowa sieci (media) oraz dróg wewnętrznych i odwodnienia. 2.1.3 Przygotowanie działek inwestycyjnych (podziały geodezyjne, przyłącza w granicy).
2.2 Rozwój ekosystemu.	2.2.1 Katalog lokalnych dostawców i usług (budowa, serwis, logistyka, HR). 2.2.2 Partnerstwa z edukacją i rynkiem pracy (staże, szkolenia pod potrzeby firm). 2.2.3 Wsparcie rekrutacji (targi pracy, kampanie, programy aktywizacji). 2.2.4 Działania mieszkaniowe/transportowe ułatwiające pozyskanie pracowników. 2.2.5 Podnoszenie standardów technicznych lokali użytkowych stanowiących własność gminy. 2.2.6 Tworzenie miejskich programów grantowych dla przedsiębiorców organizujących wydarzenia społeczne, sportowe, edukacyjne i kulturalne dostępne dla mieszkańców. 2.2.7 Rozwijanie partnerstw samorządu z przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi i instytucjami kultury.

REZULTATY	• Pozyskanie nowych inwestorów i/lub rozwój istniejących firm. • Większe wpływy do budżetu (podatki lokalne, PIT/CIT pośrednio).
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2026-2033
SZACUNKOWA WARTOŚĆ ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	50 mln
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	Budżet gminy Dotacje i granty rządowe, krajowe Fundusze Europejskie dla Województwa Zachodniopomorskiego 2021 - 2027 Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FENIKS) Fundusze Rozwoju Regionalnego Europejski Fundusz Społeczny Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Pożyczki i kredyty bankowe Inne

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 – cel strategiczny 3

CEL STRATEGICZNY 3	ROZWÓJ STREFY ZIELONEJ (TURYSTYCZNEJ)
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA

3.1 Promocja produktu turystycznego Wał Pomorski 1945.	3.1.1 Ujednolicenie produktu i „ścieżki zwiedzania” (pakiety, scenariusze zwiedzania itp.). 3.1.2 Kalendarz imprez kulturalnych, edukacyjnych, sportowych. 3.1.3 Rozwój strony marki jako centrum sprzedaży/planowania. 3.1.4 Edukacja i turystyka szkolna. 3.1.5 Rewitalizacja zabytkowego cmentarza rzymskokatolickiego (przy al. Zdobyców Wału Pomorskiego 58).
3.2 Rozwój usług turystycznych i rekreacyjnych.	3.2.1. Rozwój oferty turystycznej i systemu HoReCa. 3.2.2 Porządkowanie i rozwój stref nadwodnych i wodnych (pomosty, zejścia do wody, kąpieliska, bezpieczeństwo, ratownictwo). 3.2.3 Wsparcie rozwoju gastronomii. 3.2.4 Rozwój wypożyczalni sportowo-rekreacyjnej. 3.2.5 Rozwój usług przewodnickich i animacyjnych. 3.2.6 Tworzenie warunków do rozwoju i promocji turystycznej regionu we współpracy z osobami fizycznymi, przedsiębiorcami, twórcami, organizacjami pozarządowymi i pozostałymi interesariuszami. 3.2.7 Podejmowanie roli inicjatora i lidera współpracy z gminami Pojezierza Wałeckiego. 3.2.8 Tworzenie atrakcyjnej oferty całorocznych wydarzeń w centrum miasta, zwiększające ruch turystyczny i aktywność mieszkańców.
3.3 Promocja turystyki.	3.3.1 Udział w targach/konferencjach i spotkaniach B2B. 3.3.2 Tworzenie promocyjnych treści. 3.3.3 Współpraca w zakresie rozwoju turystycznego z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. 3.3.4 Działania promocyjne, komunikacyjne oraz z zakresu public relations z wykorzystaniem potencjału lokalnych przedsiębiorców, organizacji oraz osób fizycznych posiadających kompetencje i doświadczenie w zakresie komunikacji społecznej, public relations, promocji oraz budowania wizerunku miasta i regionu.

3.3.5 Wspieranie promocji twórczości wszystkich artystów i twórców związanych z Ziemią Wałecką.	
REZULTATY	• Uporządkowana i spójna oferta turystyczna miasta. • Roczny, skoordynowany kalendarz wydarzeń. • Wzmocniona marka Wałcza jako miasta sportu i jezior. • Zwiększona atrakcyjność stref nadwodnych i aktywnej rekreacji. • Wzmocniona współpraca z branżą turystyczną i sportową (B2B).
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2026-2033
SZACUNKOWA WARTOŚĆ ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	20 mln zł
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	Budżet gminy Dotacje i granty rządowe, krajowe Fundusze Europejskie dla Województwa Zachodniopomorskiego 2021 - 2027 Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS) Fundusze Rozwoju Regionalnego Europejski Fundusz Społeczny Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Pożyczki i kredyty bankowe Inne

Źródło: opracowanie własne

VIII. System wdrażania strategii

VIII.1 Źródła finansowania

Realizacja zaplanowanych celów strategicznych oraz określonych działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 wymaga wysokich nakładów finansowych. Kwota potrzebna na realizację zaplanowanych projektów wynosi w przybliżeniu **130 mln zł**.

Realizacja wszystkich celów i zadań określonych w Strategii wymaga nakładów finansowych przekraczających możliwości budżetu Gminy Miejskiej Wałcz, dlatego niezbędne jest poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. Należy starannie monitorować pojawiające się możliwości, różnego rodzaju krajowe i międzynarodowe programy związane z nową perspektywą finansową funduszy europejskich, a następnie bardzo skutecznie aplikować o wsparcie. Gmina Miejska Wałcz posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na własny rozwój, w związku z czym należy w dalszym ciągu realizować politykę aplikacyjną w ramach środków zewnętrznych.

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach strategicznych pochodzić będą między innymi z programów pomocowych UE, z programów rządowych, budżetu państwa, budżetu miasta, ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych, krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych, instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych. Planuje się, w ramach możliwości i ogłaszanych naborach, aplikowanie o środki zewnętrzne pochodzące z:

- Funduszy Europejskich dla Województwa Zachodniopomorskiego 2021-2027,
- Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- Funduszy Rozwoju Regionalnego,
- Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Na etapie przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 nie jest możliwe precyzyjne określenie programów operacyjnych oraz kwot dofinansowania projektów, z których gmina będzie mogła skorzystać. Jednakże na bieżąco będzie monitorowała pojawiające się możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych zgodnie z harmonogramem ich ogłaszania w kolejnych latach.

VIII.2 Monitoring i ewaluacja

Monitoring realizacji Strategii jest procesem ciągłym, który umożliwia zebranie informacji na temat uzyskiwanych efektów oraz stanu zaawansowania wdrażanych przedsięwzięć i planów. Monitoring pozwala na wykrycie zagrożeń i wprowadzenie korekt oraz modyfikacji w dokumencie, a przez to lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie założonych celów rozwojowych. Prowadzony jest on w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji Strategii. Proces monitorowania będzie prowadzony poprzez:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych wskaźników, w szczególności opisanych w tabeli dotyczącej oczekiwanych rezultatów planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- przygotowanie sprawozdania z realizacji Strategii w ramach opracowywania Raportu o stanie Gminy Miejskiej Wałcz raz na 2 lata z realizacji Strategii.

W odniesieniu do monitoringu i dokonywanej obserwacji zmian, za zasadne uznaje się również przeprowadzenie ewaluacji zapisów dokumentu, co może stanowić bazę do aktualizacji dokumentu Strategii. Poniżej wskazano wskaźniki wybrane do oceny stopnia realizacji zaplanowanych działań w ramach niniejszej Strategii. Do analizy wybrano wskaźniki, uwzględniając przede wszystkim kryterium mierzalności i łatwości w pozyskaniu danych, ponieważ są to dane ogólnodostępne, które są możliwe do weryfikacji na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego lub danych zewidencjonowanych w Urzędzie Miasta Wałcz.

Tabela 8 Wskaźniki monitoringu wdrażania Strategii

Cel strategiczny	Wskaźnik	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
CEL STRATEGICZNY 1 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ			
1.1 Modernizacja i poprawa bezpieczeństwa układu drogowego oraz infrastruktury pieszej i rowerowej.	➤ Liczba/długość nowych dróg lokalnych;	Wzrost	Sprawozdanie Gminy Miejskiej Wałcz na podstawie dokumentacji projektowych, dokumentacji technicznych, protokołów odbioru, zrealizowanych prac i programów
	➤ Liczba wybudowanych, odnowionych przejść, progów zwalniających;	Wzrost	
	➤ Liczba nowych lamp oświetleniowych;	Wzrost	
	➤ Liczba nowych parkingów miejskich;	Wzrost	
1.2 Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej.	➤ Liczba nowych, odnowionych przystanków/wiat autobusowych;	Wzrost	
	➤ Liczba linii komunikacji zbiorowej;	Wzrost	
	➤ Liczba autobusów niskoemisyjnych;	Wzrost	
1.3 Uzupełnienie i unowocześnienie infrastruktury technicznej.	➤ Długość ścieżek rowerowych;	Wzrost	
	➤ Liczba parkingów rowerowych;	Wzrost	
1.4 Wzmocnienie odporności infrastruktury na zmiany klimatu.	➤ Liczba i zakres działań w infrastrukturę wodociągową;	Wzrost	
	➤ Liczba i zakres działań w infrastrukturę kanalizacyjną;	Wzrost	
1.5 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacji.	➤ Liczb i zakres działań w retencję;	Wzrost	
	➤ Liczba nowej błękitno-zielonej infrastruktury;	Wzrost	
	➤ Liczba zrewitalizowanych terenów;	Wzrost	
	➤ Liczba nowej, wyremontowanej infrastruktury sportowej;	Wzrost	
	➤ Liczba ofert kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych;	Wzrost	
	➤ Liczba działań profilaktycznych;	Wzrost	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
1.6 Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury miejskiej i rozwój rozwiązań niskoemisyjnych.	➤ Liczba nowych lamp LED;	Wzrost	
	➤ Liczba obiektów z termomodernizacją;	Wzrost	
	➤ Liczba inwestycji OZE;	Wzrost	
1.7 Rozwój infrastruktury cyfrowej i dostępności usług.	➤ Liczba programów edukacyjnych;	Wzrost	
		Wzrost	
1.8 Zapewnienie dostępności infrastruktury dla wszystkich.	➤ Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej;	Wzrost	
	➤ Liczba dostosowanych miejsc publicznych;	Wzrost	
	➤ Liczba nowych i zrewitalizowanych lokali mieszkalnych;	Wzrost	
1.9 Zwiększenie zasobu komunalnego.			
1.10 Wzmocnienie włączenia społecznego i kapitału społecznego.	➤ Liczba działań integrujących;	Wzrost	
	➤ Liczba inwestycji w infrastrukturę edukacyjną;	Wzrost	
1.11 Rozwój polityki senioralnej i usług opiekuńczych jako odpowiedź na starzenie się populacji.	➤ Liczba usług opiekuńczych;	Wzrost	
	➤ Liczba dziennych form wsparcia;	Wzrost	
	➤ Liczba i zakres działań na rzecz seniorów;	Wzrost	
	➤ Liczba zrealizowanych programów na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami;	Wzrost	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
CEL STRATEGICZNY 2 ROZWÓJ STREFY INWESTYCYJNEJ			
2.2 Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych.	➤ Liczba przygotowanych terenów;	Wzrost	Sprawozdanie Gminy Miejskiej Wałcz na podstawie dokumentacji projektowych, dokumentacji technicznych, protokołów odbioru, zrealizowanych prac i programów
	➤ Liczba i zakres działań w zakresie uzbrojenia terenów;	Wzrost	
2.2 Rozwój ekosystemu.	➤ Liczba i zakres zrealizowanych działań;	Wzrost	
		Wzrost	
CEL STRATEGICZNY 3 ROZWÓJ STREFY ZIELONEJ (TURYSTYCZNEJ)			
3.1 Promocja produktu turystycznego Wał Pomorski 1945.	➤ Liczba i zakres zrealizowanych działań;	Wzrost	Sprawozdanie Gminy Miejskiej Wałcz na podstawie dokumentacji projektowych, dokumentacji technicznych, protokołów odbioru, zrealizowanych prac i programów
3.2 Rozwój usług turystycznych i okółoturystycznych.	➤ Liczba i rodzaj inwestycji w rozwój usług turystycznych;	Wzrost	Sprawozdanie Gminy Miejskiej Wałcz na podstawie dokumentacji projektowych, dokumentacji technicznych, protokołów odbioru, zrealizowanych prac i programów
	➤ Liczba i rodzaj inwestycji w rozwój usług rekreacyjnych;	Wzrost	
3.3 Promocja turystyki	➤ Liczba działań promocyjnych;	Wzrost	

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja ma na celu ocenę efektywności, skuteczności, oddziaływania, trwałości oraz zgodności projektu w kontekście założonych celów, a także porównywanie uzyskiwanych rezultatów ze wstępnymi oczekiwaniami i zamierzeniami. Zastosowanie odpowiednich kryteriów, przedstawionych w poniżej, pozwala na usprawnienie procesu interwencji.

Kryteria ewaluacji:

- TRWAŁOŚĆ – czy efekty podejmowanych działań są trwałe, długofalowe?
- TRAFNOŚĆ – czy cele odpowiadają potrzebom mieszkańców?
- EFEKTYWNOŚĆ – czy cele osiągnięto najniższym możliwym kosztem?
- SKUTECZNOŚĆ – czy udało się osiągnąć zakładane rezultaty?
- UŻYTECZNOŚĆ – czy działania spełniają oczekiwania mieszkańców?

Dzięki przeprowadzanej ewaluacji możliwa jest ocena działań w określonym czasie, ale również udoskonalanie i wprowadzenie zmian w przedmiotowym dokumencie oraz dostosowanie do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb. Jedną z funkcji ewaluacji jest więc wzmocnienie procesu programowania strategicznego rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz. W 2030 r. przewiduje się dokonanie okresowej ewaluacji stopnia realizacji założeń Strategii oraz jeśli będzie to uzasadnione i konieczne, dokonanie aktualizacji, w szczególności w przypadku zaistnienia zmian prawnych, organizacyjnych czy finansowych, istotnych z punktu widzenia funkcjonowania i rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz. Ewaluacja powinna być związana z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej (2021-2027). Zmiany w zapisach Strategii Rozwoju Gminy Wałcz na lata 2026-2033 mogą nastąpić również w wyniku powstania nowych dokumentów strategicznych na poziomie kraju i Unii Europejskiej lub pojawienia się nowych, znaczących dla rozwoju instrumentów prawnych i finansowych.

IX. Spis map, schematów, tabel, wykresów i fotografii

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Miejskiej Wałcz w powiecie wałęckim	13
Mapa 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – główne funkcje terenu	36
Mapa 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – rozmieszczenie podstawowych usług oraz gęstość zaludnienia	40
Mapa 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – sieć komunikacyjna ...	42

Mapa 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Wałcz – podstawowe formy ochrony przyrody	44
Mapa 6 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Wałcz.....	107
Mapa 7 Sieć ścieżek rowerowych na terenie miasta Wałcz.....	111
Mapa 8 Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych rzecznych	119
Mapa 9 Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych jeziornych.....	120
Mapa 10 Lokalizacja jednolitych części wód podziemnych	120
Mapa 11 Położenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych na tle Gminy Wałcz	121
Mapa 12 Obszar zagrożony suszą na terenie Wałcza	123
Mapa 13 Mapy zagrożenia powodziowego dla obszaru Gminy Miejskiej Wałcz	125

Spis schematów

Schemat 1 Cel główny i cele strategiczne rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz	50
--	----

Spis tabel

Tabela 1 Zgodność z celami innych dokumentów strategicznych	10
Tabela 2 Analiza SWOT	32
Tabela 3 Obszary specjalne obejmujące miasto Wałcz.....	48
Tabela 4 Cele operacyjne	50
Tabela 5 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 – cel strategiczny 1	52
Tabela 6 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 – cel strategiczny 2	57
Tabela 7 Działania w zakresie rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026-2033 – cel strategiczny 3	58
Tabela 8 Wskaźniki monitoringu wdrażania Strategii	63
Tabela 9 Mieszkańcy miasta w podziale na grupy funkcjonalne w latach 2020-2025	72
Tabela 10 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2025.....	75
Tabela 11 Liczba świadczeń pieniężnych według powodów ich przyznawania w 2025 r.....	75
Tabela 12 Liczba osób/rodzin korzystających z zasiłków w latach 2020-2025	75

Tabela 13 Liczba rodzin, osób i dzieci otrzymujących pomoc w postaci dożywiania w latach 2020-2025	76
Tabela 14 Liczba świadczeń opiekuńczych w latach 2020-2025	77
Tabela 15 Statystyka wykroczeń w 2020, 2024 i 2025 r.	83
Tabela 16 Podmioty ochrony zdrowia na terenie powiatu wałeckiego.....	85
Tabela 17 Środki finansowe zaplanowane na realizację zadań publicznych w 2020 i 2024 r.	90
Tabela 18 Liczba uczniów i oddziałów w placówkach edukacyjnych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r.	92
Tabela 19 Liczba zatrudnionych pracowników pedagogicznych w placówkach oświatowych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r.	93
Tabela 20 Liczba wydarzeń i uczestników WCK w roku 2019, 2022, 2024 i 2025	97
Tabela 21 Liczba projekcji w Kinie „Tęcza” w roku 2019, 2022, 2024 i 2025	98
Tabela 22 Liczba wydarzeń organizowanych przez MBP w Wałczu w roku 2019, 2022 i 2025	99
Tabela 23 Osoby bezrobotne z terenu Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025.....	103
Tabela 24 Sieć wodociągowa na terenie miasta Wałcz w latach 2020-2023.....	112
Tabela 25 Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2024	113
Tabela 26 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5}).....	116
Tabela 27 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	117
Tabela 28 JCWP na terenie Gminy Miejskiej Wałcz	119
Tabela 29 JCWPd na terenie Gminy Miejskiej Wałcz	120
Tabela 30 Ilość odebranych odpadów z terenu Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025 [Mg]	127
Tabela 31 Ilość odpadów odebranych od mieszkańców w PSZOK w latach 2020-2025 [Mg]	128

Spis wykresów

Wykres 1 Charakterystyka respondentów biorących udział w badaniu społecznym	24
Wykres 2 Ocena zadowolenia z zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Wałcz	24
Wykres 3 Ocena warunków życia w Gminie Miejskiej Wałcz	25
Wykres 4 Najważniejsze problemy społeczne w opinii respondentów	26
Wykres 5 Stopień występowania problemów	27
Wykres 6 Ocena ważności poszczególnych obszarów działań	28
Wykres 7 Obszar koncentracji działań w przyszłości	28
Wykres 8 Stopień realizacji obowiązującej Strategii Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r.	29
Wykres 9 Ocena stopnia realizacji głównych kierunków działań w Strategii Rozwoju Miasta Wałcz do 2025 r.	30
Wykres 10 Ocena aktualności głównych kierunków działań w obecnie tworzonej Strategii ..	31
Wykres 11 Liczba ludności w latach 2020-2025	71
Wykres 12 Współczynnik obciążenia demograficznego w latach 2020-2024	72
Wykres 13 Saldo migracji w latach 2020-2024	73
Wykres 14 Przyrost naturalny w latach 2020-2024	73
Wykres 15 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2020-2025	77
Wykres 16 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2020-2025	81
Wykres 17 Liczba udzielonych porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2020-2024	88
Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025	103
Wykres 19 Liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji REGON na 10 tys. ludności w latach 2020-2024	104
Wykres 20 Liczba podmiotów nowo powstałych i likwidowanych na 10 tys. ludności w latach 2020-2025	105
Wykres 21 Ilość odpadów odebranych od 1 mieszkańców w ciągu roku w latach 2021-2025	126

Spis fotografii

Fotografia 1 Walory przyrodnicze w Gminie Miejskiej Wałczu	17
Fotografia 2 Ratusz w Wałczu	17
Fotografia 3 Szpital Wojskowy w Wałczu	87

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Załącznik: Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowej Gminy Miejskiej Wałcz

1. Uwarunkowania społeczne

1.1 Demografia

Według stanu na koniec grudnia 2025 r. liczba mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz wynosiła 21 751 osób, z czego odnotowano 50,5% kobiet. W ostatnich latach obserwuje się **systematyczny spadek liczby ludności** – w okresie od 2020 do 2025 r. populacja miasta zmniejszyła się o 1 664 osoby.

Wykres 11 Liczba ludności w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Wałcz

W 2025 r. populacja miasta, podzielona według grup wiekowych, przedstawiała się następująco: 3 302 osoby należało do grupy w wieku przedprodukcyjnym (0–18 lat), 12 168 osób było w wieku produkcyjnym (19–60/65 lat), a 6 281 mieszkańców znajdowało się w grupie poprodukcyjnej (powyżej 60/65 lat). W okresie od 2020 do 2025 r. zaobserwowano **spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym**. W tym samym czasie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła.

Tabela 9 Mieszkańcy miasta w podziale na grupy funkcjonalne w latach 2020-2025

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
wiek przedprodukcyjny	3 843	3 774	3 670	3 591	3 451	3 302
wiek produkcyjny	13 612	13 230	12 953	12 709	12 360	12 168
wiek poprodukcyjny	5 960	6 063	6 149	6 225	6 250	6 281

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Wałcz

Zachodzące zmiany demograficzne wpływają na wzrost ludzi starszych na terenie miasta.

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025 uległ wzrostowi o 7,8 p. p., gdzie w 2025 r. wynosił 39,4 p. p.

Wykres 12 Współczynnik obciążenia demograficznego w latach 2020-2025

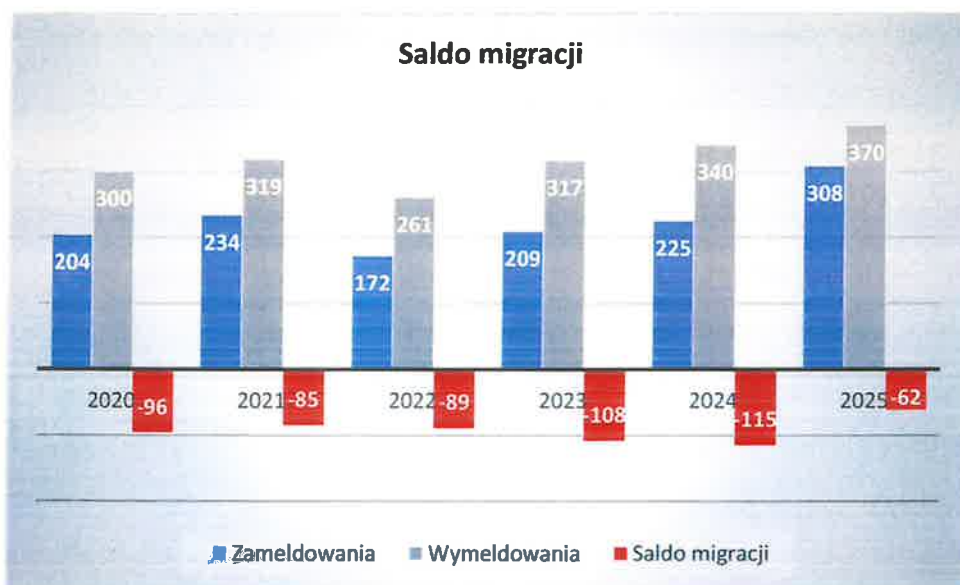

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL

W latach 2020–2025 **saldo migracji w Gminie Miejskiej Wałcz pozostawało ujemne**, co oznacza, że liczba osób opuszczających miasto przewyższała liczbę nowych mieszkańców.

W 2025 r. odnotowano 308 zameldowań oraz 370 wymeldowań, co przełożyło się na ujemne saldo migracji, wynoszące -62 osoby.

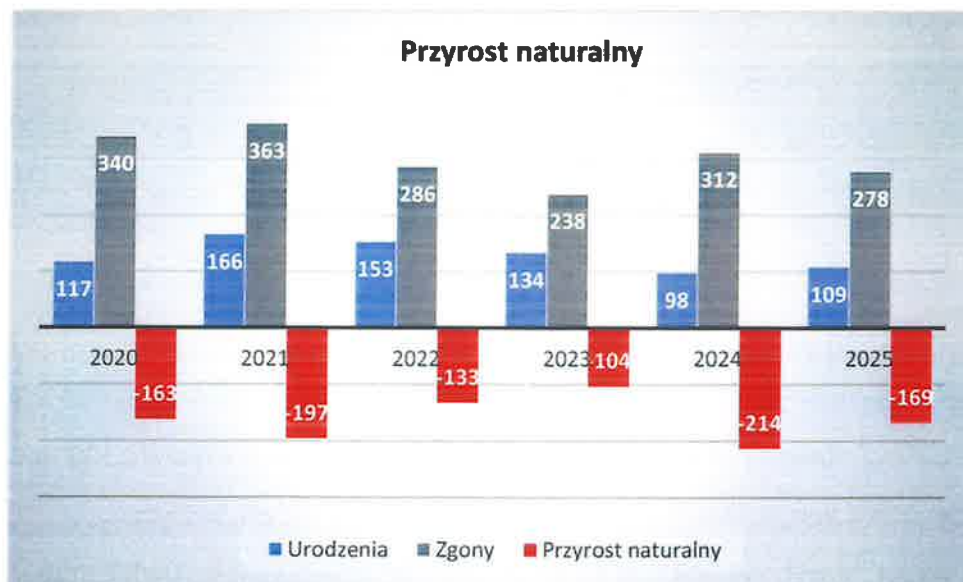
Wykres 13 Saldo migracji w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Wałcz

Spadek liczby ludności na terenie Gminy Miejskiej Wałcz wynika również z utrzymującego się od wielu lat **ujemnego przyrostu naturalnego**. W 2025 r. urodziło się 109 dzieci, a zmarło 278 osób. Przyrost naturalny wynosił -169 osób.

Wykres 14 Przyrost naturalny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL

Proces depopulacji Gminy Miejskiej Wałcz powoduje spadek liczby ludności. Zjawisko to będzie wymuszało podjęcie odpowiednich działań w zakresie świadczenia usług społecznych na rzecz starzejącego się społeczeństwa, aby tym samym zaspokajać potrzeby osób starszych i seniorów.

1.2 Pomoc społeczna

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej – zarówno własnych, jak i zleconych na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – w Gminie Miejskiej Wałcz odpowiada **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu (MOPS)**. Placówka ta pełni kluczową rolę w realizacji lokalnej polityki społecznej, a do jej głównych obowiązków należą:

1. Przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej m.in. zasiłków stałych, okresowych i innych.
2. Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania.
3. Udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, w tym bezdomnym.
4. Praca socjalna.
5. Przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych.
6. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
7. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i okresowych w oparciu o ustawę o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Współczesna praca socjalna koncentruje się na diagnozowaniu potrzeb społecznych oraz świadczeniu usług odpowiadających tym potrzebom. MOPS monitoruje i analizuje zjawiska społeczne, które wpływają na zapotrzebowanie na wsparcie, a także wdraża działania adekwatne do zidentyfikowanych problemów. W ramach tych działań rozwijane są nowe formy pomocy i samopomocy społecznej, dostosowane do rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności.

Pomoc i wsparcie z pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Wałcz w 2025 r. uzyskało 598 osób, co stanowiło ok. 3,5 % wszystkich mieszkańców miasta. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia wynosiła 482. W badanym okresie widoczny jest spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 10 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2025

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba rodzin	584	530	602	532	547	482
Liczba osób	1 044	939	1 043	884	868	598

Źródło: MOPS w Wałczu, Ocena zasobów pomocy społecznej za 2024 r., s. 15.

W Wałczu najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o finansową pomoc społeczną było kolejno:

długotrwała i ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, alkoholizm.

W poniższym zestawieniu ujęto liczbę świadczeń pieniężnych przyznanych na podstawie wskazanych głównych powodów udzielania wsparcia mieszkańcom miasta.

Tabela 11 Liczba świadczeń pieniężnych według powodów ich przyznawania w 2025 r.

Powód przyznania	Ogółem świadczenia	Świadczenia pieniężne
Długotrwała lub ciężka choroba	346	36 322
Niepełnosprawność	228	24 291
Ubóstwo	252	10 698
Bezrobocie	204	200
Alkoholizm	83	5 968

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Wałczu

MOPS w Wałczu każdego roku świadczy wsparcie w postaci **zasiłków stałych, okresowych oraz celowych**. W analizowanym okresie widoczny jest niewielki wzrost liczby osób korzystających z pomocy finansowej w postaci zasiłków stałych, których w 2025 r. udzielono 133 osobom (wzrost w porównaniu z 2020 r. o 14 osób). Koszt wypłaconych zasiłków stałych w 2024 r. wyniósł 1 147 146 zł.

Liczba rodzin korzystających z zasiłków celowych, specjalnych celowych i okresowych w analizowanych latach uległa zmniejszeniu. W 2025 r. zasiłek okresowy przyznano 211 rodzinom, zasiłek celowy – 259 rodzinom, a specjalny zasiłek celowy – 21 rodzinom. łączny koszt wypłaconych zasiłków okresowych i celowych w 2025 r. wynosił 1 116 172,59 zł.

Tabela 12 Liczba osób/rodzin korzystających z zasiłków w latach 2020-2025

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Zasiłek stały – liczba osób	119	117	123	122	133	127
Liczba rodzin						

Zasiłek celowy	346	363	326	331	279	259
Specjalny zasiłek celowy	54	54	21	18	30	21
Zasiłek okresowy	252	244	232	221	196	211

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Wałczu

Inną formą świadczenia wsparcia dla osób potrzebujących jest **pomoc w postaci dożywiania** w ramach realizacji Programu "Posiłek w szkole i w domu na lata 2024-2028". Liczba rodzin i osób korzystających z Programu uległa ogólnemu obniżeniu, jednak warto zauważyć, że w roku 2025 widoczny jest niewielki spadek liczby osób korzystających z posiłków w stosunku do roku 2024. W 2025 r. z Programu skorzystało łącznie 510 osób, w tym 270 rodzin. Z posiłku skorzystało 376 osób, a z zasiłku celowego na zakup żywności – 134 osoby.

Tabela 13 Liczba rodzin, osób i dzieci otrzymujących pomoc w postaci dożywiania w latach 2020-2025

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba osób korzystających z zasiłku celowego na zakup żywienia	185	146	168	147	153	134
Liczba osób korzystająca z posiłku	657	565	593	539	468	376
Liczba osób łącznie	744	634	645	581	518	510
Liczba rodzin	301	259	274	279	245	270

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPS w Wałczu za lata 2020-2025

Ze względu na proces starzenia się społeczeństwa polskiego jedną z form świadczenia wsparcia są **usługi opiekuńcze**. W analizowanych latach usługi te były świadczone dla porównywalnej liczby mieszkańców miasta. W 2025 r. zabezpieczono usługi 80 osobom starszym, samotnym, przewlekle lub obłożnie chorym w wymiarze 25 679 godzin. Wszystkim potrzebującym udzielono pomocy. W porównaniu z rokiem 2024 nastąpił wzrost o 1 838 godzin wykonanych usług u osób wymagających opieki i pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Liczba osób objętych usługami zwiększyła się o 8 osób. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych byłaby większa, jednakże część osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności jest pod opieką członków rodziny, którzy mają prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego. Łączny koszt realizacji usług opiekuńczych w 2025 r. wyniósł 981 095 zł.

Wykres 15 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Wałczu

Inną formą wspierania osób chorych, zależnych, z niepełnosprawnością są **zasiłki opiekuńcze** oraz **świadczenia pielęgnacyjne**. W latach 2020-2025 widoczny jest spadek przyznawanych świadczeń opiekuńczych, a wzrost świadczeń pielęgnacyjnych. W 2025 r. świadczenie opiekuńcze przyznano 7 415 razy, z kolei świadczenie pielęgnacyjne – 1 709 razy. Spadek miał miejsce w przypadku udzielanych specjalnych zasiłków opiekuńczych, których w 2025 r. nie przyznano wcale.

Tabela 14 Liczba świadczeń opiekuńczych w latach 2020-2025

Świadczenia opiekuńcze	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Specjalny zasiłek opiekuńczy	194	81	35	12	10	0
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeśli niepełnosprawność powstała do 21 roku życia	2 411	2 417	2 375	2 370	2 347	2 227
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	1 065	1 114	1 121	1 172	1 192	1 079
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	2 396	2 281	2 272	2 334	2 367	2 304
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	88	72	84	78	104	96
Świadczenia opiekuńcze ogółem	7 412	7 415	7 495	7 628	7 879	7 415

Świadczenie pielęgnacyjne	1 258	1 450	1 608	1 662	1700	1 709
---------------------------	-------	-------	-------	-------	------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Wałczu

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w **domu pomocy społecznej**. W 2025 r. MOPS wydał decyzję kierującą dla 18 osób, umieszczonych zostało 16 osób, 2 osoby zmarły przed umieszczeniem w DPS. W 2025 r. z osób przebywających w domach pomocy społecznej 16 osób zmarło. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu ponosił opłaty za pobyt 65 osób w różnego typu domach pomocy społecznej. W przypadku 13 mieszkańców domów częściową odpłatność ponosili ich krewni na podstawie umów i decyzji administracyjnych. Natomiast w 5 przypadkach całkowitą odpłatność miesięczną za pobyt ponosił mieszkaniec wraz rodziną na podstawie umów i decyzji administracyjnych. W przypadku 2 osób gmina w całości opłacała pobyt. Roczny koszt odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej w 2025 r. wyniósł 3 460 596,41 zł i był wyższy w porównaniu z rokiem 2024 o kwotę 115 278, 41 zł. Znaczący wzrost wydatków nastąpił z uwagi na znaczne podniesienie w miesiącu marcu i kwietniu 2025 r. miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2025 r. miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej kształtował się w granicach od kwoty 4 718 zł do kwoty 9 439 zł.

Na terenie miasta funkcjonuje **Dzienny Dom Pomocy**. Jest on ośrodkiem wsparcia funkcjonującym w strukturach MOPS, przeznaczonym dla osób, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a którym takiej pomocy nie może zapewnić rodzina. Osoby skierowane do Dziennego Domu Pomocy mają zapewniony codzienny dwudaniowy obiad. Z wyżywienia korzystają też osoby objęte usługami opiekuńczymi w domu, bezdomni oraz dorośli niemający możliwości przygotowania posiłku w domu. Dzienny Dom Pomocy zapewnia osobom korzystającym z jego usług, oprócz posiłku, także możliwość pozostawiania pod opieką personelu domu, zajęcia świetlicowe i kulturalne mające na celu podnoszenie aktywności tych osób, rozszerzanie ich zainteresowań, aktywną integrację ze środowiskiem lokalnym. Szczegółowe sprawozdanie stanowi załącznik do niniejszego sprawozdania. Koszt utrzymania Dziennego Domu Pomocy w 2025 r. wynosił 775 250 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu od dnia 01.01.2023 r. prowadzi **Ogrzewalnię Miejską dla osób potrzebujących schronienia** przy ulicy Budowlanych 9 w Wałczu.

Ogrzewalnia jest pomieszczeniem dla osób potrzebujących schronienia, zdolnych do samoobsługi, przebywających na terenie Gminy Miejskiej Wałcz, które z powodu braku stałego miejsca pobytu nie mają innej możliwości zabezpieczenia przed zimnem oraz niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. Pobyt w ogrzewalni ma charakter doraźny. Prawo do pobytu mają osoby, które same się tam zgłoszą lub zostaną przywiezione przez Policję, Straż Miejską czy Ratownictwo Medyczne lub zostały wskazane przez inny podmiot - w szczególności przez MOPS w Wałczu. Ogrzewalnia świadczy usługi w okresie od 1 października do 30 kwietnia, przez 7 dni w tygodniu, 24h/dobę. Z Ogrzewalni Miejskiej jednorazowo może skorzystać 10 osób. Łączny koszt utrzymania Ogrzewalni w 2025 r. wynosił 285 986,95 zł.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Wałczu jest ośrodkiem dziennego wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnością intelektualną (typ A, B, C). Zapewnia im kompleksową pomoc: treningi funkcjonowania w życiu codziennym (higiena, gotowanie, porządkowanie, gospodarowanie pieniędzmi), terapię zajęciową, wsparcie psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i w dostępie do ochrony zdrowia, zajęcia ruchowe i rehabilitacyjne oraz działania integracyjne w środowisku lokalnym. Celem jest podtrzymywanie i rozwijanie samodzielności, kompetencji społecznych i poczucia sprawczości uczestników. Na prowadzenie ŚDS w 2025 r. przeznaczono 1 513 492,77 zł z budżetu Wojewody Zachodniopomorskiego oraz 126 590,00 zł z budżetu Gminy Miejskiej Wałcz i Gminy Wałcz na utrzymanie busa dowożącego uczestników. Z oferty ŚDS w 2025 r. skorzystało łącznie 38 osób.

Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz funkcjonuje rozwijający się system mieszkalnictwa wspomaganego, wpisujący się w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych. Gmina prowadzi **mieszkanie wspomagane „Przyjazna Kamienica”** przy ul. Kilińszczaków 23, zarządzane przez Środowiskowy Dom Samopomocy. Kompleks obejmuje cztery lokale o łącznej pojemności 14 miejsc, przeznaczone dla osób dorosłych z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną. Lokale mają standard zbliżony do warunków domowych, zapewniają wsparcie opiekunów przez 7 dni w tygodniu, treningi samoobsługi i gospodarowania budżetem oraz pracę socjalną

ukierunkowaną na wzmacnianie samodzielności. Uzupełnieniem gminnej oferty jest Kamienica Rodzinna Caritas przy ul. Okulickiego 22 – placówka charytatywno-opiekuńcza. Łącznie tworzy to fundament lokalnego systemu mieszkań wspieranych, który jednak – wobec starzenia się populacji i rosnących potrzeb osób z niepełnosprawnościami – wymaga dalszego rozwoju i zwiększania dostępności miejsc.

Na rzecz wspierania osób zależnych i członków ich rodzin MOPS w Wałczu w 2024 r. przystąpił do realizacji Programu resortowego Ministra Rodziny i Polityki Społecznej **„Opieka wytchnieniowa”** dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024. Program był kierowany do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Okres realizacji projektu trwał od 1 kwietnia 2025 r. do 31 października 2025 r. Całkowity koszt projektu wykorzystany ze środków Funduszu Solidarnościowego wyniósł 207 649,56 zł. W Programie wzięło udział 22 osoby z niepełnosprawnością w znacznym stopniu, w tym 1 dziecko do 16 roku życia - opieka dzienna. Liczba godzin przypadająca na jednego uczestnika wynosiła 200. Łącznie zrealizowano 2 000 godzin opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego. Z Programu skorzystało również 8 osób – w tym 2 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną i 6 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Łącznie zrealizowano 168 dni opieki wytchnieniowej w formie pobytu całodobowego (turnus rehabilitacyjny czternastodniowy).

W 2025 r. realizowano również Program **„Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”**. Okres realizacji projektu trwał od 1 stycznia 2025 r. do 30 listopada 2025 r. Całkowity koszt projektu wykorzystany ze środków Funduszu Solidarnościowego wyniósł 395 882,40 zł. W Programie wzięło udział 8 osób z niepełnosprawnością w znacznym stopniu, 2 osoby w stopniu umiarkowanym oraz w tym 2 dzieci do 16 roku życia. Ilość godzin przypadająca na jednego uczestnika wynosiła 710. Łącznie zrealizowano 7 076 godzin opieki dziennej.

W 2025 r. na terenie Gminy Miejskiej Wałcz wsparciem asystenta rodziny objęto 43 rodzinami zmagającymi się z trudnościami wychowawczymi lub innymi problemami życiowymi. MOPS zatrudniał **2 asystentów rodziny**. W latach 2020–2025 liczba rodzin

korzystających z tej formy pomocy pozostawała na względnie stabilnym poziomie, z niewielkimi wahaniami. W 2025 r. widoczny jest znaczny wzrost liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy, co może być sygnałem pogłębiania się problemów opiekuńczo-wychowawczych w kolejnych rodzinach.

Wykres 16 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Wałczu

Pomoc na rzecz mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz przyjmuje również inną postać świadczeń finansowych i niefinansowych. Rodziny objęte wsparciem korzystają także z dodatków mieszkaniowych, energetycznych, zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, z funduszu alimentacyjnego, Zachodniopomorskiej Karty Rodziny czy z innych programów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

1.3 Sytuacja społeczna seniorów w Gminie Miejskiej Wałcz

W Gminie Miejskiej Wałcz sytuacja seniorów jest coraz silniej kształtowana przez proces starzenia się ludności. W ostatnich latach miasto traci mieszkańców, a jednocześnie **rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym**. Oznacza to, że w strukturze społecznej przybywa osób wymagających większego wsparcia zdrowotnego i opiekuńczego, a równocześnie maleje liczba osób w wieku aktywności zawodowej, które mogłyby to wsparcie zapewniać lub finansować. Strategia podkreśla, że ten trend przekłada się na rosnące obciążenie usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych. W praktyce najważniejszym wyzwaniem jest narastająca liczba seniorów niesamodzielnych, przewlekłe chorych i w podeszłym wieku. To grupa, której potrzeby w największym stopniu generują popyt na opiekę długoterminową,

usługi opiekuńcze w domu oraz wsparcie finansowe. W diagnozie MOPS wskazuje, że wśród najczęstszych przyczyn trudnej sytuacji życiowej mieszkańców pojawiają się długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność – a więc czynniki szczególnie częste w starszych grupach wieku.

Coraz mocniej widoczna jest presja na opiekę instytucjonalną, zwłaszcza w domach pomocy społecznej. W 2025 r. gmina ponosiła odpłatność za pobyt 65 osób w DPS. Sygnalizuje przy tym rosnące koszty utrzymania w placówkach, co w kolejnych latach może oznaczać dalszy wzrost obciążeń dla budżetu i konieczność szukania rozwiązań uzupełniających opiekę instytucjonalną. Równolegle rośnie znaczenie wsparcia środowiskowego, czyli usług realizowanych w miejscu zamieszkania seniora. W 2025 r. usługi opiekuńcze w domu objęły 80 osób, a liczba zrealizowanych godzin była wyższa niż w roku poprzednim, co pokazuje, że potrzeby w tym zakresie narastają. Jednocześnie dokument zaznacza, że część osób pozostaje pod opieką rodziny – co z jednej strony ogranicza skalę usług publicznych, ale z drugiej oznacza przeniesienie ciężaru opieki na bliskich i potwierdza potrzebę rozwiązań odciążających opiekunów nieformalnych.

W tle tych zjawisk rośnie zapotrzebowanie na różne formy wsparcia finansowego i opiekuńczego. Diagnoza pokazuje wzrost skali świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych, a także przyznawanie zasiłku pielęgnacyjnego osobom po 75. roku życia. Ten obraz wskazuje, że dla części seniorów problemem jest nie tylko zdrowie, ale również pogarszająca się samodzielność i rosnące koszty funkcjonowania, które wymagają wsparcia systemowego. Jednocześnie w Gminie Miejskiej Wałcz funkcjonują instytucje, które tworzą fundament polityki senioralnej i mogą być rozwijane. Dzienny Dom Pomocy zapewnia seniorom posiłek, opiekę i zajęcia aktywizujące, co jest szczególnie ważne w ograniczaniu izolacji i utrzymywaniu sprawności w środowisku. Z perspektywy potrzeb seniorów to rozwiązanie „pośrednie” między opieką domową a DPS – i w warunkach starzenia się społeczeństwa jego rola w systemie wsparcia będzie rosła.

Potrzeby seniorów w Gminie Miejskiej Wałcz można więc opisać jako trzy nakładające się obszary. Pierwszy to bezpieczeństwo zdrowotne i opieka: więcej usług opiekuńczych w domu, lepsza koordynacja wsparcia, rehabilitacja i profilaktyka, a także poszukiwanie alternatyw dla kosztownej opieki instytucjonalnej. Drugi obszar to wsparcie dla rodzin i opiekunów nieformalnych: usługi wytchnieniowe, informacja, pomoc w organizacji opieki

i łączeniu jej z pracą. Trzeci obszar to jakość życia i integracja: aktywizacja, przeciwdziałanie samotności, oferta zajęć i wydarzeń, a także dostępna przestrzeń publiczna i transport, które pozwalają seniorom pozostać samodzielnymi jak najdłużej. W tym kontekście ważnym zasobem miasta są organizacje pozarządowe i działania partnerskie, bo to one często docierają do osób starszych, które rzadziej korzystają z „klasycznych” kanałów kontaktu z instytucjami.

1.4 Bezpieczeństwo publiczne

Jednym z zadań gminnych jest realizacja zadań z zakresu zapewnienia szeroko pojętego porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego. W szczególności obejmują one sprawy związane z porządkiem publicznym i bezpieczeństwem obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Nad poziomem bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Miejskiej Wałcz działają: **Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Powiatowa Policji w Wałczu oraz Straż Miejska.**

Straż Miejska w Wałczu pełni funkcję lokalnej formacji porządkowej, której głównym zadaniem jest dbanie o ład, bezpieczeństwo i spokój mieszkańców na terenie Gminy Miejskiej. Działa ona w oparciu o ustawę o strażach gminnych oraz przepisy prawa miejscowego, realizując zadania z zakresu porządku publicznego, ochrony mienia komunalnego, kontroli przestrzegania uchwał rady miejskiej (np. dot. utrzymania czystości, gospodarki odpadami, utrzymania zwierząt) oraz wybranych przepisów Kodeksu wykroczeń.

Z analizy wykroczeń w poszczególnych kategoriach zdarzeń wynika, że w 2025 r., w porównaniu do roku 2020, nastąpił znaczny spadek liczby odnotowanych wykroczeń (w każdej wymienionej kategorii wykroczeń). Oznacza to, że **stan bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz uległ znacznej poprawie.**

Tabela 15 Statystyka wykroczeń w 2020, 2024 i 2025 r.

Zdarzenie	2020	2024	2025
Wykroczenia przeciwko porządkowi i pokojowi publicznemu	307	19	25
Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia	88	23	18
Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	1 265	510	403
Wykroczenia przeciwko obyczajowości	158	32	26

Wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego	627	186	193
Wykroczenia z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	212	103	142
Wykroczenia z ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach	1 339	969	706
Inne przepisy o wykroczeniach	373	85	93
Osoby doprowadzone do izby wytrzeźwień, miejsca zamieszkania, ośrodka zdrowia, Sądu lub szkoły	69	31	1
Ujawnione przestępstwa	42	26	b.d.
Osoby ujęte i przekazane Policji	18	23	b.d.
Ujęci sprawcy przestępstw	15	11	b.d.

Źródło: Raport o stanie Gminy Miejskiej Wałcz za rok 2020 i 2024, dane z 2025 ze Straży Miejskiej

W 2025 r. Straż Miejska prowadziła szereg akcji wraz z innymi służbami porządkowymi.

Realizując zadania ujawniania oraz przeciwdziałania nagannym zachowaniom osób (wszczynanie awantur, dewastacji mienia, przejawów agresji) wprowadzono wspólne służby z funkcjonariuszami KPP w Wałczu, również w godzinach popołudniowych i sporadycznie nocnych. W 2025 r. wykonano 176 wspólnych służb z KPP, wylegitymowano 1 335 osób. Uczestniczono w 6 interwencjach domowych oraz w 149 interwencjach publicznych, w tym dotyczących nietrzeźwych (7 razy) i nieletnich (3 razy). Zabezpieczono miejsca awarii (54 razy), kolizji i wypadków drogowych (14 razy), a także imprez masowych, kulturowych lub okolicznościowych (22 razy).

Na terenie miasta Wałcz siedzibę ma Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wałczu (KP PSP) z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą (JRG), pełniąc funkcję organu PSP dla całego powiatu wałeckiego, którego siedzibą jest Wałcz. KP PSP kieruje działaniami JRG Wałcz – zawodowej jednostki ratowniczo-gaśniczej PSP zabezpieczającej miasto i powiat w systemie całodobowych dyżurów. Jednostka współpracuje z siecią Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) z terenu powiatu, z których 7 jest włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Do podstawowych zadań Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej w Wałczu należy w szczególności: prowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczych, utrzymywanie gotowości operacyjnej, rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń, współdziałanie z innymi służbami itp. KP PSP w Wałczu prowadzi także działania z zakresu prewencji społecznej i profilaktyki, m.in. kampanie edukacyjne (sezon grzewczy, czad,

bezpieczeństwo nad wodą), działania informacyjne na stronie internetowej i spotkania z mieszkańcami. Straż Pożarna w Wałczu – poprzez działalność Komendy Powiatowej PSP, Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej oraz współpracujących OSP – dysponuje nowoczesnym zapleczem sprzętowym i organizacyjnym, zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa pożarowego i ratowniczego mieszkańców oraz stanowi ważnego partnera samorządu w obszarze zarządzania kryzysowego i edukacji dla bezpieczeństwa.

1.5 Ochrona zdrowia

Wałcz jako miasto powiatowe posiada rozwinięty system podmiotów świadczących usługi w zakresie ochrony zdrowia. W poniższym zestawieniu ujęto punkty świadczące usługi zdrowotne w ramach NFZ.

Tabela 16 Podmioty ochrony zdrowia na terenie powiatu wałeckiego

Rodzaj świadczenia	Liczba punktów na terenie powiatu finansowana przez NFZ
Podstawowa opieka zdrowotna	
Lekarze rodzinni (lekarze podstawowej opieki zdrowotnej)	10
Nocna i świąteczna pomoc POZ	1
Pielęgniarki	9
Położne	5
Apteki	16
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna (poradnie specjalistyczne)	
Alergologia (uczulenia)	2
Audiologia i foniatria (zaburzenia słuchu i mowy)	1
Chirurgia ogólna	2
Choroby zakaźne	1
Dermatologia i wenerologia	2
Endokrynologia (zaburzenia hormonalne)	1
Gastroenterologia (schorzenia układu pokarmowego)	1
Ginekologia i położnictwo	1
Gruźlica i choroby płuc	3
Kardiologia	2
Logopedia	2
Leczenia osteoporozy	1
Medycyna sportowa	1
Neurologia	2
Neurochirurgiczna	1
Okulistyka	2
Ortopedii i traumatologii narządu ruchu (ortopedia i chirurgia urazowa narządu ruchu)	2
Otolaryngologia (choroby ucha, nosa, gardła, krtani)	1
Urologia (choroby układu moczowego)	2
Pracownie diagnostyczne	

Rodzaj świadczenia	Liczba punktów na terenie powiatu finansowana przez NFZ
Badania endoskopowe przewodu pokarmowego – gastroscopia	1
Badania endoskopowe przewodu pokarmowego – kolonoskopia	1
Badania rezonansu magnetycznego (MR)	1
Badania tomografii komputerowej (TK)	1
Leczenie stomatologiczne	
Stomatologia ogólna	9
Protetyka stomatologiczna	1
Rehabilitacja lecznicza	
Lekarska ambulatoryjna opieka rehabilitacyjna (poradnie lekarzy specjalizujących się w rehabilitacji)	1
Fizjoterapia ambulatoryjna (zabiegi fizjoterapii)	4
Fizjoterapia domowa	1
Rehabilitacja ogólnoustrojowa w warunkach stacjonarnych	1
Leczenie psychiatryczne i terapia uzależnień	
Leczenie środowiskowe	1
Poradnie zdrowia psychicznego	1
Oddziały psychiatryczne	1
Oddziały dzienne psychiatryczne	1
Psychiatryczne izby przyjęć	1
Ośrodki środowiskowej opieki psychiatrycznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży-I poziom referencyjny	1
Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze	
Pielęgniarska opieka długoterminowa (domowa)	1
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze/opiekuńczo-lecznicze dla dorosłych	1
Hospicjum domowe	1

Źródło: dane z Urzędu Miasta Wałcz

Zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Gminy Miejskiej Wałcz realizują:

- 107 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Wałczu, Kołobrzeska 44,
- NZOZ SALUS Sylwia Trojanowska, Wojska Polskiego 2 - 6,
- Przychodnia Rejonowa dla Dorosłych ZOZ S.C., Kościuszkowców 10,
- Przychodnia Lekarska W. Janas, G. Pawłowska i Wspólnicy Spółka Jawna, Kościuszkowców 10,
- Centrum Medyczno-Rehabilitacyjne PULS w Wałczu, Budowlanych 10.

Na terenie miasta dostępnych jest także 11 aptek.

107 Szpital Wojskowy z Przychodnią Samodzielny Publiczny Zakład Opieki

Zdrowotnej (SPZOZ) to placówka, która łączy funkcje szpitala wojskowego i cywilnego, świadcząc szeroki zakres usług medycznych w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ).

Szpital oferuje opiekę stacjonarną i ambulatoryjną w licznych oddziałach i poradniach specjalistycznych. Oddziały szpitalne:

- Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
- Oddział Chirurgii Ogólnej z Urologią,
- Oddział Chirurgii Urazowej i Ortopedii,
- Oddział Dziecięcy,
- Oddział Ginekologii i Położnictwa,
- Oddział Wewnętrzny,
- Oddział Laryngologii,
- Oddział Neurologii,
- Oddział Okulistyki,
- Oddział Psychiatrii (w ramach Centrum Zdrowia Psychicznego),
- Oddział Zakaźny.

Placówka posiada rozbudowaną przychodnię z licznymi poradniami specjalistycznymi, a także oferuje usługi diagnostyczne (USG, RTG, Rezonans Magnetyczny) oraz rehabilitacyjne.

Fotografia 3 Szpital Wojskowy w Wałczu

Źródło: <https://www.facebook.com/p/107-Szpital-Wojskowy-z-Przychodni%C4%85-SPZOZ-w-Wa%C5%82czu-100076234210295/>

W 2025 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 290 594 porady lekarskie. W tym samym okresie udzielono 17 357 teleporad. Liczba udzielanych porad

wzrasta, choć widoczny jest spadek liczby porad w ramach teleporad na rzecz porad stacjonarnych.

Wykres 17 Liczba udzielonych porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Gmina Miejska Wałcz **realizuje szereg programów profilaktycznych** dla mieszkańców miasta, gminy i powiatu. Oprócz działań profilaktycznych ogólnopolskich (np. Profilaktyka 40+), programy profilaktyczne realizowane są przez placówki opieki zdrowotnej oraz inne podmioty. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej w 107 Szpitalu Wojskowym z Przychodnią SPZOZ w Wałczu realizowane są finansowane przez NFZ programy profilaktyczne, w szczególności:

- Program profilaktyki chorób układu krążenia (CHUK) – realizowany w Poradni lekarza POZ. Obejmuje ocenę ryzyka sercowo-naczyniowego, pomiar ciśnienia, lipidogram, glikemię oraz poradnictwo dotyczące stylu życia (dieta, ruch, zaprzestanie palenia).
- Program profilaktyki gruźlicy – prowadzony przez pielęgniarki POZ. Obejmuje identyfikację osób z grup ryzyka, wywiad epidemiologiczny i kierowanie na badania diagnostyczne w razie potrzeby.
- Program profilaktyki raka szyjki macicy – realizowany w poradni ginekologiczno-położniczej; polega na wykonywaniu przesiewowych badań cytologicznych u kobiet w określonych grupach wiekowych.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Wałczu realizuje, zgodnie z wytycznymi GIS i wojewódzkiej stacji, **szereg programów edukacyjnych i kampanii zdrowotnych**. W ramach „promocji zdrowia” sanepid koordynuje m.in.:

- „Czyste powietrze wokół nas” – program dla najmłodszych dzieci, dotyczący m.in. szkodliwości dymu tytoniowego i jakości powietrza.
- „Bieg po zdrowie” – antynikotynowy program edukacji zdrowotnej dla uczniów klas IV szkół podstawowych, nastawiony na opóźnienie lub zapobieganie inicjacji tytoniowej.
- „Trzymaj Formę!” – ogólnopolski program kształtowania prawidłowych nawyków żywieniowych i aktywności fizycznej wśród młodzieży.
- „ARS, czyli jak dbać o miłość?” – program dla młodzieży dotyczący profilaktyki uzależnień oraz odpowiedzialnych zachowań zdrowotnych.
- „Wybierz życie – pierwszy krok” – edukacja z zakresu profilaktyki zakażeń HPV i nowotworów szyjki macicy.

Dodatkowo PSSE Wałcz prowadzi akcje tematyczne: Światowy Dzień Bez Tytoniu, profilaktyka grypy sezonowej, profilaktyka chorób odkleszczowych, kampanie dotyczące bezpiecznych wakacji, higieny osobistej czy chorób przenoszonych drogą płciową.

Jednym z wydarzeń prozdrowotnych w 2025 r. był **Festiwal Zdrowia** zorganizowany 11 kwietnia 2025 r. w Wałczu przed Wałęckim Centrum Kultury z okazji Światowego Dnia Zdrowia. Organizatorem była PSSE w Wałczu, a wydarzenie skierowane było do mieszkańców całego powiatu pod hasłem „Od przedszkola do seniora”. W programie znalazły się m.in.: bezpłatne konsultacje dietetyczne, psychologiczne i rehabilitacyjne (w tym masaż leczniczy), instruktaż samobadania piersi oraz nauka prawidłowej higieny jamy ustnej, pomiary ciśnienia tętniczego i poziomu glukozy, pokazy pierwszej pomocy z użyciem AED oraz tor przeszkód z alkohogłami i narkogłami (profilaktyka uzależnień).

Na terenie miasta funkcjonuje **Poradnia Terapii Uzależnień**, działająca w 107 Szpitalu Wojskowym z Przychodnią SPZOZ. Choć jest to przede wszystkim forma leczenia, jej działalność pełni również funkcję profilaktyczną – pozwala ograniczać szkody zdrowotne wynikające z nadużywania alkoholu, wspiera rodziny osób pijących i wpisuje się w lokalny system przeciwdziałania uzależnieniom. Poradnia finansowana jest przez miasto Wałcz.

1.6 Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz aktywną działalność prowadzi szereg organizacji pozarządowych w różnych formach (stowarzyszenia wpisane do KRS, stowarzyszenia zwykłe, UKS itp.). Organizacje pozarządowe uzupełniają ofertę miasta w obszarze usług społecznych, kultury, integracji i profilaktyki, docierając do grup, do których sam samorząd posiada często utrudniony dostęp (osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, rodziny w kryzysie, dzieci). Dzięki współpracy z NGO miasto poszerza skalę i różnorodność działań, zwłaszcza w polityce społecznej – od wsparcia osób z niepełnosprawnościami, przez działania integracyjne i edukacyjne, po inicjatywy wolontariackie. Współpraca ma też wymiar wizerunkowy i obywatelski – buduje obraz Wałcza jako gminy miejskiej otwartej na partnerstwo, dialog i współodpowiedzialność za rozwój lokalny.

Współpraca samorządu z lokalnymi podmiotami III sektora każdego roku przyjmuje postać materialną (finansową) oraz pozafinansową. Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2025 Burmistrz Miasta Wałcz ogłaszał otwarte konkursy ofert, w ramach których organizacje pozarządowe mogły ubiegać się o dotację na realizację zadań publicznych z budżetu Gminy Miejskiej Wałcz.

W 2025 r. środki budżetowe wydatkowane na realizację zadań publicznych (z wyłączeniem zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu) w otwartych konkursach ofert wyniosły 438 740 zł, w tym w trybie pozakonkursowym na zadania publiczne wydatkowano 26 400 zł. W 2025 r. ogłoszono 5 otwartych konkursów ofert. W badanych latach wysokość środków przeznaczona na wsparcie działalności organizacji pozarządowych wzrosła prawie dwukrotnie.

Tabela 17 Środki finansowe zaplanowane na realizację zadań publicznych w 2020 i 2025 r.

Rodzaj zadania	2020	2025
Zadania w zakresie profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii	90 000	177 460
Zadania w zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego	20 000	50 000
Zadania w zakresie wspierania rodziny	50 860	150 000
Zadania w zakresie ochrony i promocji zdrowia	15 000	22 880
Zadania w zakresie kultury	-	9 500
Zadania w zakresie wspierania społeczności lokalnej	-	28 900
Środki zaplanowane w danym roku	220 602	438 740

Źródło: Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Miejskiej Wałcz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2020 r. oraz 2025 r.

Współpraca Gminy Miejskiej Wałcz z organizacjami pozarządowymi odbywa się również w formie pozafinansowej i obejmuje wsparcie merytoryczne i organizacyjne, działalność informacyjną, szkoleniowo-konsultacyjną, udostępnianie obiektów na preferencyjnych Warunkach, jak i w formie nieodpłatnej, a także na współorganizacji uroczystości o charakterze państwowym, imprez społeczno-kulturalnych z Urzędem Miasta oraz jednostkami organizacyjnymi Gminy Miejskiej Wałcz.

Obserwuje się, że tradycyjny model działania NGO (stowarzyszenia, fundacje) przechodzi kryzys wynikający z niedopasowania sztywnych struktur do współczesnych potrzeb społecznych. Często przyczynami tych trudności są biurokracja, przesunięcie ciężaru z realnego działania na raportowanie i formalności (wymogi prawne, RODO, skomplikowane rozliczenia), zamian modelu zaangażowania (przejście od stałego członkostwa do „aktywizmu projektowego” - szybkie akcje, zbiórki online, brak chęci wiązania się ze strukturą, a także wypalenie się społeczne liderów. Dodatkową trudnością, jaką dostrzega się w kontekście działalności NGO jest konkurencyjność dużych podmiotów o charakterze biznesowym (tzw. NGO-biznes), gdzie małe organizacje nie wytrzymują presji konkurencyjności.

Współpraca z NGO w zakresie wsparcia lokalnej społeczności oraz działalności merytorycznej organizacji pozarządowych jest szeroko realizowana poprzez działalność z SZOWES- Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej”, w ramach którego w mieście funkcjonuje **Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej** (organizacja Pikniku Organizacji Pozarządowych).

Gmina Miejska Wałcz w ramach projektu **utworzyła Centrum Aktywności i Wolontariatu Seniorów** przy ul. Sądowej 9. Projekt obejmuje szeroki wachlarz zajęć dla seniorów, wsparcie specjalistów, doposażenie pomieszczeń w niezbędne sprzęt oraz utworzenie sali sensorycznej/sali doświadczania świata. Na realizację tego projektu miasto pozyskało ponad 1 000 000 zł.

W 2024 r. utworzono również **Centrum Organizacji Pozarządowych (COP)** w budynku Kina Tęcza. Nowoczesna przestrzeń pozwala wałeckim organizacjom na organizację spotkań, korzystania z wyposażenia biurowego i pomocy technicznych. Docelowo COP ma stać się miejscem, gdzie wałeckie organizacje otrzymają wsparcie nie tylko techniczne, ale także doradcze i księgowe.

1.7 Edukacja

Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r. funkcjonowała **rozbudowana sieć podmiotów edukacyjnych i opiekuńczych**. W mieście dostępne są podmioty publiczne jak i prywatne.

Na terenie miasta znajdują się 4 szkoły podstawowe, 8 przedszkoli oraz jeden specjalny punkt przedszkolny. Na dzień 30 września 2025 r. w placówkach tych przebywało łącznie 2 588 uczniów (w tym 163 ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego).

Tabela 18 Liczba uczniów i oddziałów w placówkach edukacyjnych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r.

Lp.	Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów	Liczba orzeczeń ogółem	Liczba osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi	Liczba uczniów w oddziałach przedszkolnych
1	Szkoła Podstawowa Nr 1 Im. Kornela Makuszyńskiego w Wałczu	390	23	1	25
2	Szkoła Podstawowa Nr 4 Im. Zdobywców Wału Pomorskiego w Wałczu	565	20	2	22
3	Szkoła Podstawowa Nr 5 Im. Polskich Olimpijczyków w Wałczu	443	25	12	0
4	Szkoła Podstawowa Nr 2 Im. Roberta Schumana w Wałczu	440	16	0	0
5	Niepubliczny Specjalny Punkt Przedszkolny "Tuptuś"	25	25	6	25
6	Przedszkole Terapeutyczne "Lokomotywa"	16	16	16	16
7	Publiczne Przedszkole Nr 5 Im. Jasia I Małgosi	118	1	1	118
8	Publiczne Przedszkole Nr 6 "Stokrotka"	181	1	1	181
9	Publiczne Przedszkole Nr 8 "Promyk"	123	4	4	123
10	Publiczne Przedszkole Nr 9 "Bajka"	120	2	2	120
11	Niepubliczne Przedszkole „Pluszakowa Radość”	81	0	0	81
12	Przedszkole Niepubliczne „Elfik”	72	25	6	72

13	Przedszkole „Baśniowa Kraina” Mikołaj Jurgiel	14	0	0	14
RAZEM		2 588	163	50	797

Źródło: dane z Urzędu Miasta Wałcz

W 2025 r. liczba zatrudnionych nauczycieli w placówkach, dla których Gmina Miejska Wałcz jest organem prowadzącym, wynosiła łącznie 265 osób.

Tabela 19 Liczba zatrudnionych pracowników pedagogicznych w placówkach oświatowych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r.

Lp.	Nazwa placówki oświatowej	Liczba nauczycieli
1	Szkoła Podstawowa Nr 1 Im. Kornela Makuszyńskiego w Wałczu	43
2	Szkoła Podstawowa Nr 4 Im. Zdobywców Wału Pomorskiego w Wałczu	62
3	Szkoła Podstawowa Nr 5 Im. Polskich Olimpijczyków w Wałczu	55
4	Szkoła Podstawowa Nr 2 Im. Roberta Schumana w Wałczu	46
5	Publiczne Przedszkole Nr 5 Im. Jasia I Małgosi	12
6	Publiczne Przedszkole Nr 6 "Stokrotka"	17
7	Publiczne Przedszkole Nr 8 "Promyk"	16
8	Publiczne Przedszkole Nr 9 "Bajka"	14
RAZEM		265

Źródło: dane z Urzędu Miasta Wałcz

Na terenie miasta Wałcz opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 sprawowana jest przez **Żłobek Miejski „Bąbelkowo”**. Placówka dysponuje 26 miejscami. W ramach realizowanego projektu rozbudowy żłobka liczba miejsc zwiększy się o 33 miejsca. Placówka w 2025 r. zatrudniała 13 pracowników.

Gmina Miejska Wałcz zapewnia transport dzieci do szkół i przedszkoli oraz udziela wsparcia w postaci stypendium socjalnego. Zapewnia również przewóz do placówek edukacyjnych uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Szkolnictwo ponadpodstawowe w Wałczu opiera się na sieci publicznych szkół prowadzonych przez powiat wałecki. Obejmuje ona:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego z Oddziałami Mistrzostwa Sportowego („Ateny Wałeckie”),
- II Liceum Ogólnokształcące im. ks. prof. Józefa Tischnera.
- Branżowa Szkoła I stopnia nr 1 im. prof. Wiktora Zina (w strukturze Powiatowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego),
- Branżowa Szkoła I stopnia nr 2 im. I Armii Wojska Polskiego (tradycje dawnych szkół zawodowych i technikum).

I LO wzmacnia potencjał edukacyjny i sportowy miasta, przyciągając zdolną młodzież i stanowiąc zaplecze dla rozwoju sportu wyczynowego oraz promocji zdrowego stylu życia. II LO uzupełnia ofertę I LO, wzmacniając różnorodność ścieżek licealnych i kształtując lokalne elity intelektualne oraz liderów społecznych. Branżowa Szkoła I stopnia nr 1 im. prof. Wiktora Zina stanowi istotne ogniwo kształcenia zawodowego na poziomie podstawowym, odpowiadając na potrzeby lokalnych firm i warsztatów rzemieślniczych oraz zwiększając szanse młodzieży na szybkie wejście na rynek pracy. Z kolei Branżowa Szkoła I stopnia nr 2 wspiera lokalną gospodarkę poprzez przygotowanie kadr średniego szczebla oraz umożliwia młodzieży o predyspozycjach praktycznych zdobycie zawodu i stosunkowo szybką aktywizację zawodową.

Szkolnictwo wyższe realizuje w Gminie Miejskiej Wałcz - **Akademia Nauk Stosowanych w Wałczu (ANS)** - została utworzona 1 lipca 2004 r., jako Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2004 r. Obecna nazwa - Akademia Nauk Stosowanych w Wałczu - funkcjonuje od 1 maja 2022 r. na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 marca 2022 r. w sprawie zmiany nazw niektórych publicznych uczelni zawodowych. Uczelnia powstała z inicjatywy lokalnych władz samorządowych przy wsparciu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Główną przesłanką powstania ANS w Wałczu było stworzenie ośrodka akademickiego, który stanowiłby ofertę edukacyjną, zwłaszcza dla tej części młodzieży, dla której studia w oddalonych ośrodkach akademickich były dotąd niemożliwe. Uczelnia przez cały okres istnienia, oprócz prowadzenia procesu dydaktycznego i tworzenia wewnętrznych struktur organizacyjnych i modernizacji budynków, budowała i dalej buduje swoje miejsce na lokalnym rynku edukacyjnym. W tym czasie uczelnia nawiązała współpracę z lokalnymi instytucjami i przedsiębiorstwami w celu kształcenia praktycznej wiedzy

u studentów. ANS w Wałczu nastawiona jest na kształcenie studentów dla otoczenia społeczno-gospodarczego regionu.

Uczelnia realizuje studia I i II stopnia, studia jednolite magisterskie oraz podyplomowe na następujących kierunkach:

- Studia I stopnia: administracja, bezpieczeństwo, finanse i rachunkowość, informatyka, pedagogika, inżynieria przemysłu 4.0, wychowanie fizyczne, zarządzanie i inżynieria produkcji;
- Studia II stopnia: pedagogika, wychowanie fizyczne i zarządzanie;
- Studia jednolite magisterskie: pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna;
- Studia podyplomowe: lean management, cyberbezpieczeństwo, przygotowanie pedagogiczne.

Placówki oświatowe na terenie Gminy Miejskiej Wałcz zaspokajają potrzeby mieszkańców, co do podstawowej opieki i edukacji przedszkolnej i szkolnej. W placówkach realizowane są programy edukacyjne, wychowawczo-profilaktyczne, które zaspokajają potrzeby dzieci w prawidłowym rozwoju społeczno-emocjonalnym i psychiczno-fizycznym. Placówki wspierają również proces wyrównywania szans dla dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi. Organizują szereg zajęć dodatkowych wspomagających proces edukacji (zajęcia logopedyczne, wyrównawcze, kompensacyjne itp.). W placówkach edukacyjnych organizowana jest również pomoc psychologiczno-pedagogiczna, a także podejmowane są działania w zakresie minimalizacji zdiagnozowanych problemów społecznych. Szkoły posiadają rozwiniętą bazę dydaktyczno-edukacyjną, w tym również boiska sportowe, sale gimnastyczne, place zabaw i siłownie zewnętrzne.

Każdego roku placówki przeznaczają środki finansowe na bieżące remonty oraz modernizację istniejącej bazy dydaktycznej, aby tym samym stale podnosić jakość kształcenia.

Wykorzystują również możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury edukacyjnej. Szkoły wyposażone są na dość wysokim poziomie w innowacyjne urządzenia edukacyjne (tablice interaktywne, drukarki, monitory dotykowe, sprzęt komputerowy, roboty edukacyjne, magiczne dywany itp.). Każdego roku aktywnie włączają się w różnorodne programy edukacyjne, tj. Program dla szkół (Mleko i Owoce w szkole), Program SKS, Fundacja Orange „Superkoderzy”, Program Aktywy Weekend, Aktywna Szkoła,

Laboratoria Przyszłości, Program Aktywna Tablica, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, Program Razem w Klasie, Miasteczko Ruchu Drogowego, Mały Mistrz, EkoCzynni, Szkoły Pełne Talentów, Szkolny Ekoogród, Erasmus + i wiele innych. Placówki systematycznie podnoszą również własną dostępność architektoniczną do potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W większości szkół dostępne są podjazdy dla osób z niepełnosprawnością, znajdują się dostosowane toalety, windy, windy krzesłkowe itp. W zakresie ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami poprawia się również w placówkach edukacyjnych dostępność komunikacyjno-informacyjną oraz cyfrową.

W zakresie dalszego rozwoju systemu edukacji należy wspierać dotychczasowe inicjatywy oraz rozszerzać ofertę edukacyjną w placówkach, ze szczególnym naciskiem na zaspokajanie i rozwijanie potrzeb dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Z uwagi na wzrastający odsetek dzieci posiadających opinie paradni psychologiczno-pedagogicznych oraz orzeczenia o specjalnym kształceniu należy dostosowywać warsztat pracy nauczycieli, poprzez wyposażanie szkół w pomoce dydaktyczne i materiały edukacyjne. Ważnym aspektem jest również przeznaczenie środków finansowych na rozwój kadry dydaktycznej. Placówki powinny zapewniać odpowiednie warunki do prowadzenia zajęć i zaspokajając potrzeby uczniów w dostępie do zajęć pozalekcyjnych. Ważnym aspektem jest budowanie szerokiego i wszechstronnego katalogu zajęć pozalekcyjnych, aby pobudzać aktywność dzieci i młodzieży, a tym samym profilaktycznie działać w zakresie „odciągania” młodego środowiska od smartfonów, tabletów i świata wirtualnego. Wzrastające problemy psychologiczne uczniów wymagają objęcia ich większym wachlarzem wsparcia indywidualnego przez specjalistów. Środowiska szkolne są miejscem, gdzie często te problemy nawarstwiają się i można je łatwo zdiagnozować. Młode pokolenie boryka się współcześnie z wieloma trudnościami, dlatego pomoc i wsparcie pedagogów i psychologów szkolnych jest ważnym aspektem dbania o ich zdrowie psychiczne i budowanie poprawnych relacji społecznych.

1.8 Działalność kulturalna i sportowa

Działalność sportowo-rekreacyjną oraz kulturalno-edukacyjną na terenie Gminy Miejskiej Wałcz realizują: Muzeum Ziemi Wałeckiej, Wałeckie Centrum Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Biblioteka Publiczna w Wałczu. Podmioty te aktywnie włączają się

w aktywizację społeczną wszystkich mieszkańców. Choć każdy z nich działa w obszarze własnej działalności, łącznie tworzą sieć wysoko rozwiniętego systemu zaspokajania potrzeb mieszkańców do rekreacji sportu kultury i edukacji.

Wałeckie Centrum Kultury (WCK) to główna instytucja kultury Gminy Miejskiej Wałcz. Prowadzi działalność artystyczną, edukacyjną i animacyjną, organizując koncerty, spektakle teatralne, kabarety, seanse filmowe (Kino „Tęcza”), wystawy, festiwale oraz konkursy o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim. Wałeckie Centrum Kultury zarządza także Miejską Biblioteką Publiczną, czytelnią prasy oraz galerią sztuki i rękodzieła, oferując mieszkańcom szeroką, całoroczną ofertę spędzania wolnego czasu. Misją WCK jest wspieranie, rozwijanie i promowanie aktywności twórczej mieszkańców oraz ułatwianie im dostępu do wysokiej jakości wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych. Dzięki bogatemu kalendarzowi imprez, współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi środowiskami artystycznymi, Wałeckie Centrum Kultury pełni rolę kluczowego ośrodka życia kulturalnego i integracji społecznej w Wałczu.

W 2025 r. placówka zatrudniała 20 osób. Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez WCK znacznie się zwiększyła w porównaniu z latami wcześniejszymi – głównie od czasu pandemii, a to za sprawą wzbogacania oferty kulturalnej dla mieszkańców. W 2024 r. zorganizowano ok. 195 wydarzeń o różnym charakterze, w których uczestniczyło łącznie ponad 50 tys. uczestników. Z kolei w 2025 r. zorganizowano 314 wydarzeń, w których uczestniczyło łącznie 54 410 osób.

Tabela 20 Liczba wydarzeń i uczestników WCK w roku 2019, 2022, 2024 i 2025

Wydarzenie	2019		2022		2024		2025	
	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników
Koncert	67	49 559	37	19 310	32	27 333	55	25 173
Spektakl	29	7 478	19	2 726	14	4 541	16	4 263
Warsztaty	19	1 350	34	658	38	1 152	159	5 384
DKF	14	788	11	657	10	695	10	396
Potańcówka	6	1 030	0	0	6	295	6	310
Konkurs	13	2 225	6	730	7	1 570	6	1 400
Impreza charytatywna	6	2 150	2	330	3	2 600	1	3 000
Happening	5	1 870	0	0	0	0	1	250

Wydarzenie	2019		2022		2024		2025	
	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników
Wydarzenia plenerowe	0	0	0	0	5	1 980	7	2 200
Kabaret	8	1 383	6	1 526	7	1 485	8	2 271
Festiwal	0	0	3	5 150	2	380	2	750
Festyn	5	1 600	2	600	2	350	0	0
Wernisaż i wystawy	9	770	8	1 950	11	1 080	6	495
Spotkania autorskie	5	720	4	311	11	1 000	4	260
Wykłady WUTW	14	220	10	1 254	14	2 010	10	2 100
Gale	0	0	0	0	5	1000	3	722
Inne	43	6 485	102	3 755	28	3 379	20	5436
ŁĄCZNIE	243	77 628	244	38 957	195	50 850	314	54 410

Źródło: Raport o stanie Gminy Miejskiej Wałcz za rok 2022 i 2024, dane WCK za 2025 r.

Kino „Tęcza” w Wałczu to kameralne, studyjne kino prowadzone przez Wałeckie Centrum Kultury. Po modernizacji ponownie zostało otwarte 7 marca 2024 r. Kino należy do Sieci Kin Studyjnych, a jego celem jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do ambitnego, artystycznie wartościowego repertuaru – od kina autorskiego i festiwalowego, przez seanse DKF, po wybrane premiery i filmy familijne. W 2022 r. Kino Tęcza otrzymało nagrodę Stowarzyszenia Kin Studyjnych, co podkreśla jego rangę w środowisku kin studyjnych w Polsce. „Tęcza” organizuje również seanse indywidualne dla grup zorganizowanych (np. szkół), tematyczne wieczory filmowe i maratony. Bilety można kupować online oraz w kasie kina. W 2025 r. zwiększyła się liczba projekcji filmowych w porównaniu z rokiem 2022. Zorganizowano 593 wydarzenia, w których wzięło udział łącznie 19 819 uczestników.

Tabela 21 Liczba projekcji w Kinie „Tęcza” w roku 2019, 2022, 2024 i 2025

Wydarzenie	2019		2022		2024		2025	
	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników
Projekcje w Kinie Tęcza	811	24886	652	11957	461	17534	593	19 819

Źródło: Raport o stanie Gminy Miejskiej Wałcz za rok 2022 i 2024, dane WCK za 2025 r.

Miejska Biblioteka Publiczna w Wałczu działa w strukturach Wałeckiego Centrum Kultury. Jest ogólnodostępną instytucją kultury, która gromadzi i udostępnia zbiory książkowe, audiobooki oraz czasopisma dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Oferuje księgozbiór popularnonaukowy oraz literaturę piękną, prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne i zapewnia czytelnikom bezpłatny dostęp do internetu. Biblioteka posiada stronę biblioteczną wspólnie z Centrum Kultury, na której znajduje się katalog on-line z możliwością rezerwacji książek. Odbiorcami e-usług są wszystkie grupy wiekowe odwiedzające placówkę.

Biblioteka posiada również Oddział dla Dzieci i Młodzieży – z bogatą ofertą książek, zajęć animacyjnych, spotkań edukacyjnych i akcji promujących czytelnictwo. Placówka działa nieprzerwanie od 1946 r., kiedy powstała na mocy dekretu „O bibliotekach”, a od 1964 r. funkcjonuje w obecnej siedzibie w gmachu domu kultury, stanowiąc ważne centrum życia czytelniczego i kulturalnego Wałcza.

W 2025 r. odnotowano łącznie 1 236 czytelników biblioteki, w tym 241 uczących się, 396 – pracujących i 599 pozostałych czytelników. Bibliotekę w 2025 r. odwiedziło 17 022 czytelników, wypożyczono ogółem 23 398 pozycji bibliotecznych, w tym 20 971 literatury dla dorosłych oraz 2 427 literatury dla dzieci i młodzieży. W 2025 r. stan księgozbioru liczył 52 859 woluminów i wzbogacił się o 291 (dary) oraz o 1 213 zakupionych pozycji. Liczba wydarzeń organizowanych przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Wałczu w 2025 r. uległa zwiększeniu w stosunku do 2022 r. Zorganizowano łącznie 30 wydarzeń, w których uczestniczyło 1 064 uczestników.

Tabela 22 Liczba wydarzeń organizowanych przez MBP w Wałczu w roku 2019, 2022 i 2025

Wydarzenie	2019		2022		2025	
	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników
Imprezy organizowane przez bibliotekę	62	810	14	383	30	1 064

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MBP w Wałczu

Przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w holu Wałeckiego Centrum Kultury działa czytelnia prasy, w której można zapoznać się z następującymi tytułami czasopism: Tygodnik Polityka, Tygodnik Powszechny oraz miesięczników Pismo, Świerszczyk, Wysokie obcasy, Zwierciadło. Biblioteka posiada również e-dostęp do czasopism tj. Tygodnik Powszechny, magazyn Pismo,

Polityka. Te tytuły dostępne są na tablicy, z którego można skorzystać w godzinach pracy biblioteki.

Uwzględniając potrzeby czytelników z niepełnosprawnością i seniorów czytelnia prasy została przeniesiona do holu Wałęckiego Centrum Kultury, co zachęciło do korzystania również osoby czekające na zajęcia lub wydarzenia WCK. Ponadto w ramach projektu Konwersja Cyfrowa do biblioteki zakupiono czytnik głosowy książek Auto-lektor oraz komputer dla osób ze specjalnymi potrzebami, wyposażony w klawiaturę dla osób niewidzących i program Supernova i myszkę trackball.

Muzeum Ziemi Wałęckiej to miejska instytucja kultury, mieszcząca się w klasycystycznym dworcu z początku XIX wieku w Wałczu. Powstało na początku lat 80. (działa od 1982 r., oficjalnie zainaugurowane w 1984 r.) i gromadzi zbiory dokumentujące dzieje miasta i regionu – od pradziejów, przez czasy starostwa wałęckiego, okres zaborów, międzywojnie i II wojnę światową, aż po odbudowę Wałcza po zniszczeniach oraz losy powojennych mieszkańców. Stała ekspozycja „Dzieje Ziemi Wałęckiej” prezentuje m.in. znaleziska archeologiczne z okolic (Strączno, Tuczo), archiwalia i dokumenty historyczne, pamiątki związane z Wałem Pomorskim i działaniami wojennymi w 1945 r., a także rzemiosło artystyczne. Muzeum organizuje liczne wystawy czasowe o tematyce historycznej, etnograficznej, biograficznej i artystycznej, prowadzi badania archeologiczne, lekcje muzealne, warsztaty, gry miejskie, konferencje naukowe, koncerty i wydarzenia w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa, pełniąc rolę ważnego ośrodka edukacji i życia kulturalnego Wałcza.

W 2025 r. Muzeum zatrudniało 14 osób. Odnotowano łącznie 19 805 uczestników wydarzeń organizowanych przez tę instytucję. Dokonano licznych remontów i prac konserwatorsko-pielęgnacyjnych (Skansenu Fortyfikacyjnego). Zbiory Muzeum w 2025 r. powiększyły się o 302 pozycje inwentarzowe (338 eksponatów).

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR) w Wałczu to miejska jednostka organizacyjna odpowiedzialna za rozwój sportu, rekreacji i turystyki aktywnej na terenie miasta. Ośrodek zlokalizowany jest w malowniczej okolicy nad Jeziolem Raduń, w zachodniej części Wałcza, co sprzyja organizacji zarówno sportów wodnych, jak i rekreacji na świeżym powietrzu. MOSiR zarządza bazą sportowo-rekreacyjną i noclegową – dysponuje ok. 63 miejscami noclegowymi w pokojach 1–4-osobowych (w tym dla osób z niepełnosprawnościami), własną

stołówką i kuchnią oraz zapleczem konferencyjnym. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się m.in. boisko „Orlik”, boiska do siatkówki plażowej, siłownia wewnętrzna i zewnętrzna, sauna, możliwość organizacji ognisk i zajęć na świeżym powietrzu.

Ośrodek organizuje liczne imprezy sportowe i rekreacyjne o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym – w tym biegi uliczne (np. Wałecki Bieg Filmowy), turnieje, zawody oraz różne formy zajęć ruchowych (aerobik, sporty walki, tenis stołowy, zajęcia jogi). Dzięki położeniu nad jeziorem i szerokiej ofercie obiektów MOSiR jest ważnym centrum aktywności fizycznej mieszkańców Wałcza oraz atrakcyjnym miejscem wypoczynku dla turystów.

W 2025 r. MOSiR zatrudniał 9 pracowników. W 2025 r. był organizatorem i współorganizatorem 85 imprez, w których uczestniczyło blisko 14 tys. osób. Tak wysoka frekwencja potwierdza, że inicjatywy sportowe i rekreacyjne realizowane przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji odpowiadają na potrzeby mieszkańców oraz cieszą się dużym uznaniem. Na szczególne podkreślenie zasługuje różnorodność podejmowanych działań – wydarzenia kierowane są do osób w różnym wieku i o różnych zainteresowaniach, co sprzyja integracji społecznej oraz popularyzacji aktywnego stylu życia.

Cieszy fakt, że imprezy sportowe przygotowywane przez MOSiR przyciągają zarówno mieszkańców Wałcza, jak i osoby spoza miasta, promując tym samym lokalną ofertę sportową oraz pozytywny wizerunek regionu. Ośrodek wyróżnia się wysokim poziomem organizacyjnym, dbałością o bezpieczeństwo uczestników oraz sprawną współpracą z partnerami i instytucjami wspierającymi realizację wydarzeń. Dzięki odpowiedniemu przygotowaniu logistycznemu i zaangażowaniu pracowników MOSiR skutecznie przeprowadza wiele imprez jednocześnie, zapewniając ich profesjonalny przebieg.

Wysoka aktywność organizacyjna Ośrodka ma również istotne znaczenie dla rozwoju sportu lokalnego, budowania sportowych tradycji oraz zachęcania mieszkańców do regularnego udziału w wydarzeniach i podejmowania aktywności fizycznej. Tak duże zainteresowanie potwierdza, że działania MOSiR są ważnym elementem życia społecznego miasta i stanowią wartościową formę spędzania czasu wolnego.

MOSiR organizuje również zajęcia cykliczne. Zainteresowanie mieszkańców dostępną formą aktywności jest bardzo duże. Ośrodek przyciąga liczne kluby sportowe oraz stowarzyszenia, co przekłada się na bardzo duże obłożenie sal. Zwiększenie frekwencji wynika m.in.

z wprowadzenia atrakcyjnych, nowych propozycji zajęć. W 2026 roku celem jest utrzymanie oferty na dotychczasowym poziomie.

Sport i rekreacja na terenie Gminy Miejskiej Wałcz rozwija się i wspierana jest przez rozbudowaną sieć małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, do której zalicza się: 19 placów zabaw zlokalizowanych w różnych częściach miasta, 7 siłowni zewnętrznych, a także inne obszary sportowo-rekreacyjnych, tj. Street Workout (Promenada Jezioro Raduń, ul. Wojska Polskiego), Skatepark (os. Dolne Miasto), PZU Ścieżka Zdrowia na Bukowinie, boisko do koszykówki (przy ul. Okrężnej i Obrońców Westerplatte), boisko do siatkówki (przy ul. Okrężnej i Wojska Polskiego). Dostępna infrastruktura sportowa wymaga remontów i dalszej rozbudowy, w celu zapewnienia bezpiecznych i dostępnych miejsc rekreacji.

2. Uwarunkowania gospodarcze

2.1 Rynek pracy

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wałczu wynika, że na koniec 2025 r. w Gminie Miejskiej Wałcz zarejestrowanych **było 717 bezrobotnych**, w tym 397 kobiet, co oznacza, że kobiety stanowiły ok. 55,4% ogółu osób bez pracy. Z prawem do zasiłku było 119 osób, w tym 74 kobiety (ok. 16,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych).

Miasto Wałcz koncentruje znaczącą część bezrobocia w skali całego powiatu – przy 1 618 bezrobotnych w powiecie wałeckim na koniec 2025 r., mieszkańcy miasta stanowili ok. 44,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Na poziomie powiatu wałeckiego stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2025 r. wyniosła 11% (wzrost z 9,8% rok wcześniej), przy 1 618 zarejestrowanych bezrobotnych. Jest to poziom wyraźnie wyższy niż średnia dla województwa zachodniopomorskiego – 7,7% oraz średnia dla całego kraju, która według GUS w 2025 r. kształtowała się na poziomie ok. 5,1%. Oznacza to, że rynek pracy w Gminie Miejskiej Wałcz i powiecie wałeckim jest trudniejszy niż przeciętnie w regionie i w Polsce, choć w analizach Wojewódzkiego Urzędu Pracy powiat wałecki zaliczany jest do obszarów o relatywnie lepszej sytuacji na tle części wschodnich powiatów województwa zachodniopomorskiego (gdzie bezrobocie sięga 13–17%).

W analizowanych latach 2020-2025 widoczna jest tendencja wzrostowa liczby osób pozostających bez pracy w Gminie Miejskiej Wałcz. Na koniec grudnia 2025 r. odnotowano 717 bezrobotnych, co wskazuje na ich znaczny wzrost w ostatnim roku.

Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Wzrost liczby osób bezrobotnych w Gminie Miejskiej Wałcz jest zjawiskiem niepokojącym dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. W latach 2020–2025 dane dotyczące poziomu bezrobocia pokazują, że kobiety stanowią największy odsetek osób pozostających bez pracy. Taka sytuacja wynika zazwyczaj z kilku czynników, takich jak: brak motywacji do podjęcia zatrudnienia, obowiązki związane z opieką nad osobami zależnymi, niższy poziom wykształcenia i doświadczenia zawodowego, a także ograniczona liczba ofert pracy skierowanych do kobiet na lokalnym rynku.

Oprócz kobiet, istotną część wśród osób bezrobotnych stanowią jednostki należące do grup uznawanych za znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Do grup tych należą osoby młode (do 30 roku życia), osoby starsze (powyżej 50 roku życia) oraz długotrwale bezrobotni. Na koniec 2025 r. zarejestrowano w Gminie Miejskiej Wałcz 153 osoby bezrobotne poniżej 30 roku życia i 186 osób powyżej 50 roku życia. W obu grupach w porównaniu z 2020 r. odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w Wałczu na koniec 2025 r. wynosiła 334 osoby.

Tabela 23 Osoby bezrobotne z terenu Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
bezrobotne kobiety	369	285	325	321	324	397
osoby do 30 roku życia	147	103	136	132	128	153

osoby po 50 roku życia	174	144	158	145	163	186
długotrwale bezrobotni	288	288	243	253	262	334

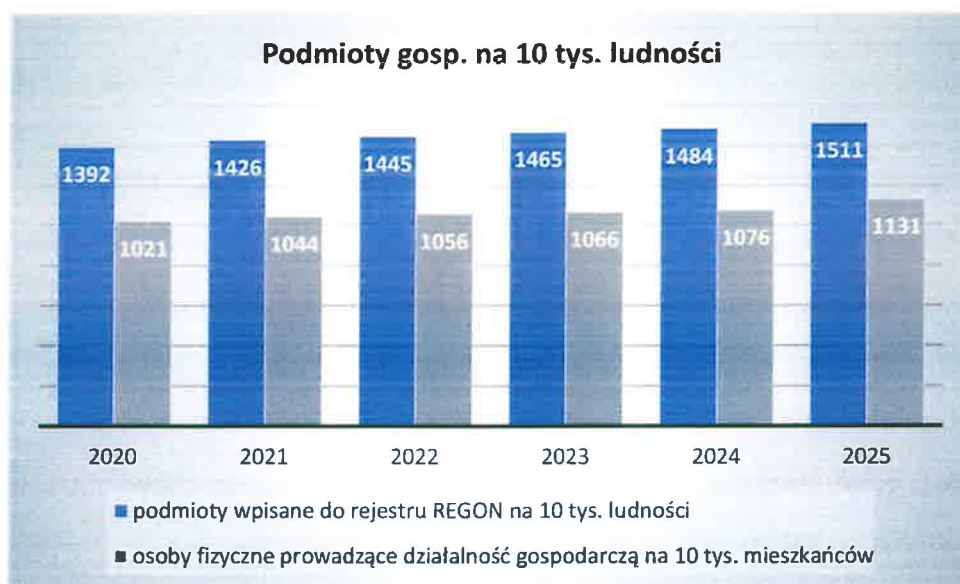
Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Bezrobocie to nie tylko problem jednostki, ale także całych społeczności i gospodarki. Występowanie wysokiego poziomu bezrobocia wpływa negatywnie na kondycję społeczną, psychologiczną i ekonomiczną obywateli. Brak dochodów powoduje obniżenie poziomu życia. Osoby bezrobotne często nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb (mieszkanie, żywność, edukacja, opieka zdrowotna), co prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej. Bezrobocie jest jednym z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz.

2.2 Podmioty gospodarcze

Według danych GUS na 10 tys. ludności w Gminie Miejskiej Wałcz w ewidencji REGON zarejestrowanych **było 1 511 podmiotów gospodarczych, z czego 1 131 było prowadzonych przez osoby fizyczne**. Liczba podmiotów gospodarczych w analizowanych latach 2020-2025 wskazuje a tendencję wzrostową.

Wykres 19 Liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji REGON na 10 tys. ludności w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Wzrost gospodarczy to proces długofalowego zwiększania się zdolności gospodarki do wytwarzania dóbr i usług w danym okresie. Najczęściej mierzy się go jako zmianę realnego produktu krajowego brutto (PKB) w ujęciu rocznym. Jest jednym z podstawowych wskaźników oceniających kondycję gospodarki. Tendencją wzrostu gospodarczego jest

również liczba nowo powstających przedsiębiorstw oraz jej stosunek do podmiotów likwidowanych. W analizowanym okresie lat 2020-2025 na terenie Gminy Miejskiej Wałcz **stosunek liczby podmiotów nowo powstałych do likwidowanych jest wyższy**. W 2025 r. odnotowano powstanie 81 nowych podmiotów gospodarczych, a zlikwidowano 49 podmiotów.

Wykres 20 Liczba podmiotów nowo powstałych i likwidowanych na 10 tys. ludności w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2025 r. wprowadzono do CEIDG 572 wniosków, które dotyczyły:

- założenia działalności gospodarczej – 82 wnioski;
- zmiany wpisu w CEIDG – 244 wnioski;
- zawieszenia działalności gospodarczej – 111 wniosków;
- wznowienia działalności gospodarczej – 54 wnioski;
- zakończenia działalności gospodarczej – 81 wniosków.

Na koniec grudnia 2025 r. w CEIDG znajdowało się 1 557 wpisów, dla których główne miejsce wykonywania działalności gospodarczych znajdowało się na terenie miasta Wałcz.

Aktywnych było 1 194 podmioty.

Do najważniejszych pracodawców na obszarze miasta należą:

- EAGLE Sp. z o.o.
- PZZ WAŁCZ Sp. z o.o.
- Ekomech Sp. z o.o.
- INVESTA Sp. z o.o.

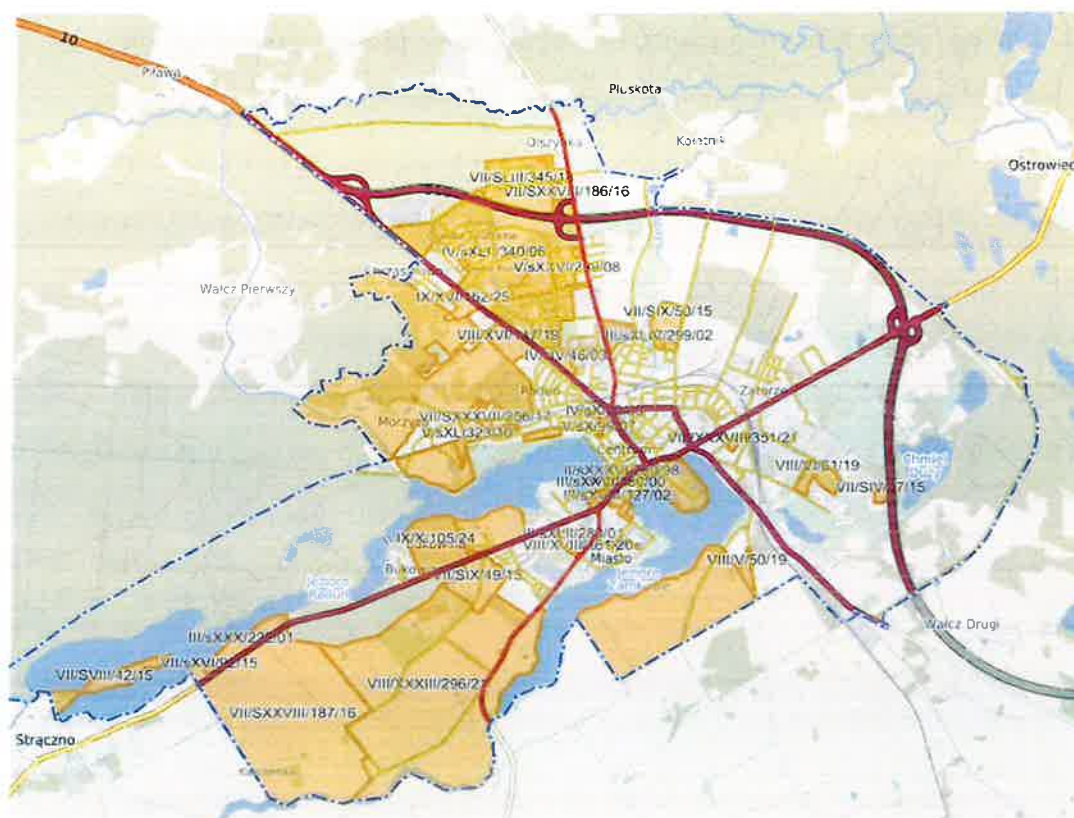
- BRACIA SADOWNICY Sp. z o.o.
- ESJOT SP. k.
- MGN Sp. z o.o.
- IMW Sp. z o.o.
- ALBOR Sp. z o.o.
- YARA Sp. z o.o.
- Wartrans Sp. z o.o.
- Transport i Spedycja Kowalczyk
- Graff s.c.

Z badań wynika, że rynek pracy nie zaspokaja potrzeb mieszkańców w znalezieniu zatrudnienia. Wzrasta liczba osób bezrobotnych i Gmina Miejska Wałcz zmierza się z problemem migracji osób młodych i wykształconych.

2.3 Planowanie przestrzenne

Obecnie na terenie Gminy Miejskiej Wałcz obowiązuje *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wałcz* zatwierdzone Uchwałą nr VII/SLII/330/18 Rady Miasta Wałcz z dnia 26 czerwca 2018 r. Na dzień 10.02.2026 r. obowiązywało 48 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp). **Pokrycie gminy obowiązującymi mpzp wynosi 1 240 ha, co stanowi ok. 32% powierzchni gminy.**

Mapa 6 Miejsowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Wałcz

Źródło: <https://mwalcz.e-mapa.net/>

W 2025 r. wydano 128 decyzji ustalających warunki zabudowy, 29 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 2 decyzje w sprawie opłat planistycznych. Dodatkowo wydano 340 zaświadczeń o zgodności zamierzonego sposobu użytkowania obiektu budowlanego z ustaleniami obowiązującego mpzp/o przeznaczeniu nieruchomości zgodnie z mpzp lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wałcz oraz o rewitalizacji.

Miasto nie posiada jeszcze opracowanego planu ogólnego. W tej sprawie podjęto uchwałę nr IX/IX/93/24 Rady Miasta Wałcz z dnia 29 października 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Miejskiej Wałcz.

2.4 Gospodarka mieszkaniowa i mienie gminne

Gmina Miejska Wałcz posiada całkowitą powierzchnię geodezyjną wynoszącą 3 817 ha. Wałcz jest właścicielem gruntów o łącznej powierzchni ponad 692 ha (użytkowanie wieczyste – 28ha, trwałe zarząd – 13,5 ha, dzierżawa – 74 ha), a także gruntów w użytkowaniu wieczystym o powierzchni:

- 6,44 ha położonych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz (wysypisko śmieci),

- 0,5892 ha będących własnością Skarbu Państwa (m.in. tereny na os. Moje Marzenie),
- 0,8277 ha będących własnością Skarbu Państwa (m.in. tereny przejęte od PKP).

Gmina Miejska Wałcz posiada 759 lokali mieszkalnych, 59 lokali użytkowych i 17 garaży (w tym 1 na częściach wspólnych). W 2024 r. z zasobu komunalnego miasta przyznano 7 lokali. Liczba złożonych wniosków o lokale wynosiła 48. Liczba gospodarstw domowych oczekujących na lokal o najmie socjalnym to 34 (150 osób), z kolei liczba gospodarstw domowych oczekujących na lokal na czas nieoznaczony wynosiła 30 (92 osoby). Widoczna jest potrzeba rozbudowy budynków mieszkalnych (komunalnych, socjalnych), a także mieszkań wspomaganych i treningowych, ze względu wzrastających potrzeb mieszkańców do tego typu lokali. Dostrzegalnym problemem w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym jest również zły stan budynków mieszkalnych – zniszczone fasady domów, brak estetyki przestrzennej.

3. Uwarunkowania środowiskowe

3.1 Infrastruktura techniczna

3.1.1 Komunikacja drogowa

W 2025 r. na terenie Gminy Miejskiej Wałcz istniała rozwinięta infrastruktura sieci drogowej obejmująca:

- 1) Drogi główne ruchu przyspieszonego (GP) o długości 6,772 km (o powierzchni 37,261 tys. m², w tym o powierzchni bitumicznej – 6,772 km. Suma powierzchni poboczy wynosi 2 283 m², chodników i ścieżek rowerowych – 23 232 m²).
- 2) Drogi lokalne (L) o długości 17,578 km (powierzchnia 94,381 tys. m²), w tym o powierzchni bitumicznej – 14,895 km, z kostki – 0,585 km, z nieulepszonej brukowcowej – 0,064 km, z tłuczniowej – 0,307 km, z gruntowej wzmocnionej żwirem – 0,288 km, z gruntowej naturalnej – 1,439 km. Suma powierzchni poboczy wynosi 2 789 m², chodników i ścieżek rowerowych – 40 553 m²).
- 3) Drogi dojazdowe (D) o długości 25,542 km (o powierzchni 136,375 tys. m²), w tym o powierzchni bitumicznej – 10,658 km, z betonowej – 0,168 km, z kostki – 12,405 km, z tłuczniowej – 0,674 km, z gruntowej wzmocnionej żwirem – 0,917 km oraz z gruntowej naturalnej – 0,363 km. Suma powierzchni poboczy wynosi 2 964 m², chodników i ścieżek rowerowych – 48 386 m²).

Każdego roku władze miasta dbają o poprawę bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez **rozbudowę/remont istniejącej sieci dróg w obszarze miasta**. Dodatkowo w celu poprawy warunków życia mieszkańców Wałcza wzmacniana jest infrastruktura komunikacyjna poprzez remonty/budowy chodników, oświetlenia, poboczy, parkingów itp. Z danych pozyskanych wynika, że w ostatnich latach zrealizowano szereg inwestycji infrastrukturalnych w obszarze modernizacji dróg gminnych, tj.:

- 1) Modernizacji drogi od Ronda Rotmistrza Pileckiego do Przedszkola nr 8 (nowa nawierzchnia, parkingi, ścieżka pieszo-rowerowa; wartość zadania: 1 931 703,85 zł).
- 2) Przebudowa i poprawa infrastruktury dwóch ulic: Warzywnej i Krótkiej (nowa nawierzchnia, chodniki, zjazdy i dojścia do wszystkich nieruchomości graniczących z inwestycją, parking dla samochodów osobowych, w ilości 13 miejsc postojowych, kanalizację deszczową, kanalizację sanitarną, wodociągi, oświetlenie uliczne; wartość zadania: 1 679 625,54 zł).
- 3) Przebudowa ul. Bursztynowej, Brylantowej, Szmaragdowej i Chrząstkowo (nowa nawierzchnia, chodniki, zjazdy i dojścia do wszystkich posesji, kanalizacja deszczowa, przebudowa napowietrznej linii energetycznej; wartość zadania: 11 022 862,06 zł).
- 4) Przebudowa ul. Wilczej (nowa nawierzchnia, chodniki, zjazdy i dojścia do wszystkich posesji, kanalizacja deszczowa, przebudowa skrzyżowania; wartość zadania: 8 486 215,35 zł).
- 5) Modernizacja drogi wewnętrznej do budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Wojska Polskiego 52a w aspekcie zgodności z przepisami z zakresu ochrony przeciwpożarowej (nowa nawierzchnia, chodnik, parkingi, kanalizacja deszczowa, plac manewrowy; wartość zadania: 789 551,98 zł).
- 6) Przebudowa chodnika na ul. Kruczej (wjazdy chodniki, krawężniki; wartość zadania: 200 000,00 zł).
- 7) Przebudowa chodnika na ul. Dąbrowskiego (wjazdy chodniki, krawężniki; wartość zadania: 199 996,63 zł).
- 8) Modernizacja przepustów na rzece Pilca (prace mające na celu poprawę przepustowości oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego; w ramach inwestycji wymieniono stare, zniszczone przepusty na nowoczesne

- konstrukcje, które umożliwiają swobodny przepływ wody, jednocześnie minimalizując ryzyko zalania pobliskich terenów; wartość zadania: 116 604,00 zł).
- 9) Budowa drogi wewnętrznej z infrastrukturą – łącznik droga przeciwpożarowa z ul. Kościuszki.
 - 10) Oświetlenie miasta LED – w ramach zadania dokonano wymiany 1230 opraw oświetleniowych na LED.
 - 11) Wykonanie oświetlenia ścieżki pieszo - rowerowej w ciągu ul. Nowomiejskiej do ul. Chrząstkowo.
 - 12) Budowa chodnika na ul. 1 Maja.
 - 13) Budowa drogi gminnej lokalnej łączącej ul. gen. W. Andersa z Al. Zdobywców Wału Pomorskiego (etap III – odcinek od km ok. 0+320 do ul. gen. W. Andersa) wraz z budową skrzyżowania z ul. gen. W. Andersa (drogą wojewódzką nr 178) w Wałczu.
 - 14) Budowa drogi gminnej lokalnej łączącej ul. Gen. Andersa z Al. Zdobywców Wału Pomorskiego.
 - 15) Przebudowa drogi – ul. Morzyce.
 - 16) Budowa drogi wewnętrznej włączającej się do ul. Żabiej wraz z infrastrukturą drogową (kanalizacja deszczowa i kanał technologiczny przepustowy);
 - 17) Budowa drogi wewnętrznej z infrastrukturą – łącznik droga przeciwpożarowa z ul. Kościuszki.
 - 18) Wykonanie oświetlenia na ul. Andersa.
 - 19) Budowa chodnika za pietą w stronę osiedla Kościuszki.

Komunikację publiczną zapewniają linie autobusowe. Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz istnieje rozbudowana sieć ścieżek rowerowych o łącznej długości 18 077 m. Jednakże w kontekście zdiagnozowanych problemów społeczno-gospodarczych widnieje potrzeba rozbudowy istniejącej sieci ścieżek rowerowych w granicach miasta. Obecny system ścieżek nie tworzy zamkniętego obiegu komunikacyjnego. Warto podkreślić, że spójny i rozbudowany system komunikacji rowerowej stanowi alternatywne połączenia komunikacyjne do wzmacniającego się ruchu samochodowego i wpływa na poprawę jakości powietrza na terenie miasta.

Mapa 7 Sieć ścieżek rowerowych na terenie miasta Wałcz

Źródło: dane z Urzędu Miasta Wałcz

Pomimo podejmowania działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców w zakresie infrastruktury drogowej widnieje dalsza potrzeba budowy/rozbudowy/remontu dróg lokalnych oraz budowy chodników i montaż oświetlenia ulicznego. Mieszkańcy zauważają wiele deficytów w tym zakresie, co potwierdzają badania społeczne przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz.

3.1.2 Sieć wodociągowa

Gmina Miejska Wałcz posiada rozbudowany układ sieci wodociągowej obejmujący całe miasto. Podmiotem odpowiedzialnym za dostawę wody do gospodarstw domowych jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r. wyniosła 67,3 km sieci rozdzielczej. W porównaniu do roku 2020 długość sieci wodociągowej na terenie miasta uległa zwiększeniu o 3,8 km. Długość przyłączy wodociągowych wyniosła 33,5 km. Spółka dostarczyła w 2024 r. do gospodarstw domowych i zakładów pracy 898,6 tys. m³ wody. Wymieniono 465 wodomierzy oraz 67 przyłączy wodociągowych.

Tabela 24 Sieć wodociągowa na terenie miasta Wałcz w latach 2020-2023

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Długość sieci magistralnej [km]	3	3	3	3	3	3
Długość sieci rozdzielczej [km]	63,5	65,6	66,5	66,8	67,8	67,3
Długość przyłączy wodociągowych [km]	30,8	31,4	32,1	32,3	33,1	33,5
Ilość sprzedażowa dostarczanej wody [tys. m ³]	975,4	953,6	937,0	933,8	940,7	898,6
Liczba awarii sieci rozdzielczych [szt.]	14	14	15	20	15	11
Liczba wymienionych wodomierzy [szt.]	394	305	617	586	719	465
Liczba wymienionych przyłączy wodociągowych [szt.]	11	11	34	57	54	67
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej [%]	100	100	100	100	100	100

Źródło: dane Urzędu Miasta Wałcz

W 2024 r. Spółka zrealizowała roboty odpłatne na łączną wartość 873,5 tys. zł. Najważniejsze odpłatne zadania dotyczyły przede wszystkim zagospodarowania turystycznego miasta Wałcz oraz budowy sieci kanalizacji deszczowej przy ul. Wileńskiej oraz budowa przepompowni ścieków przy ul. Kołobrzeskiej. Widnieje potrzeba dalszej rozbudowy i remontów sieci wodociągowej, aby unikać awarii sieci w przyszłości i zapewnić mieszkańcom wodę dobrej jakości.

3.1.3 Sieć kanalizacyjna

System gospodarki ściekowej na terenie miasta Wałcz jest realizowany przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w 2025 r. wyniosła 76,8 km, a długość przyłączy kanalizacyjnych – 77,7 km. W badanych latach 2020-2025 nastąpił wzrost długości sieci kanalizacyjnej na terenie miasta. Z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta przyłączonych jest 96,9% budynków mieszkalnych. W 2025 r. odebrano od mieszkańców 1 107,1 tys. m³ ścieków, co wskazuje na znaczny wzrost w porównaniu z rokiem 2020.

Tabela 25 Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	75,7	76,4	76,5	76,6	76,7	76,8
Długość przyłączy kanalizacji sanitarnej [km]	74,9	75,7	76,5	76,9	77,4	77,7
Ilość sprzedażowa w zakresie odebranych ścieków [tys. m ³]	1 109,0	1 067,5	1 060,2	1 078,7	1 137,6	1 107,1
Liczba awarii sieci kanalizacyjnej [szt.]	214	243	241	189	186	141
Liczba remontów studni [szt.]	14	6	8	0	6	7
Czyszczenia hydrodynamiczne [mb.]	5 395	5 400	1 600	4 210	4 152	7 202
Liczba wymienionych przyłączy sanitarnych [szt.]	1	1	4	0	2	0
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej [%]	96,6	98,1	98,3	99,1	96,9	96,9

Źródło: dane Urzędu Miasta Wałcz

3.1.4 Sieć szerokopasmowa

Dużą potrzebą współczesnego rozwoju społeczno-gospodarczego jest dostęp do komunikacji, którą zapewnia szerokopasmowy internet. „Narodowy Plan Szerokopasmowy” (NPS) określa politykę rządu dotyczącą zapewnienia obywatelom i przedsiębiorcom dostępu do nowoczesnych usług komunikacji elektronicznej. Na przestrzeni lat 2013-2018 należy dostrzec pozytywny wzrost poziomu pokrycia kraju infrastrukturą szerokopasmową, umożliwiającą korzystanie z usług dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s.

Dostęp do internetu w Gminie Miejskiej Wałcz można uznać za stosunkowo dobry, ale z wyraźnymi „kieszeniami wykluczenia cyfrowego”, które wciąż wymagają działań inwestycyjnych. Z najnowszego raportu „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do internetu” (dane na 30.09.2024 r.) wynika, że Gminie Miejskiej Wałcz jest 3 000 punktów adresowych. 2 390 punktów (79,7%) znajduje się w zasięgu stacjonarnych usług szerokopasmowych, natomiast 610 punktów (20,3%) pozostaje poza zasięgiem (tzw. białe plamy). W strukturze zasięgu:

- rzeczywisty zasięg (tam, gdzie faktycznie można zamówić usługę) obejmuje 2 205 adresów – 73,5% wszystkich punktów,
- zasięg wyłącznie hurtowy – 175 adresów (5,8%),

- zasięg teoretyczny – 10 adresów (0,3%).

Oznacza to, że większość mieszkańców i instytucji w mieście ma realny dostęp do stałego internetu, ale ok. jedna piąta adresów wciąż pozostaje poza zasięgiem sieci stacjonarnej.

Struktura przepustowości w Gminie Miejskiej Wałcz pokazuje wyraźną przewagę nowoczesnej infrastruktury: 2 089 punktów adresowych (87,4% tych w zasięgu, ok. 70% wszystkich adresów) ma dostęp do łącz o przepustowości ok. 1 Gb/s (1000 Mb/s). Niższe prędkości (30–100 Mb/s) występują, ale obejmują relatywnie niewielką część budynków – w dużej mierze są to pozostałości starszych technologii miedzianych. Jeśli chodzi o rodzaj medium, zasięgi w mieście kształtują się następująco:

- światłowód – 68,3% wszystkich zgłoszonych zasięgów,
- kable miedziane (parowe) – 25,5%,
- kable koncentryczne (kablone) – 5,9%,
- FWA (radiowe) – 0,4%.

To oznacza, że Wałcz w dużej mierze opiera się już na infrastrukturze światłowodowej, co jest mocnym atutem z punktu widzenia konkurencyjności, pracy zdalnej, e-usług publicznych i edukacji.

Na terenie Gminy Miejskiej Wałcz działa wielu operatorów stacjonarnych, m.in.: ASTA-NET, Orange, Netia, Fiberhost, Światłowód Inwestycje, Vectra, lokalny DAINET oraz operatorzy hurtowi i infrastrukturalni (m.in. NASK, TK Telekom, P4, T-Mobile, Polkomtel). Taka liczba podmiotów świadczących usługi detaliczne i hurtowe sprzyja konkurencji cenowej, dostępności różnych ofert (internet, TV, pakiety), a także relatywnie wysokiej jakości usług i możliwości wyboru dostawcy przez mieszkańców.

Dla Gminy Miejskiej Wałcz zgłoszono plany inwestycyjne obejmujące 721 punktów adresowych w ciągu kolejnych trzech lat. Z tego 473 adresy są już w zasięgu rzeczywistym (modernizacje/rozbudowa), 36 (łącznie hurtowy + teoretyczny) to adresy, gdzie zasięg ma być „wzmocniony”, 207 punktów to białe plamy, które mają dopiero zostać objęte zasięgiem. W praktyce oznacza to, że przy realizacji tych planów odsetek adresów bez zasięgu stacjonarnego internetu w mieście powinien znacząco się zmniejszyć.

Dostęp mieszkańców do internetu uzupełnia internet mobilny. Mapy zasięgu operatorów (Orange, Plus, Play, T-Mobile) oraz serwisy takie jak nPerf pokazują, że Wałcz jest objęty

zasięgiem co najmniej 4G/LTE wszystkich głównych sieci, z punktowym dostępem do 5G (zależnie od operatora i konkretnej lokalizacji). Dla użytkowników praktycznie oznacza to możliwość korzystania z mobilnego internetu jako uzupełnienia lub alternatywy dla łączy stacjonarnych – szczególnie w obszarach, które jeszcze pozostają białymi plamami w sieci stałej.

Gminę Miejską Wałcz charakteryzuje **wysoki poziom wyposażenia w nowoczesną infrastrukturę telekomunikacyjną**, z dominującym udziałem światłowodu i dużym odsetkiem adresów z dostępem do łączy gigabitowych. Jednocześnie ok. **20% punktów adresowych** pozostaje poza zasięgiem stacjonarnego internetu i stanowi obszar wymagający dalszych inwestycji – zarówno ze strony operatorów komercyjnych, jak i potencjalnego wsparcia ze środków publicznych.

3.2 Jakość powietrza

W województwie zachodniopomorskim pomiary jakości powietrza dokonywane są w podziale na trzy strefy: Aglomerację szczecińską, miasto Koszalin i strefę zachodniopomorską, do której należy Gmina Miejska Wałcz. Zgodnie z *Roczną oceną jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim – raport wojewódzki za rok 2024* (GIOŚ RWMŚ w Szczecinie, 2025 r.) na terenie Gminy Miejskiej Wałcz wyznaczono obszar przekroczeń docelowego stężenia rocznego O_3 w powietrzu ze względu na kryterium ochrony zdrowia i roślin.

W rocznej ocenie jakości powietrza za rok 2024 z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, żadna strefa w województwie zachodniopomorskim nie otrzymała klasy C. W przypadku wszystkich badanych zanieczyszczeń każda z trzech stref województwa została sklasyfikowana jako A (A1 pod kątem pyłu zawieszonego $PM_{2,5}$ faza II). Ocenę przeprowadzono głównie w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w roku 2024 na stacjach włączonych do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska. Jako metody uzupełniające metody szacowania uwzględniające wyniki modelowania matematycznego za rok 2024, a także informacje o lokalizacji źródeł i wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Tabela 26 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM_{2,5})

Nazwa strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
aglomeracja szczecińska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A1
miasto Koszalin	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A1
strefa zachodniopo- morska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A1

Źródło: Roczna ocena powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2024, s. 91.

Chociaż w roku 2024 w ocenie jakości powietrza żadna strefa w województwie zachodniopomorskim nie uzyskała klasy C ze względu na kryteria określone pod kątem ochrony zdrowia ludzi, warto podkreślić, że zgodnie z zasadami oceny rocznej, klasę strefy dla danego zanieczyszczenia określa się na podstawie jego stężeń występujących w rejonach potencjalnie najbardziej zanieczyszczonych rozważaną substancją. W rezultacie, w przypadku wystąpienia obszaru przekroczeń wartości normatywnych zanieczyszczenia nawet o małym zasięgu decyduje on o wyniku klasyfikacji całej strefy (nawet o dużej powierzchni). Należy zatem pamiętać, że potencjalne zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie oznacza złej sytuacji na terenie całej strefy – a jest jedynie sygnałem, że w strefie istnieją obszary wymagające podjęcia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem rozważanego zanieczyszczenia.

Z kolei w rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2024 r. z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę roślin, w przypadku wszystkich zanieczyszczeń strefa zachodniopomorska uzyskała klasę A. Na uwzględnionym w ocenie stanowisku pomiarowym tła pozamiejskiego, zlokalizowanym w Widuchowej (powiat gryfiński), nie zanotowano wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych/docelowych określonych dla kryterium celu ochrony roślin. Strefa zachodniopomorska została natomiast zaliczona do klasy D2 z uwagi na przekroczenie

kryterium celu długoterminowego ustanowionego dla ozonu, zarejestrowane na stanowisku w Widuchowej.

Tabela 27 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa zachodniopomorska	PL3203	A	A	A

Źródło: Roczna ocena powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2024, s. 99.

Stan jakości powietrza w Gminie Miejskiej Wałcz można określić jako dobry. Przekroczenia zanieczyszczenia powietrza dotyczyły tylko ozonu O₃. Do dwóch głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza w mieście można zaliczyć zanieczyszczenia komunikacyjne oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji. W okresie zimowym wzrasta emisja pyłów i zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem paliw stałych w kotłowniach indywidualnych i indywidualnych piecach centralnego ogrzewania. Negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają lokalne kotłownie pracujące na potrzeby centralnego ogrzewania, a także małe przedsiębiorstwa, podmioty gospodarcze spalające węgiel w celach grzewczych lub technologicznych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powoduje, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego. Niska sprawność i efektywność technologii spalania są poważnym źródłem emisji zanieczyszczeń. Co więcej, głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, często zawierający znaczne ilości siarki.

W dniu 14 września 2023 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwalił aktualizację programu ochrony powietrza (POP) wraz z planem działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej. Celem tworzenia programów ochrony powietrza jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu na obszarach, gdzie występują przekroczenia. Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Integralną częścią POP są Plany Działań Krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych, informowania społeczeństwa

w sytuacjach alarmowych w strefach województwa zachodniopomorskiego w danym roku kalendarzowym. Zgodnie z aktualizacją POP Gmina Miejska Wałcz w ramach działań naprawczych ma osiągnąć w 2026 r. redukcję emisji benzo(a)pirenu do powietrza na poziomie 0,0073 Mg/rok.

3.3 Odnawialne źródła energii

Wraz z wciąż rosnącym zapotrzebowaniem na energię, a przy jednoczesnym wyczerpywaniu się zasobów konwencjonalnych, wzrasta zainteresowanie alternatywnymi sposobami pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Energia odnawialna jest to energia pochodząca z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwana z odnawialnych niekopalnych źródeł energii (energia: wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna, fal, prądów i pływów morskich, oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych).

Gmina Miejska Wałcz w latach 2020-2024 zrealizowała następujące projekty w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:

- Wymiana taboru miejskiego na niskoemisyjny”, w ramach którego zakupiono 5 autobusów niskoemisyjnych.
- Zakup samochodu służbowego typu furgon z napędem elektrycznym wraz z ładowarką – przeznaczonego dla Straży Miejskiej, w ramach którego zakupiono samochód elektryczny wraz z ładowarką.
- Poprawa jakości transportu miejskiego w Gminie Miejskiej Wałcz poprzez zakup taboru niskoemisyjnego, w ramach którego zakupiono 8 autobusów elektrycznych oraz 4 mobilne ładowarki.

3.4 System hydrologiczny gminy

Wody powierzchniowe

Cała gmina Wałcz znajduje się w całości na obszarze dorzecza Odry. Tereny gminy miejskiej Wałcz położone są w całości w regionie wodnym Noteci (dorzecze Odry). Do terenów gminy miejskiej Wałcz zastosowanie ma Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry – przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 335), Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry – przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 2714) oraz Plan przeciwdziałania skutkom suszy - przyjęty rozporządzeniem Ministra

Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie jego przyjęcia (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

Wszystkie wymienione plany podlegają przeglądowi oraz aktualizacji co 6 lat (art. 318 ust. 5, art. 173 ust. 19, art. 185 ust. 8 ustawy Prawo wodne). Skutkiem tego zawarte w nich ustalenia mogą ulegać cyklicznym zmianom.

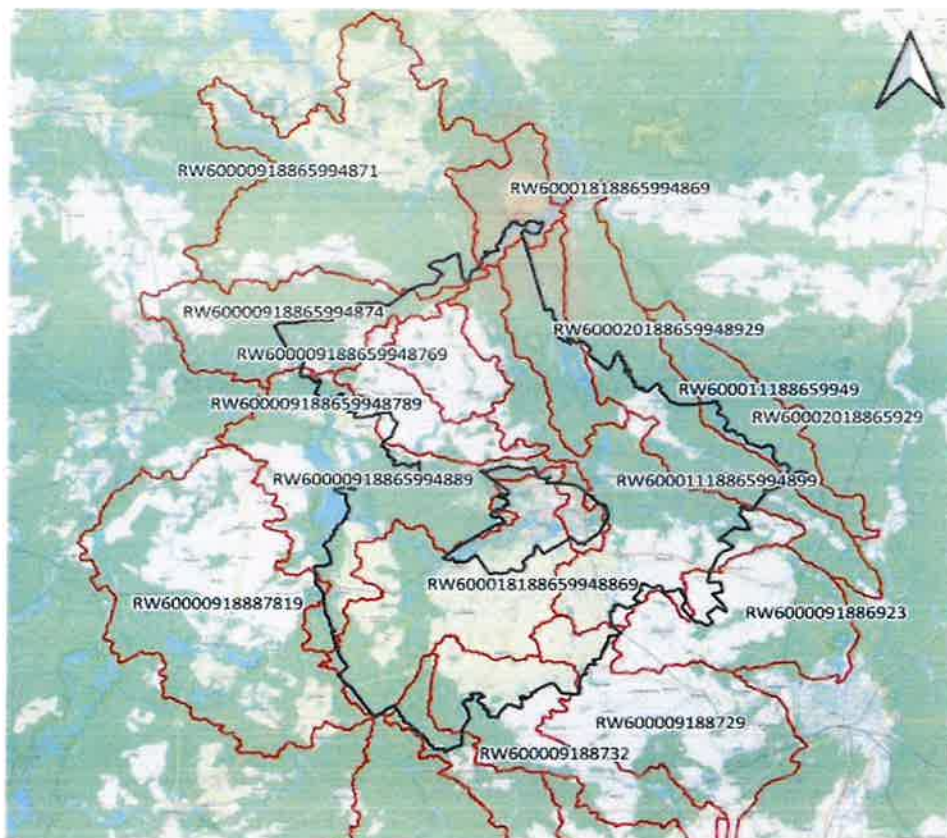
Gmina Miejska Wałcz leży w granicach zlewni 5 JCWP, które ujęte zostały w poniższym zestawieniu.

Tabela 28 JCWP na terenie Gminy Miejskiej Wałcz

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
RW60000918865994889	Piławka	zły stan wód	niezagrożona
RW600018188659948869	Żydówka (Młynówka/Pilica)	zły stan wód	zagrożona
RW60001118865994899	Dobrzyca od Świerczyńca do ujścia	Brak danych	zagrożona
LW10634	Raduń	zły stan wód	zagrożona
LW10636	Zamkowe	zły stan wód	zagrożona

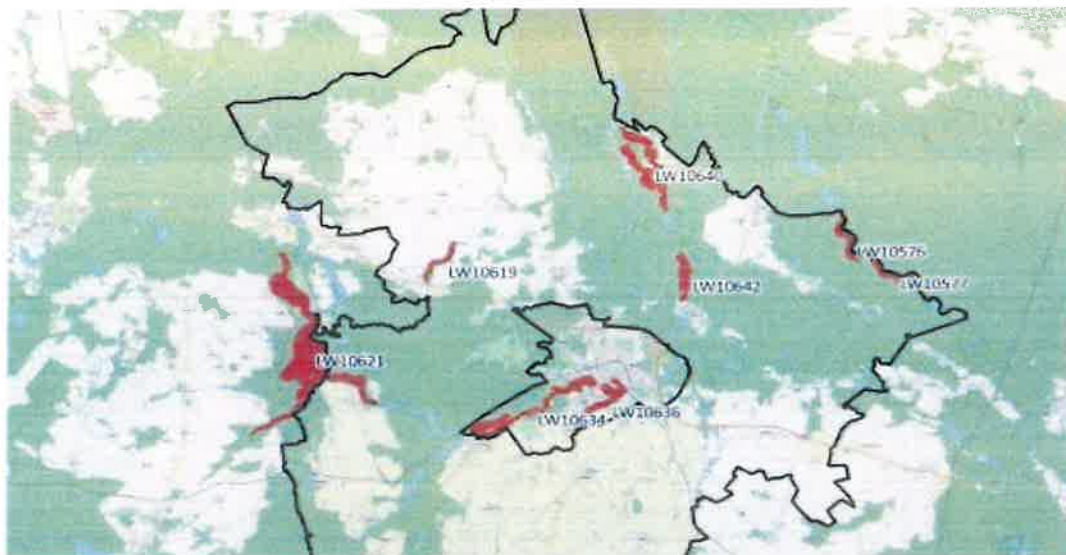
Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

Mapa 8 Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych rzecznych

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wałcz na lata 2025-2028 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2029- 2032, s. 40.

Mapa 9 Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych jeziornych

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wałcz na Lata 2025-2028 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2029- 2032, s. 41.

Wody podziemne

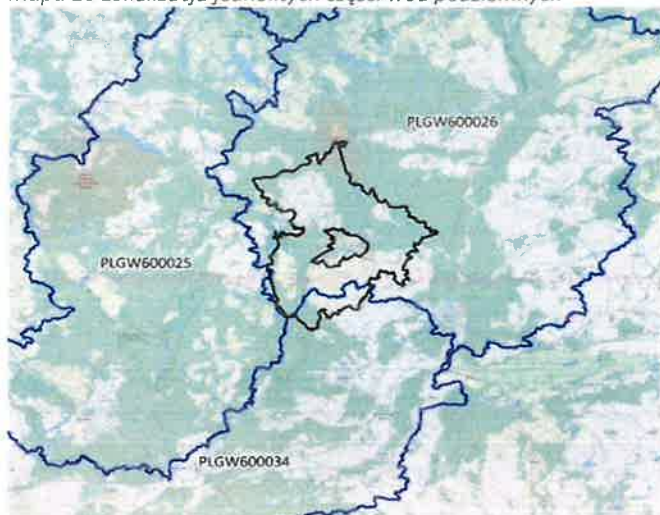
Zgodnie z podziałem Polski na 172 Jednolite Części Wód Podziemnych obszar Gminy Miejskiej Wałcz leży w obrębie jednego JCWPd - 26 (GW600026).

Tabela 29 JCWPd na terenie Gminy Miejskiej Wałcz

Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW600026	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>

Mapa 10 Lokalizacja jednolitych części wód podziemnych

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wałcz na lata 2025-2028 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2029- 2032, s. 44.

Gmina Miejska Wałcz położona jest w granicach jednego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – Wałcz-Piła (nr 125). Zbiornik nr 125 o powierzchni 1712 km² posiada zasoby dyspozycyjne na poziomie 125 112 m³ /d.

Mapa 11 Położenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych na tle Gminy Wałcz

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wałcz na Lata 2025-2028 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2029- 2032, s. 45.

3.5 Zagrożenie suszą i powodzią

Zjawisko suszy stanowi jedno z istotnych zagrożeń naturalnych, którego znaczenie wzrasta w związku z obserwowanymi zmianami klimatycznymi. W przeciwieństwie do powodzi susza rozwija się zazwyczaj stopniowo, obejmując znaczne obszary i oddziałując długotrwale na zasoby wodne, ekosystemy, gospodarkę oraz warunki życia mieszkańców.

Podstawowym dokumentem planistycznym odnoszącym się do tego zagrożenia jest **Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)**, przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U. z 2021 r. poz. 1615). Dokument został opracowany na okres 2021–2027 i stanowi podstawowy dokument strategiczny określający kierunki działań służących ograniczaniu skutków suszy w Polsce. Zgodnie z PPSS ocena zagrożenia suszą uwzględnia cztery podstawowe typy tego zjawiska:

- suszę atmosferyczną – związaną z długotrwałym niedoborem opadów atmosferycznych;
- suszę rolniczą – będącą następstwem niedostatecznej ilości wody w glebie dla prawidłowego funkcjonowania roślin;
- suszę hydrologiczną – przejawiającą się obniżeniem przepływów w ciekach oraz poziomiu wód powierzchniowych;
- suszę hydrogeologiczną – związaną z długotrwałym obniżeniem poziomu wód podziemnych.

Poszczególne rodzaje suszy są ze sobą powiązane i mogą następować kolejno po sobie.

Długotrwały niedobór opadów atmosferycznych może prowadzić do zmniejszenia wilgotności gleby, następnie obniżenia stanów wód powierzchniowych, a przy utrzymywaniu się niekorzystnych warunków również do zmniejszenia zasobów wód podziemnych.

Gmina Miejska Wałcz posiada specyficzne uwarunkowania wodne wynikające m.in. z obecności licznych jezior oraz terenów zielonych. Do najważniejszych elementów systemu hydrograficznego miasta należą przede wszystkim jeziora Raduń i Zamkowe, natomiast szerszy układ hydrograficzny związany jest z dorzeczem Noteci. Obecność jezior oraz terenów biologicznie czynnych zwiększa lokalne możliwości retencjonowania wody, jednak nie eliminuje zagrożenia występowaniem suszy. Długotrwałe okresy bezopadowe połączone z wysokimi temperaturami i zwiększonym parowaniem mogą powodować obniżanie poziomu wód powierzchniowych, zmniejszanie wilgotności gleby oraz pogorszenie warunków wodnych roślinności miejskiej.

W przypadku Gminy Miejskiej Wałcz szczególnego znaczenia nabiera susza atmosferyczna, która może inicjować kolejne fazy zjawiska. Długotrwały niedobór opadów oraz występowanie wysokich temperatur mogą prowadzić do zwiększenia zapotrzebowania na wodę, pogorszenia kondycji terenów zieleni oraz zwiększenia zagrożenia pożarowego.

Z punktu widzenia miejskiego charakteru jednostki mniejsze znaczenie gospodarcze niż na terenach typowo wiejskich ma susza rolnicza, co nie oznacza jednak braku tego rodzaju zagrożenia. Jej konsekwencje mogą dotyczyć przede wszystkim terenów zielonych, ogrodów działkowych oraz innych powierzchni biologicznie czynnych znajdujących się w granicach miasta.

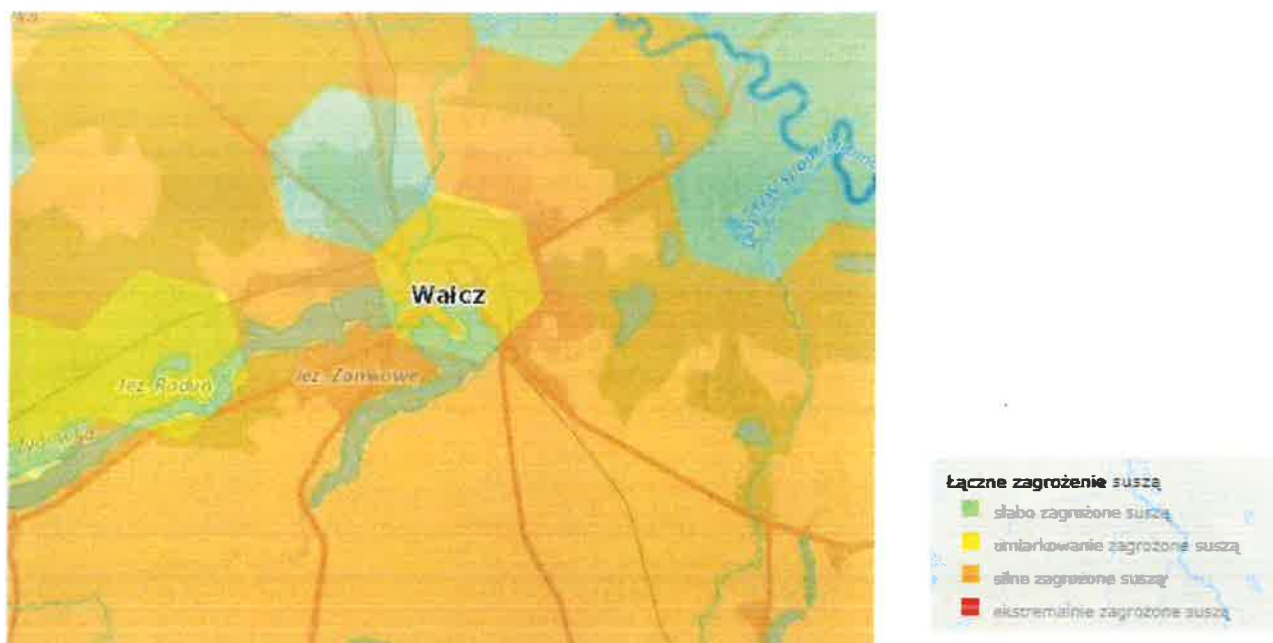
Istotnym zagadnieniem pozostaje również możliwość wystąpienia suszy hydrologicznej, której przejawem może być obniżanie się stanów wód powierzchniowych. Ze względu na znaczącą rolę jezior w strukturze przyrodniczej i przestrzennej Wałcza długotrwałe niedobory wody mogą wpływać na stan lokalnych ekosystemów wodnych i od wód zależnych, warunki siedliskowe oraz walory krajobrazowe i rekreacyjne miasta.

Długotrwałe utrzymywanie się niekorzystnych warunków hydrologicznych może również prowadzić do rozwoju suszy hydrogeologicznej, związanej z ograniczonym zasilaniem zasobów wód podziemnych. Zjawisko to ma szczególne znaczenie z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych oraz zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia ludności w wodę.

Zjawisko suszy należy uznać za istotne uwarunkowanie środowiskowe rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz, wymagające uwzględnienia w polityce przestrzennej, środowiskowej oraz inwestycyjnej miasta. Szczególnego znaczenia nabiera możliwość występowania suszy atmosferycznej oraz jej dalszych konsekwencji w postaci suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej. Mniejsze znaczenie dla miejskiego charakteru jednostki ma natomiast gospodarczy wymiar suszy rolniczej.

W łącznym zestawieniu Gmina Miejska Wałcz klasyfikuje się jako obszar słabo i umiarkowanie zagrożony suszą.

Mapa 12 Obszar zagrożony suszą na terenie Wałcza

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPPSS

Gmina Miejska Wałcz położona jest w obszarze dorzecza Odry, dlatego zagadnienia związane z ochroną przed powodzią i zarządzaniem ryzykiem powodziowym należy rozpatrywać z uwzględnieniem ustaleń **Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (PZRP)**, przyjętego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. z 2022 r. poz. 2714), a także aktualnych map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP).

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych służących ograniczaniu negatywnych konsekwencji powodzi dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. Przyjęte w nim podejście zakłada realizację działań obejmujących trzy zasadnicze obszary zarządzania ryzykiem: zapobieganie powodziom, ochronę przed powodzią oraz właściwe przygotowanie na wypadek jej wystąpienia.

Podstawowym źródłem informacji przestrzennej pozwalającym na określenie zagrożenia powodziowego są mapy zagrożenia powodziowego, opracowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Na mapach tych przedstawiane są m.in. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi:

- 10% – obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie, tj. statystycznie raz na 10 lat (Q10%),
- 1% – obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie, tj. statystycznie raz na 100 lat (Q1%),
- 0,2% – obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie, tj. statystycznie raz na 500 lat (Q0,2%).

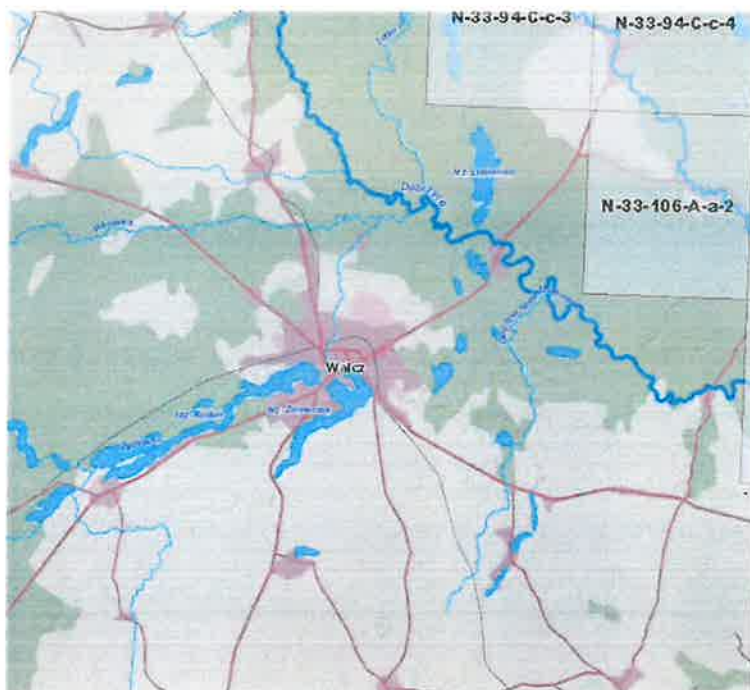
Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, stanowią obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Analiza uwarunkowań hydrograficznych Gminy Miejskiej Wałcz oraz obowiązujących map zagrożenia powodziowego wskazuje, że miasto nie należy do jednostek charakteryzujących się znaczącym zagrożeniem wystąpieniem klasycznych powodzi rzecznych o dużym zasięgu przestrzennym. Wynika to przede wszystkim z położenia Wałcza poza dolinami największych rzek regionu, w których koncentrują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Nie oznacza to jednak braku zagrożeń związanych z występowaniem wód na terenie miasta. Specyfika lokalnego układu hydrograficznego, znaczny udział jezior i mniejszych cieków, ukształtowanie powierzchni terenu oraz stopień jego zurbanizowania powodują, że istotnym zagadnieniem pozostaje możliwość występowania lokalnych podtopień oraz powodzi opadowych. Szczególne znaczenie mogą mieć intensywne i krótkotrwałe opady atmosferyczne, podczas których ilość wody przekracza możliwości jej naturalnej infiltracji do gruntu lub sprawnego odprowadzenia przez system kanalizacji deszczowej. Problem może być nasilany przez wzrost powierzchni uszczelnionych związany z rozwojem zabudowy, dróg, parkingów i innych elementów infrastruktury. W konsekwencji może dochodzić do czasowego gromadzenia się wód opadowych w lokalnych obniżeniach terenu, przeciążenia systemów odwodnieniowych oraz lokalnego zalewania nieruchomości i infrastruktury komunikacyjnej.

W świetle postępujących zmian klimatu zagrożenie to będzie nabierało coraz większego znaczenia. Prognozowany wzrost częstotliwości i intensywności ekstremalnych zjawisk pogodowych powoduje konieczność uwzględniania w polityce rozwoju miasta nie tylko zagrożenia powodzią rzeczną wskazanego na MZP, ale także zdolności terenów zurbanizowanych do przejmowania, retencjonowania i stopniowego odprowadzania wód opadowych.

Mapa 13 Mapy zagrożenia powodziowego dla obszaru Gminy Miejskiej Wałcz

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMRP

Wszelkie podejmowane działania w ramach rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

3.6 System gospodarki odpadami

Według złożonych deklaracji na dzień 31 grudnia 2025 r. było 19 174 osób zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Wałcz. Wykaz firm zajmujących się wywozem odpadów komunalnych z terenu miasta przedstawia się następująco:

- a) ALTVATER Piła Sp. z o.o., ul. Łączna 4a 64-920 Piła,
- b) REMONDIS Sanitech Poznań Sp. z o.o., ul. Górecka 104, 61-483 Poznań,
- c) ATF Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Chojnica 2 78-650 Mirosławiec,
- d) Przedsiębiorstwo Komunalne Sanikont-bis Waldemar Zawistowski, Dzierżążenko 7c, 77-400 Złotów,
- e) ATF Transport spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Słoneczna 2b, 78-320 Połczyn-Zdrój,
- f) WERBENA Piotr Grzelak, Ul. Żeromskiego 11, 78-630 Człopa,
- g) EMBud Ewa Grzelak-Budner, ul. Przedszkolna 10, 78-630 Człopa,
- h) PHU PIOTR GRZYWACZ, ul. mjr. Henryka Sucharskiego 4 lok. 4, 71-075 Szczecin.

Ilość odebranych odpadów od mieszkańców w 2025 r. wyniosła 364kg/rok/1 mieszkańca.

Ilość odebranych odpadów utrzymuje się w analizowanych latach 2021-2025 na względnie stabilnym poziomie, widoczny jest spadek ilości odpadów odbieranych na 1 mieszkańca.

Wykres 21 Ilość odpadów odebranych od 1 mieszkańców w ciągu roku w latach 2021-2025

Źródło: dane Urząd Miasta Wałcz

Ogólna ilość odebranych odpadów komunalnych od mieszkańców Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025 wskazuje na tendencję spadkowo-wzrostową. W 2025 r. zebrano łącznie 6 979,56 Mg odpadów, co wskazuje na spadek w stosunku do roku 2024.

Tabela 30 Ilość odebranych odpadów z terenu Gminy Miejskiej Wałcz w latach 2020-2025 [Mg]

Miesiąc	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Styczeń	643,62	501,36	537,04	535,32	540,63	549,08
Luty	563,92	512,84	513,18	445,74	502,74	434,16
Marzec	625,57	651,77	617,76	541,74	564,75	563,46
Kwiecień	590,43	654,58	545,02	596,62	624,94	624,28
Maj	589,59	639,22	628,7	646,04	635	599,48
Czerwiec	653,72	714,06	633,78	576,44	583,5	581,2
Lipiec	693,24	628,08	581,14	578,36	693,65	636,22
Sierpień	628,42	651,94	649,72	641,69	630,62	587,96
Wrzesień	722,09	636,68	633	594,4	572,16	622,32
Październik	644,05	593,82	646,48	608,06	660,26	593,88
Listopad	658,43	688,52	592,08	591,76	580,54	510,74
Grudzień	642,32	579,92	553,9	496,52	563,56	676,78
Suma	7655,40	7452,79	7131,8	6852,69	7152,35	6979,56

Źródło: dane Urząd Miasta Wałcz

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Wałczu jest elementem gminnego systemu gospodarki odpadami, prowadzonym przez Zakład Gospodarki Komunalnej na zlecenie Gminy Miejskiej Wałcz. Zlokalizowany jest przy ul. Bydgoskiej – na terenie zamkniętego wysypiska w kierunku Piły – i służy mieszkańcom miasta, którzy wnoszą opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Na terenie PSZOK nieodpłatnie przyjmowane są wyłącznie **selektywnie zebrane odpady komunalne** pochodzące z nieruchomości zamieszkałych oraz tzw. nieruchomości mieszanych (częściowo mieszkalnych, częściowo niezamieszkałych). Do PSZOK można oddać m.in.: odpady opakowaniowe (papier, szkło, tworzywa, metale), zużyte opony, odpady budowlano-remontowe (z limitem masy na lokal), odpady wielkogabarytowe (meble), zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, przeterminowane leki, odpady niebezpieczne z gospodarstw domowych (farby, rozpuszczalniki, środki chemiczne), bioodpady (trawa, liście, gałęzie), popioły z palenisk domowych oraz odzież i tekstylia.

Z danych uzyskanych z Urzędu Miasta wynika, że systematycznie wzrasta ilość odpadów oddawanych do PSZOK. W 2025 r. zewidencjonowano łącznie 987,67 Mg odpadów w Punkcie.

Tabela 31 Ilość odpadów odebranych od mieszkańców w PSZOK w latach 2020-2025 [Mg]

Rodzaj odpadu	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	0,4	0	0,362	0	0	1,136
Opakowania z papieru i tektury	2,5	0	0	1,82	8,9	11,85
Zużyte opony	15,36	12	12,2	9,4	29,72	28,09
Gruz ceglany	170,02	160	300,72	337,42	384,54	267,08
Materiały izolacyjne	8,4	7	7,22	12,88	13,42	13
Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	8,16	0	0	0	0	0
Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu	8,942	9	27,2	33,02	64,28	105,62
Drewno	58,638	105	83,92	47,74	108,42	135,16
Tekstylia	5,142	7	12,84	6,76	9,02	24
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	20,007	14	15,836	3,82	27,667	26,854
Odpady biodegradowalne	209,42	63	103,42	87,22	139,6	148,1
Szkło	10,04		10,04	10,4	11,52	1,96
Odpady wielkogabarytowe	104,03	119	93,36	99,2	199,54	224,82
Suma	611,019	496	667,118	649,68	996,627	987,67

Źródło: dane Urząd Miasta Wałcz

Działalność PSZOK ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia przez gminę wymaganych poziomów recyklingu oraz ograniczania ilości odpadów trafiających na składowiska, w szczególności bioodpadów, odpadów niebezpiecznych, elektroodpadów i tekstyliów, które od 2025 r. nie mogą już trafiać do pojemników na odpady zmieszane.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2020 r. powinien wynosić co najmniej 50%. Gmina Miejska Wałcz osiągnęła poziom – 60,91%. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe w 2020 r. powinien wynosić co najmniej 70%. Gmina Miejska Wałcz osiągnęła poziom – 96,36%.

UZASADNIENIE

do projektu uchwały Rady Miasta Wałcz w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026–2033

Przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026–2033 jest niezbędne z uwagi na obowiązujące przepisy prawa. Od dnia 1 stycznia 2026 r., zgodnie z art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, opracowanie strategii rozwoju gminy ma charakter obligatoryjny. Strategia stanowi jednocześnie podstawowy instrument prowadzenia długofalowej polityki rozwoju, integrujący działania w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz wyznaczający kierunki realizacji przedsięwzięć rozwojowych i pozyskiwania środków zewnętrznych.

Przeprowadzone analizy wskazały zarówno istotne potencjały rozwojowe Wałcza, związane m.in. z jego położeniem, walorami przyrodniczymi, infrastrukturą społeczną i techniczną oraz aktywnością lokalnej społeczności i przedsiębiorców, jak również najważniejsze wyzwania. Należą do nich przede wszystkim niekorzystne trendy demograficzne, starzenie się społeczeństwa, sytuacja na lokalnym rynku pracy, potrzeby w zakresie infrastruktury i mieszkalnictwa, rozwój przedsiębiorczości, poprawa jakości przestrzeni miejskiej oraz zwiększanie odporności miasta na zmiany klimatu.

W odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby dokument Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz określa trzy główne cele strategiczne: rozwój infrastruktury społecznej, rozwój strefy inwestycyjnej oraz rozwój strefy zielonej (turystycznej). Cele te zostały uszczegółowione poprzez cele operacyjne i działania, których realizacja ma prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej miasta, rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, poprawy jakości przestrzeni publicznych oraz racjonalnego wykorzystania walorów przyrodniczych Wałcza.

Strategia określa również model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej, system realizacji dokumentu, potencjalne źródła finansowania oraz zasady monitorowania i ewaluacji. Dokument zachowuje spójność z dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego i krajowego, co ma istotne znaczenie również z punktu widzenia możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

Przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz na lata 2026–2033 pozwoli na prowadzenie spójnej i konsekwentnej polityki rozwoju miasta oraz stworzy podstawę do planowania i realizacji działań odpowiadających na obecne i przyszłe potrzeby mieszkańców.

W ramach konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Wałcz odbyły się dwa spotkania z mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych. Pierwsze spotkanie przeprowadzono 2 lipca 2026 r. w Wałeckim Centrum Kultury, w sali klubowej, w godzinach 15:30–16:30, natomiast drugie odbyło się 21 lipca 2026 r. w formule online, w godzinach 15:30–16:30. Podczas konsultacji odbyło się jeszcze jedno spotkanie online z Radnymi Miasta Wałcz w dniu 10.07.2026 r. o godz. 12:00.

Konsultacje umożliwiły przedstawienie założeń dokumentu oraz zebranie opinii i uwag dotyczących kierunków dalszego rozwoju miasta.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

Burmistrz Miasta

Maciej Zebrowski

УВАЖАЮЩИЕ

Ваше письмо от 15.01.2024 г. получено. В ответе на него сообщено, что...

В соответствии с требованиями законодательства Российской Федерации...

В ответ на ваше письмо от 15.01.2024 г. сообщено, что...

В соответствии с требованиями законодательства Российской Федерации...

В ответ на ваше письмо от 15.01.2024 г. сообщено, что...

В соответствии с требованиями законодательства Российской Федерации...

В ответ на ваше письмо от 15.01.2024 г. сообщено, что...

В соответствии с требованиями законодательства Российской Федерации...

В ответ на ваше письмо от 15.01.2024 г. сообщено, что...